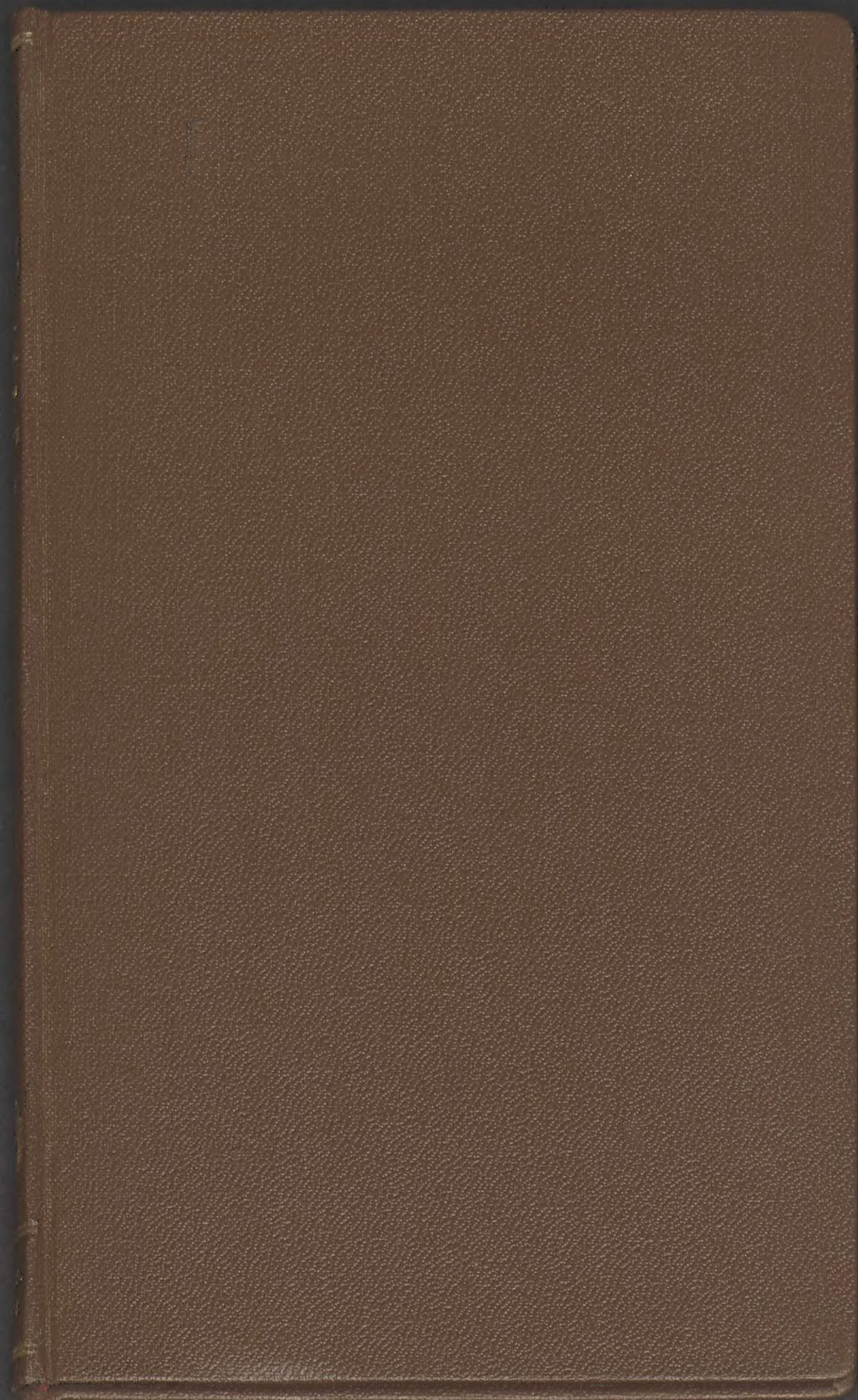

RIKSDAGEN
SVERIGES
RIKSDAG
TILL
ISLANDSALLTING
VID
TUSENÅRSJUBILEET
1930

SNORRE STURLESONS

YNGLINGA-SAGA

TOLKAD OCH UPPLYST

AF

CARL SÄVE.

UPPSALA,
C. A. LEFFLER. 1854.

SNORRE STURLESONS
YNGLINGA-SAGA
ÖFVERSATT OCH FÖRKLARAD.

Akademisk Afhandling

som med vidtberömda Philosophiska Fakultetens tillstånd

och under inseende af

MAG. CARL SÄVE
DOCENS I FORNNORD. SPRÅKET

för Philosophiska Graden

till allmän granskning framställes

af

LEONHARD ÅKERBLOM
NORRL., STIEGL. STIP.

å mindre Gustavianska Lärosalen d. 20 Maj 1854.

p. v. t. f. m.

1.

UPPSALA,
C A. LEFFLER. 1854.

SATSER
FRAMSTÄLLDA AF RESPONDENTEN.

1.

Vid närmare betraktande af Norges äldsta historia, synes det ej osannolikt, att de gamle Norrmännen ifrån nordost invandrat i detta land och först bebyggt dess nordligare delar.

2.

Såsom bekräftad af flere trovärdiga vittnesbörd, bör den gamla sägnen om »Götarnes uttog från Skandinavien» anses för mer än en lärd fabel eller ett blott missförstånd.

3.

Ehuru den idé om de trenne nordiska rikenas förhållande till hvarandra, som i senare tider blifvit kallad Skandinavism, ej var helt och hållet främmande för vissa af de mera framstående personerna under Kalmareunionens tid, voro dock nationerna sjelfva icke medvetna deraf; adelns och prelaternas egennytta må med skäl anses såsom det egentliga föreningsbandet.

4.

Carl XI:s reduktion, ehuru nödvändig i politiskt afseende för statens fria utveckling, var det ej i ekonomiskt.

5.

Vid denna reduktion begingos ej allenast en mängd orättvisor vid hufvudreglornas tillämpande, utan flere bland dessa hufvudreglor, såsom Gustavianska arfvegodsens indragande, reduktionsberäkningen af ofruktbara fordringar och pant-innehafvarnes behandling 1686, voro sjelfva orättvisor.

FÖRORD.

I den Svenska allmänhetens händer lemnas detta försök att på modersmålet öfverflytta Snorre Sturlesons Ynglinga-Saga i en ordagrann och trogen öfversättning; ja, till och med så trogen, att måhända de fleste skola finna henne något egen, och mänge tilläfventyrs fälla en missbilligande dom, åtminstone vid första påseendet. De hafva också utan tvifvel rätt, om arbetet nämnligen allenast betraktas ur samma synpunkt som öfversättningen af en nutidens främmande författare, t. ex. en historieskrifvare; ty man väntar dervid med rätta att få det utländska arbetet återgifvet, icke allenast felfritt och i sin egen anda, utan äfven i den ädlaste och minst tvungna form, som vårt språk kan åstadkomma.

Syftet med denna öfversättning är likväl till en icke ringa del en annan. Isländskan är icke för Svenskan ett främmande språk, utan hon är — i allmänhet taladt — bara en fornform deraf: Isländska är i stort endast Fornsvenska! Det har varit meningen att visa detta genom en öfverflyttning af ett af den Isländska prosans äldre alster på nutidens Svenska. Men skulle ett sådant försök på något sätt kunna lyckas, så är det tydligt, att detta ingalunda läte sig göra genom att nyttja det brokiga blandspråk, hvarpå en del nyare romanöfversättningar och tidningar öfverflöda, utan man borde utrensa så mycket som möjligt af den utländska slaggen, för att få den Nordiska språkmalmen att klinga så mycket renare. Men här har det försökts att gå ännu längre. Läsaren skall nämnligen här finna ganska få ord af utländskt slag, och då åtminstone endast af Germaniskt ursprung; men deremot rätt många ord och talesätt, som måhända ännu

mer skola såra hans öra. De äro likväl icke något annat, än äldre former af vårt eget språk, antingen ännu lefvande i stundom rätt många af våra landskapsmål, eller ock lån från det Nordiska fornspråket. Man hoppas likväl, att de, med litet god vilje, skola vara lätta att förstå genom sammanhanget, hälst de, med högst få undantag, äro så valda, att de upplysas af sina i Svenskan ännu lefvande ordfränder. Eller kunna numera inga andra ord lånas, än Tyska, Franska, Latinska och Grekiska?

Utom önskan att visa Svenskans fullkomliga sambördighet med Isländskan, skulle denna öfversättning äfven utgöra ett försök att, medelst sin trohet mot urskriften, gifva ett begrepp äfven om fornspråkets grundlynne och anda. Men för att icke förlora det forngamla i språkfärgen, har det varit nödvändigt att så litet som möjligt frångå den ursprungliga ordföljden och vissa åldriga egenheter deruti, såsom de korta meningarna, verbernas ställande i deras början, de ofta upprepade bindeorden, m. m. — Med ett ord: detta försök kan icke med rättvisa bedömas, om det endast läses för sig sjelft, utan att det jämnföres med urskriften. Och det är om en sådan jämnförelse, anställd med kärlek till saken och skonsamhet, som öfversättaren vågar bedja läsaren! Det var derföre ursprungligen afsigten att sida mot sida aftrycka den Isländska texten, emedan den önskade jämnförelsen då legat närmare vid handen. Men då man nödgats spara på rum och kostnad så mycket som möjligt, har det, ty värr, most underlåtas, hvad den prosaiska texten angår. Mot införandet af urskriftens skaldeverser mötte likväl icke sådana hinder, och derföre har det skett med dem, till åtminstone någon liten ersättning.

Den största svårigheten har legat uti återgifvandet af skaldeverserne, om de icke helt och hållet skulle förlora sitt Fornnordiska skaplynne. Härtill hör väsendtligen två ting: bokstafsrimmet och bildspråket eller omskrifningarna, hvilka äro så innerligt införlifvade med all Fornnordisk skaldskap, att det endast varder prosa, om de försvinna. Bokstafsrimmet består uti, att 2 eller 3 betonade ord inom hvarje verspar börja med samma bokstaf, om de äro konsonanter, men äro de vokaler böra de hälst vara olika, t. ex. i 17 Kap.:

Och Visburs
viljes börda
sjöns slägtinge
svälga kunde,
när husets värjare
hetsade skogens
menlige tjuf
mot sin fader,
och glöda-hunden
gnyende bet
envålds-kungen
i eldstads-höljet.

Här rimma i första versparet: *V*isburs och *v*iljes, och i det andra: *s*jöns, *s*lägtinge och *s*välga, o. s. v. Dessa bokstafsrim hafva öfver allt blifvit bibehållna, der det varit någon möjlighet; men när det någon gång icke kunnat ske, utan att alldeles uppoffra meningen, hafva de fått fara. Angående omskrifningarna kunna vi t. ex. taga nyss nämnde vers med dess fortsättning, hvaruti skalden endast omtalar, att sönerne innebrände Visbur, så att hans kropp, tillika med huset, förtärdes af elden. Der finnas dessa bilder: Kroppen kallas Visburs viljes börda; sönerne benämnas husets värjare, elden omskrifves på 3 sätt: sjöns slägtinge (emedan sjöguden *Hler* var eldguden *Logi's* broder), skogens menlige tjuf och glöda-hunden; och eldstads-höljet eller spiselns kjol är sluteligen huset. Men dessa omskrifningar bestå ofta nog af ännu dunklare bilder eller svårlösta gåtor, och det har derföre varit nödvändigt att upplysa dem medelst kortfattade noter under sidan. För att förklara allt dithörande fullständigt, skulle fordrats en betydlig vidlyftighet, enär det stundom behöfdes att förtälja en hel eddamyth, för att förklara en enda omskrifning. Det kan dock icke vara nödigt att nedtynga detta lilla arbete med en slik notmängd, då läsaren finner tillräcklig upplysning derom i de rikhaltiga noterna till Jacob Aalls ypperliga Dansk-Norska öfversättning af Konunga-sagorna, en bok, hvilken ingen lär kunna vara utan, som vill studera dem. Likaledes bedes läsaren att i allmänhet söka alla nödiga underrättelser om både geographiska och ethnographiska förhållanden uti nyss anförda noter — i denne del förträffligt utarbetade af Kapten Munthe.

En annan egendomlig prydnad för vår fornpoesi äro de ofta förekommande olika benämningarna på ett och samma föremål, och som i så hög grad bidraga till omvexling i uttrycken och att gifva versen fulltonig klang, samt att på samma gång underlätta bruket af bokstafsrimmet. Då vårt språk t. ex. för begreppet konung endast eger detta ord, samt drott (rätteligen: drotten), herrskare, härförare, anförare (de 3 sista Tyska!), med några flere, har Isländskan derföre snart sagdt hundradetals ord. Några få äro dessa: *Hilmir*, den hjelmade, *Gramr*, d. grymme, *Ræsir*, d. till anlopp manande, *Skúli*, d. skyddande, *Jöfurr*, d. stridsstarke, *Mildingr*, d. milde, *Mæringr*, d. ryktbar-görande, fräjdade, *Visir* och *Visi*, d. framåtvisande, *Fylkir*, d. fylkande, *Sinnjor*, d. åldrige, *Hildir* och *Hildingr*, d. stridslystne, *Buðli*, d. bjudande, *Lofði*, d. lofprisade, *Sigarr*, segerherren, *Skilfingr*, d. kämpande (?), *Öðlingr*, d. ädelborne, *Auðlingr*, d. rike, *Þengill*, *Siklingr*, *Tiggi* (af numera dunkel betydelse), m. fl. Och likaså finnes ett öfverflöd af innehållsrika benämningar för: gudar, man, qvinna, vapen, svärd, skepp, luft, haf, björn, hjort, örn, m. m., utom alla omskrifningar i oändlighet. Några af dessa äro bibehållna oöfversatta, men upplysas i noterna. Uti dessa finner man äfven en kort förklaring utaf de flesta gamla namns betydelse, samt af de ovanligare Svenska ord, som blifvit använda.

Skulle detta första försök möta ett välvilligt bedömande, kunde det möjligen uppmuntra öfversättaren att, efter som helsa och krafter tillåta, fortsätta arbetet i samma anda, äfven för de följande Konunga-sagorna i Heims Kringla.

Anm. Af brist på tjenliga stilar till begynnelsebokstäfver, har man dertill nödgats begagna oaccentuerade vokaler, äfven der Isländskan fordrar accentuerade.

Uppsala den 19 April 1854.

YNGLINGA-SAGA.

1 Kap.

Här säges om landa-skipan.

Så är sagdt, att verldens ring, der menniskoslägtet bygger, är mycket vikskuren: stora haf gånga in i landet från det stora uthafvet. Det är kunnigt, att ett haf gångar ifrån Njörva-sund[1] och allt ut till Jorsala-land. Från detta haf gångar en lång hafsbotten till nordöst, som heter Svarta-haf, han skiljer verldsdelarne: det heter östanföre Asia, men vestanföre kalla det somlige Europa och somlige Enea. Men nordan om Svarta-hafvet sträcker sig Svithjod[2] det stora eller det kalla. Svithjod det stora säga somlige vara icke mindre än Serkland det stora, och somlige jämnföra det med Blåland det stora. Svithjods norra del ligger obyggd för frost och köld, så som Blålands södre del är öde för solbrand. I Svithjod äro många stora härad, der äro ock många slags underliga folk och många tungor. Der äro resar och der äro dvärgar, der äro ock Blåmän; der äro odjur och drakar, hiskligen stora. Ur norden ifrån de fjäll, som äro utanföre all bygd, faller en å genom Svithjod, hvilken med rätta heter Tanais; hon var fordom kallad Tana-qvisl[3] eller Vana-qvisl: hon kommer till sjös inne i Svarta-hafvet. Landet vid Vana-qvislarna var då kalladt Vana-land eller Vana-hem. Denna å skiljer verldsdelarne: heter östanföre Asia, men vestanföre Europa.

1) Isl. *Njörva-sund* (nu Gibraltar-sund), betyder det trånga sundet; det kallas ännu i dag af Gotländske sjömän *Nau'et*, jf. Gotl. *nauge*, nära, och T. *genau*, *nahe*.

2) Isl. *Svi-þióð*, f., eg. Svea folk, liksom Isl. *Gaut-þióð*, Göta folk.

3) Isl. *kvísl*, Dal. *kwaisl*, f., gren af en elf vid utloppet.

2 Kap.

Om Asia-män.

Landet östanföre Tana-qvisl var kalladt Asa-land eller Asa-hem; men hufvudborgen, som var i landet, kallade de Asgård. I borgen var en höfdinge, som Oden[1] var kallad; der var en stor blot-stad. Det var der sed, att 12 blot-godar[2] voro de ypperste, och skulle de råda för blot och domar män emellan; de äro Diar[3] eller Drottnar[4] kallade, och dem skulle allt folk visa tjenst och vördnad. Oden var en stor härman och mycket vidfaren, och tillegnade sig många riken; han var så segersäll, att han fick seger i hvarje drabbning. Och så uppkom, att hans män trodde det, att han egde osvikelig seger i hvarje strid. Det var hans sed, när han sände sine män till örlig eller annan sändefärd, att han dessförinnan lade händerna på deras hufvud och gaf dem *bianak*[5] (signelse), och de trodde, att det då monde gå dem väl. Så var ock med hans män, att om de vordo i nöd stadde, å sjö eller land, så åkallade de hans namn, och tyckte de sig för jämnan deraf få lisa; de tyckte sig ega all trygd[6], der han var. Han for ofta så långt bort, att han dvaldes på färden många halfår.

3 Kap.

Om Odens bröder.

Oden egde två bröder, het den ene Ve[7] och den andre

---

1) Isl. *Oðinn*, A.-Sax. *Woden*, betyder trol. den genom verldsalltet gående, i striden frambrytande, af Isl. *vaða*, ipf. *óð*, vada, gå.

2) Isl. *goði*, (läs: gåði), offerprest, tempelföreståndare, af *goð*, n., gud, afgud; det dertill svarande fem. är *gyðia*, (se 4 kap.) gydja, prestinna, äfven gudinna.

3) Isl. *Díar*, pl., betyder troligtvis ursprungligen: gudar, jf. Lat. *deus*, *divus*, *dies*, *dives*.

4) Isl. *Dróttnar*, i sing. Isl. *dróttinn*, def. *dróttininn*, bör således på Sv. heta drotten, pl. drottnar (det liknar alldeles ordet: botten), icke drott; ty Isl. *drótt*, f., betyder lifvakt.

5) *bianak* är ett onordiskt ord, som antages betyda välsignelse, jf. Lat. *benedictio*.

6) trygd, f., trygghet.

7) Isl. *Ve* l. *Vè*, helgedom; den Sv. formen är *vi*, t. ex. uti Vis-by, Odens-vi, Frös-vi, m. fl., samt verbet viga.

Viler[1]. Desse hans bröder styrde riket, när han var borta. Det var en gång, när Oden var faren långt bort och hade länge dröjt, att hans hemkomst tycktes Asarne[2] vånlös. Då togo hans bröder att skifta hans arf, men hans hustru Frigg gingo de både att ega. Men litet senare kom Oden hem; tog han då åter vid sin hustru.

4 Kap.

Ofrid mot Vaner.

Oden for med här mot Vanerne, men de höllo sig manneliga och värjde sitt land och hade ömsevis seger, härjade hvarandres land och gjorde skade derå. Men när bäggedera leddes dervid, så lade de sinsemellan förlikningsstämma, gjorde frid och gåfvo gislar. Vanerne gåfvo sine ypperste män, Njörd[3] den rike och hans son Frey[4]; men Asarne deremot den, der Hæner het, och sade honom vara mycket väl fallen till höfdinge. Han var en högvuxen man och den vänaste. Med honom sände Asarne den, som Mimer[5] het, en den vittraste man; men Vanerne gåfvo deremot den, som visast var i deras flock, han het Qvåser. Men när Hæner kom i Vanahem, då vardt han genast gjord till höfdinge, och Mimer ingaf honom alla råd. Men när Hæner var stadd å ting eller stämmor, utan att Mimer var när, och då några vanskeliga mål kommo före, så svarade han alltid ett och samma: Råde andre! qvad han. Då anade det Vanerne, att Asarne monde hafva svikit dem i mannaskiftet; de togo då Mimer och hals-

---

1) Isl. *Vilir,* gen. *Vilis,* eller *Vili,* gen. *Vila* och *Vilia* (jf. 5 och 16 kap.), vilje eller den viljande.

2) Isl. *Ás,* pl. *æsir,* borde således rättast på Sv. skrifvas Ås, Äser, äfvensom Åsgård, det är nämnligen af samma rot som ås, Gotiska *ans* (?), ås, bjälke, och urbetydelsen af Asar är således trol. de höge, stödjande. Ordet ingår ofta i gamla namn, t. ex. Medelt. Lat. *Ans-garius,* Isl. *As-geirr,* A.-Sax. *Os-gar* (hvaraf Oscar), Asa-, guda-spjut.

3) Isl. *Niörðr,* g. *Niarðar,* d. *Nirði,* af okänd betydelse; borde kanske rättast skrifvas på Sv. Närd eller Njärd, jf. Närdinghundra härad i Uppland, och fjärd, Isl. *fiörðr.*

4) Isl. *Freyr,* m., och *Freya,* f. (se 4 kap.), betyda herre och fru; borde på Sv. hafva formen Frö och Fröa eller Fröja, jf. namnen Frö-vi, Frö-tuna, Frös-vi, Frös-lunda, Fröje-red, m. fl.

5) Isl. *Mimir,* betyder trol. den vise, minnesgode; jf. Lat. *memor.*

höggo och sände Asarne hufvudet. Oden tog hufvudet och smorde det med slika örter, att det icke måtte ruttna och qvad deröfver *galdrar*[1] och gaf det så kraft, att det mälde vid honom och sade honom många lönnliga ting. Oden satte Njörd och Frey till blot-godar, och voro de Diar bland Asarne. Njörds dotter var Freya, hon var blot-gydja och hon utlärde först bland Asarne *seid*[2], som hos Vanerne var allmän. När Njörd var med Vanerne, egde han sin syster till äkta, ty sådant var der lag, och voro deras barn Frey och Freya; men det var förbudet hos Asarne att hjonalag bygga så nära inom frändskapen.

5 Kap.

Oden skiftade riket, och om Gefjon.

En stor fjällgård[3] gångar från nordöst till sydvest; han skiljer Svithjod det stora och andra riken: sunnanföre fjället är icke långt till Tyrkland, der egde Oden stora egor. I den tiden foro Romvärjarnes[4] höfdingar vida om verlden och bruto under sig alla folk, och månge höfdingar flydde för denna ofrid från sina egnder[5]. Men förty att Oden var förevis och trollkunnig, så visste han, att hans afkomma monde bygga och bo i verldens Nordhalfva (Europa). Då satte han sine bröder Ve och Vile öfver Asgård; men han sjelf for och alle Diar med honom och mycket folk annat; for han först vester till Garda-rike och så söder till Saxland. Han egde månge söner: han tillegnade sig rike vida omkring i Saxland och satte sine söner till landets vård. Derpå for han norr ut till sjöen och tog sig der bostad på en ö, der det nu heter Odens-ö i Fyn. Derefter sände han Gefjon norr öfver sundet på landaletan; kom hon så till Gylfve, och han gaf henne ett

---

1) G a l d r a r, trollsånger, af g a l a, sjunga.

2) Isl. *seiðr*, m. (af vb. *síða*, *seið*, *siðit*), ett slags trolleri, som öfvades medelst kokning; ordet kommer dock icke af Isl. *sióða*, *seyða*, sjuda, koka, utan är troligen slägt med Isl. *siðr*, sed, som äfven betyder religion.

3) Isl. *fiallgarðr*, fjällgård, hög bergstrakt; ordet kunde upptagas, då vi redan förut hafva s k ä r g å r d.

4) Isl. *Rumveriar*, m. pl., Romverjar, Romare, eg. de som värja Rom.

5) E g n d; detta skrifsätt brukades ännu i Biblar, tryckta i förra århundradet, och väl ännu, och är rättare än ä n g d; ty det kommer ej af äng, utan af egen, ega, Isl. *eign*.

plogland. Sedan for hon till Jötun-hem och aflade der 4 söner med en jätte (jötun)[1]; desse omskop hon i oxehamn, förde dem för plogen och drog landet ut å hafvet och vester gent emot Odensö, och är detta land kalladt Selund; der byggde hon sedan. Henne fick Sköld, Odens son; de bodde vid Hleidr[2]. Der [som ploglandet låg] är vatten eller sjö efter, som kallas Lögen[3] (Mälaren). Så ligga fjärdar i Lögen i Svearike som näs i Selund. Så qvad Brage den gamle:

Glad drog Gefjon Danmarks	*Gefion dró frá Gylfa*
ökning bort från Gylfve,	*glöð, diúp-röðuls auðla,*
den på Ren-sol rike,[4]	*svá at af renni-röknum*
så det rök af ränn-djur;	*rauk, Danmarkar auka;*
oxarne båro åtta	*báru yxn, ok átta*
änne-månar[5] och fyra	*enni-tungl, þar's gengu*
hufvud, der de för vän-öns	*fyrir vín-eyar viðri*
vida vall-rof gingo.	*vall-rauf, fiögur höfuð.*

Men när Oden sporde, att god landslägenhet var öster ut hos Gylfve, for han dit, och gjorde han och Gylfve sin förlikning; ty Gylfve tyckte sig ingen kraft hafva till motstånd mot Asarne. De med Oden och Gylfve hade sinsemellan mycken täflan i list ock synvändingar, och vordo Asarne för jämnan segrande. Oden tog sig bostad vid Lögen, der som det nu kallas Forn-Sigtuna, och gjorde der ett stort tempel och blot, efter Asarnes sedvänja. Han tillegnade sig ett vidsträckt land, som han lät kalla Sigtuna. Han gaf bo-

1) Isl. *iötunn,* jätte, det sista trol. af ett äldre jätten, def. jättnen, jf. Jätten-dal i Helsingland och *Iatun-staþum* på en runsten i Östergötland (Liljegr. 1194).

2) Isl. *Hleiðr,* f.; ordet betyder väl urspr. tempel, kanske i form af ett skjul på stolpar, ty det är det samma som Sv. lider, n., och Got. *hleiþra*, f. hydda.

3) Isl. *Lögr,* gen. *lagar,* sjö, vatten, vätska, lag (dekokt), det är således eg. icke något namn, utan en benämning. Af den def. formen i nom. *lögrinn,* som just står på detta ställe, har man bildat vrångformen «Lögaren«, i det man väl föreställt sig, att det funnes någon slägtskap med vb. löga, bada, Isl. *lauga* och *laug*, f., bad, hvilket dock troligen ej är händelsen. Men hvaraf kommer Mälaren? monne af Hels. *mäl,* m., sandig sjö-, elfstrand, Isl. *melr,* sand-, grusjord.

4) Den på Ren-sol (el. djup-sol, djupets stråle, glans) rike, d. ä. den på guld rike; en uti Fafners-sägnen grundad omskrifning, enligt hvilken guld kallas Renflodens malm, hafvets sol. glans, m. m.

5) Änne-månar eller pannans stjernor, d. ä. ögon.

städer åt tempel-godarne: Njörd bodde i Noa-tun[1], men Frey vid Uppsala[2], Heimdall[3] vid Himin-berg, Thor[4] å Thrudvang[5], Balder[6] å Breida-blik[7]; han gaf dem alla goda bolstäder.[8]

6 Kap.

Om Odens färdigheter.

När Asa-Oden kom till Nordlanden[9], och med honom Diarne, är det sagdt med sanning, att de hofvo och lärde ut de idrotter, med hvilka man sedan länge har farit. Oden var den gäfvaste[10] af alle, och af honom inhemtade de alle idrotterna, i ty att han kunde dem alla först och likväl de flesta. Men det är att säga, för hvilken sak han var så högt ärad, då bidrogo dessa orsaker dertill: han var så fager och vördnadsvärd till utseendet, när han satt med sina vänner, att

---

1) Isl. *Nóa-tún*, kan betyda skeppens stad eller gård; *nóa*, gen. pl. af *nór* eller *nói*, m., kar, trog, ho (skepp?), jf. *brand-nói*, d. sg., brändernes skepp (?), omskrifning på ett hus, uti 35 kap:s vers, samt *naust*, n., båthus, jf. Lat. *navis*, Gr. *ναυσ*, *ναFοσ*.

2) Isl. *Upp-salir*, m. pl., eg. de höge salarne.

3) Isl. *Heim-dallr*, himlaväktaren, verldsbevakaren, som vaktade *Bif-röst*. *Heimr*, m., verld, *dallr*, kan vara beslägtadt med Sv. dallra, *Heim-dallr* kunde då betyda den, som med sin skarpa blick kommer verlden att dallra, eller likasom den hela verlden genomdallrande. Denna gissning får något stöd af ett par andra omständigheter. Heimdall står på *Bif-röst*, f., d. ä. den bäfvande vägen, skälfvande, dallrande bron (regnbogen), hvilket tyckes stå i nära samband med hans namn; och att äfven vid hans personlighet fästes begreppet af fägring, tyckes bevisas både af hans tillnamn den ljuse (*hinn hvíti Ás*), och af hans nära förhållande till den färgstrålande regnbogen: — sedan är ett af den väna Freyas namn *Mar-döll* (gen. *-dallar*), hvilket således kan betyda den på hafvet (Isl. *mar*) dallrande, som hafsskummet gungande, hvilket åter på ett högst märkvärdigt sätt sammanträffar med den klassiska föreställningen om den af hafsskum skapade Aphrodite eller den hafuppståndna skönhetsgudinnan (Anadyomene). — Heimdalls boning Isl. *Himin-björgum*, dat. pl., kan betyda både himmels-bergen och himmels-hjelpen (fristaden).

4) Isl. *þórr*, är trol. sdr. af *þonr*, och är då detsamma som A.-Sax. *þuner*, *þunder*, F.-Tysk. *Donar*, och betyder dunder, dundraren, jf. A.-Sax. *þunrian*, dundra, dona (icke: dåna, hvilket betyder svimma).

5) Isl. *þrúð-vangr*, m., kraftens fält el. den starkes boning.

6) Isl. *Baldr*, betyder på en gång den bålde, starke och fagre.

7) Isl. *Breiða-blik*, n., det vida strålande, eg. den breda glansen.

8) Bolstäder; jf. preste-bol (icke preste-bord).

9) Isl. *Norðr-lönd*, pl., eg. de norra landen, d. ä. Skandinavien.

10) Gäfvaste; adj. gäf, dugtig, ypperlig, brukas öfver nästan hela landet i landskapsmålen, D. *gjæv*, Isl. *gæfr*.

allas hug gladdes dervid; men när han var i härnad, då syntes han sine ovänner grymmelig. Men detta kom deraf, att han kunde den idrotten, att skifta utseende och skepnad, på hvilket sätt som han ville. En annan idrott var den, att han talade så snillrikt och enkelt, att för alla, som åhörde det, tycktes endast det vara sannt. Han talade allt i verser, på det sätt som det nu qvädes, som heter skaldskap. Han och hans tempel-godar heta sång-smeder, i ty att denna idrott hofs af dem i Nordlanden. Oden kunde så göra, att i drabbning vordo hans ovänner blinde eller döfve eller skräckfulle, samt att deras vapen beto icke bättre än vidjor; men hans män foro fram brynjolöse och voro galne som hundar eller vargar, beto i sina sköldar, voro starke som björnar eller tjurar och dråpo manfolk; men hvarken eld eller järn verkade på dem: detta är kalladt barsärksgång.

7 Kap.

Om Odens idrotter.

Oden skiftade hamn; låg då kroppen liksom somnad eller död, men han var då fogel eller odjur, fisk eller orm, och han for i ett sviftande[1] till fjärrliggande land i sina eller andre mäns ärenden. Och det kunde han ännu göra med orden endast, att släcka eld och lugna sjö, och vända vindar åt hvilken led, som han ville. Oden egde det skepp, som Skidbladner het, å hvilket han for öfver stora haf, och det kunde man svepa samman som en duk. Oden hade med sig Mimers hufvud, och det sade honom många tidender ur andra land[2]. Men stundom väckte han upp döde män ur jorden eller satte sig under galgar (el. hängde); för ty var han kallad gengångares drotten eller de hängdes drotten. Han egde ock två korpar, hvilka han hade lärt menniskomål; de flugo vida om landen och sade honom många tidender. Af dessa orsaker vardt han storliga vis. Alla dessa idrotter lärde han

1) Isl. *svip-stund*, sviftande, ögonblicklig rörelse, brukas i många landskap; jf. Isl. *svipta*, svifta.
2) Isl. *úr öðrum heimum*, eg. ur andra hem eller verldar.

ut medelst runor och de sånger, som galdrar heta, och derföre äro Asarne galdra-smeder kallade. Oden kunde och öfvade den idrott, med hvilken den mesta makt följde, och som heter *seid;* men deraf kunde han veta menniskors öden och ovordna ting, så ock att orsaka menniskors bane, olycka eller vanhelsa, likasom att från menniskor taga vett eller styrka, och gifva åt andra. Men när denna trolldom öfvas, följer så mycken uselhet, att det icke tycktes för karlar vara utan skam att fara dermed, hvadan denna idrott lärdes åt gydjorna. Oden visste om allt jordfä[1], hvar det var doldt, och han kunde slike sånger, att för honom uppläto sig jord och berg, stenar och högar, och band han allenast med ord dem, som der bodde, och gick in och tog der hvad han ville. Af dessa krafter vardt han mycket fräjdad: hans ovänner fruktade sig för honom, men hans vänner tröstade på honom och trodde på hans makt och på honom sjelf. Men de flesta sina idrotter lärde han blot-godarne, och voro de honom näst i all visdom och trollskap. Månge andre lärde dock mycket deraf, och har trollskap dädan af drifvits vida och länge hållits. Åt Oden och de 12 Asa-höfdingarne blotade menniskorna och kallade dem sine gudar och trodde på dem länge sedan. Efter Odens namn är namnet *Audun*[2] uppkalladt, och nämnde män så sine söner, men *Thorer* eller *Thoraren* efter Thors namn, eller ock är det tillökt af andra benämningar, såsom *Stenthor* eller *Hafthor*, eller brutet på än flere vägar.

8 Kap.

Odens lagstiftning.

Oden stiftade lagar i sitt land, hvilka hade gällt bland Asarne. Så böd han, att alle döde män skulle man bränna och bära å bål med dem deras egendom; ty han sade så, att med dylike skatter skulle enhvar komma till Valhall[3],

---

1) Isl. *iarð-fè,* jord-gods, nedgrafvet gods, jf. liggande fä.

2) Isl. *Auðunn* är ett af Odens namn, enligt Sn. Edda.

3) Isl. *Val-höll,* f., Valhall (icke: Vall-hall, än mindre Vall-halla), de utvaldes hall, sal.

som hän hade med å bålet; det skulle han ock njuta, som han sjelf hade i jord grafvit; men askan skulle man bära ut å sjö eller grafva neder i jord. Efter gäfve män skulle man göra hög till minnes. Men efter alla de män, hos hvilke något mannavärde var, skulle man resa *bauta*-stenar[1]; och hölls denna sed länge sedan. — Så skulle man mot vintern blota till godt år, men vid midvinter till gröda; ett tredje blot skulle göras mot sommaren: det var segerblot. Öfver allt Svithjod guldo män skattpenning till Oden för hvarje näsa; men han skulle värja deras land för ofrid och för dem blota till godt år.

9 Kap.

Njörds giftermål.

Njörd fick en hustru, som het Skade. Hon ville icke hafva samlif med honom, utan gifte sig sedan med Oden, och egde de månge söner. En bland desse het Sæming[2], och om honom qvad Eyvind Skaldaspiller[3] detta:

Med Järn-vidja[4] aflade	*Þann's skiald blæðr*
Asa-sonen[5]	*skatt-færi gat*
skatte-samlar'n[6],	*Ása niðr*
som skölden blodar[7],	*við Járn-viðiu:*
när i Mannhem	*þá's þau meir*
mest de byggde,	*i Mannheimum*
Skade samt	*skatna vinr*
stridsmanna-vännen[5].	*ok Skaði bygðu.*
Med Oden fick	*Sævar beins*
den klippo-födda	*ok sonu marga*

---

1) Isl. *bauta-steinar*, eg. ihjälslagnes stenar, af Isl. *bauta*, A.-Sax. *beatan*, E. *beat*, slå.

2) Isl. *Sæmingr*, kan betyda den mörkes, svarthåriges son, af *Sámr*, den mörke (hvilket ock lär vara ett af Odens många namn), eller ock: den ärofulles son, af *sómi*, m., ära; allt efter som man skrifver namnet med *æ* eller *œ*, på hvilket man sällan kan vara fullt säker i Isl. skrifter.

3) Isl. *Skalda-spillir*, d. ä. skalders spillare, den som genom sin öfverlägsenhet ställer andre skalder i skuggan.

4) Isl. *Járn-viðia*, Järn-vidja, d. ä. Skade, såsom kommen af jätteslägt; ordet öfversättes eljest med Järn-skog.

5) Asa-sonen eller ättlingen kallas här Njörd, samt nedanföre stridsmanna-vännen, ett vanligt konunganamn.

6) Isl. *skatt-færir*, skatte-hopföraren (konunganamn), d. ä. Sæming.

7) Isl. orig. har: *þann skiald blætr*, hvilket här blifvit rättadt: *skiald* = *skiöld*.

skidens Dis[1]	*öndur-dis*
söner månge.	*við Oðni gat.*

Till Sæming talde Håkan Jarl den mäktige sin förfädra-ätt. — Detta Svithjod kallade de Mann-hem[2]; men Svithjod det stora kallade de Gud-hem. Från Gudhem förtäljde de många tidender och många under.

10 Kap.

Odens död.

Oden vardt sotdöd i Svithjod, och när han var kommen nära sin bane, lät han märka sig med spjutudd och egnade sig alle vapenbitne män, och sade sig skola fara till Gudhem och der fägna sine vänner. Nu tänkte Svearne, att han vore kommen till det forna Asgård, och att han der monde lefva ett evigt lif. Hofs då å nyo tro på Oden och åkallan. Ofta tyckes det Svearne, att han visade sig för dem, innan stora drabbningar höllos: gaf han då somlige seger, men somlige böd han till sig, och tycktes hvardera utgången god. Oden vardt bränd såsom död, och var denna bålbränning gjord allpräktig. Det var deras tro, att ju högre röken stack i luften upp, desto herrligare vore han i himlen, som bålbränningen egde, och desto rikare, ju mer gods brann med honom.

11 Kap.

Om Njörd.

Njörd af Noatun vardt derpå envåldsherre öfver Svearne och uppehöll bloten. Honom kallade Svearne då sin drotten; tog han då skattgåfvor af dem. I hans dagar var god frid och af allsköns årsväxt så mycket, att Svearne trodde det, att Njörd rådde för årsväxt och menniskors välstånd. I hans dagar dogo de fleste Diar och vordo alle brände, och sedan

---

1) Isl. *sævar-beins öndur-dís,* efter orden: sjö-bens skid-dis; sjöns ben, d. ä. klipporna (hvarifrån alla jättar stamma); *öndur,* snö-skida (rättare: skid, n.), Dal. *annare,* det kortare skidet, Gotl. *andur* l. *andri,* smal träskoning under en med, i fl. Sv. dial. *anner*-stång; — *dis,* gudinna, nymf, dis (icke: Disa), af samma rot som *diar,* jf. s. 2.

2) Mann-hem, d. ä. menniskors hem, verld.

blotades åt dem. Njörd vardt sotdöd; lät han ock märka sig åt Oden, innan han dog. Svearne brände honom, och alle greto mycket öfver hans graf.

12 Kap.

Freys död.

Frey tog då vid riket efter Njörd; han var kallad drotten öfver Svearne och tog skattgåfvor af dem. Han var vänsäll och årsäll som hans fader. Frey reste i Uppsala ett stort tempel och satte der sin hufvudstad, samt lade dertill sina skylder, land och lösörar[1]: då hofs Uppsala öd[2] och har evigt hållits sedan. I hans dagar hofs Frode-friden; då var det goda år i alla land, och Svearne tillräknade Frey detta. Vardt han derföre mer dyrkad, än de andre gudarne, att folket i hans dagar vardt rikare än förr på frid och årsväxt. Gerd[3], Gymers[4] dotter, het hans hustru, deras son het Fjölner[5]. Frey het Yngve[6] med annat namn. Yngve-namnet var i hans ätt sedan hållet för hedersnamn; och hans ättmän voro sedan kallade Ynglingar. Frey fick sot; men när soten led på honom, letade män sig råd och läto få män komma till honom, och de byggde en stor hög, lemnade dörr derpå och 3 gluggar. Men när Frey var död, båro de honom lönneliga in i högen och sade Svearne, att han lefde, och vårdade honom der 3 vintrar. Men all skatt hällde de i högen: i en glugg guldet, men i den andra silfret, i den tredje kopparpenningarne. Då höllo sig årsväxt och frid.

13 Kap.

Om Freya och hennes döttrar.

Freya uppehöll derefter bloten, i ty att hon då ensam

---

1) Lös-örar; det säges vanligtvis orätt: lös-ören och ett öre; men det bör heta en öre (hvilket ock stundom höres), pl. örar, — misstaget kommer af ett öra, n.
2) Uppsala öd: se nästa sida.
3) Gerd (icke: Gerda), den omgärdande, omsorgsfulla, blida, hulda.
4) Isl. *Gymir,* en hafjätte, jf. Gr. *κυμα* och *χυμα.*
5) Isl. *Fiölnir,* kanske: den mångförsökte, af *fiöl,* T. *viel,* mycket.
6) Isl. *Yngvi;* kommer icke af *ungr, yngri,* ung, jf, F.-Tysk. *Ingevo.*

lefde efter bland gudarne. Ty vardt hon då storfräjdad, så att med hennes namn skulle man kalla alla höga hustrur, så som de nu ock heta *fruvor* (fruar). Så heter ock enhvar *freya* (fru) öfver sin ega, men den *hus-freya*[1] (husfru), som bo eger. Freya var ganska blidlynnt. Od[2] het hennes bonde, hennes döttrar heto Hnoss och Gersime[3]; de voro mycket fagra, och efter deras namn äro de dyrbaraste klenoder så kallade. — När alle Svear fått veta, att Frey var död, och då frid och god årsväxt ändock höllo sig, så trodde de, att så monde vara, medan Frey vore qvar i Svithjod, och ville icke bränna honom, och kallade honom verldens gud och blotade mest åt honom till gröda och frid i all tid sedan.

14 Kap.

Konung Fjölners död.

Fjölner, Yngve Freys son, rådde derpå öfver Svearne och Uppsala öd[4]; han var mäktig, fridsäll och årsäll. Då var Frid-Frode i Hleidr, och dem emellan var mycken vänskap och hembjudning. När Fjölner en gång for till Frode på Selund, så var der gjordt ett stort gille och budet dertill vida om landen. Frode egde ett stort boningshus; der var gjordt ett stort kar, många alnar högt och sammanokadt med store timmerstockar. Det stod i understugan, men uppeöfver var ett loft[5] med öppning i golftiljorna, så att lagen (drycken) derifrån nedhälldes. Karet var blandadt fullt med mjöd; det var en mäkta stark dryck. Om qvällen följdes Fjölner till

---

1) **Hus-freya**, förekommer i Gotl.-Lag. under formen *hus-froya*, och på Gotl. runstenar ända ned på 1400-talet läsas: *hus-fraua*, *-froia*, *-froua*, *-frou*, *-fru;* häraf är trol. ordet hustru bildadt, ej af hus-tro.

2) Isl. *Oðr*, m., betyder sång, sinne; men *óðr*, adj, sinnesfäftig, rasande.

3) Isl. *Ger-, gör-simi*, f., A.-Sax. *gær-same*, bet. kanske: en utarbetad (gjord) kedja, af *görr*, gjord, *simi*, m, snöre, band, Gotl. *simi*.

4) Isl. *Uppsala auði*, dat. sg., af *auðr*, m., gods, rikedom, öd. Man skrifver i Sv. orätt ö d e och gör det till neutr., detta misstag har troligen kommit dels af ordets ställning i dat. (*auði*) här, der det nu andra gången förekommer, och dels har väl e t t ö d e, fatum, medverkat. (jf. ö r e, s. 11 not. 1).

5) **Loft**, Isl. *loft,* rum i öfre våningen; detta ord begagnas ännu i många af våra landskapsmål, nästan i samma betydelse.

SNORRE STURLESONS
YNGLINGA-SAGA
ÖFVERSATT OCH FÖRKLARAD.

Akademisk Afhandling

som med vidtberömda Philosophiska Fakultetens tillstånd

och under inseende af

MAG. CARL SÄVE

DOCENS I FORNNORD. SPRÅKET

för Philosophiska Graden

till allmän granskning framställes

af

CARL NORDBERG

NORRL.

å mindre Gustavianska Lärosalen d. 20 Maj 1854.

p. v. t. e. m.

2.

UPPSALA,

C. A. LEFFLER. 1854.

SATSER
FRAMSTÄLLDA AF RESPONDENTEN.

1.

Antingen man antager, att språket i forntiden varit alldeles enahanda öfver hela den Skandinaviska Norden, eller, att det sönderfallit i flere, från hvarandra skilda och bestämdt utpräglade munarter, så synes det i hvarje händelse ganska olämpligt att, tvärtemot de gamles eget bruk, med benämningen *Isländska* utmärka den språkart, hvari, såsom bekant, Nordens märkvärdigaste fornböcker äro affattade.

2.

Då en mängd Svenska ord, ordformer och talesätt ej ur språket i dess närvarande skick kunna tillfredsställande förklaras, utan dertill fordras kännedom af det äldre språket, så inser man lätteligen, huru maktpåliggande det är, att äfven detta senare göres till föremål för undervisningen i våra skolor.

3.

Först af den härigenom vunna, djupare och allmännare kännedomen af modersmålet, dess art och tillgångar, kan man med något skäl vänta sig en större riktighet och renhet i dess behandling.

4.

För det Svenska språkets naturenliga utveckling och riktande, är särskildt en större bekantskap med de till en del så fornåldriga och kärnfriska Landskapsmålen af obestridlig vigt.

---

härberget i det nästa loftet och hans svit med honom. Om natten gick han ut i svalen[1], att leta sig ett ställe; han var sömnyr och stupdrucken. Men när han vände åter till härberget, gick han fram efter svalen och till en annan loftsdörr och der in. Han miste då fotfäste, föll i mjödkaret och omkom der. Så säger Thjodolf den Hvinverske:

Feghets-ordet[2],	*Varð framgengt,*
som till Fjölner kom,	*þar's Fróði bió,*
framgång fick	*feigðar orð,*
der Frode bodde.	*er at Fiölni kom;*
På sikling[3] öfver	*ok sikling*
Svigders[4] land	*Svigðis geira*
vindlös våg[5]	*vágr vindlauss*
vinna skulle.	*of-viða skyldi.*

15 Kap.

Om Svegder.

Svegder tog riket efter sin fader. Han gjorde strängt

---

1) Isl. *svalir,* m. pl., Gotl. *svali,* m., i fl. landsk. svale, förstuga, eg. den gång, som, i den äldre tidens hus, i andra våningen sträckte sig långs med hela ena ytterväggen, och till hvilken dörrar ledde från alla loftskamrarne. Sådane svalar träffas ännu ofta på landet i Norge och Sverige, ja, både i Kristiania och Uppsala.

2) Isl. *feigðar orð*, eg. dödsnödvändighetens ord, af *feigð,* f., dödsvisshet, af *feigr,* Gotl. *faigur,* Dal. och i många andra landsk. feg, af ödet bestämd att dö.

3) Isl. *siklingr,* skaldebenämning på en konung.

4) Isl. *Svigðis-geira siklingr,* Svigders lands konung, d. ä. Fjölner, och det är då det samma, om man tager *Svigðir = Svegðir,* eller såsom ett af Odens tillnamn, ty landet blifver i alla fall Svithjod. Vid denna förklaring tages versen så: *Ok vindlauss vágr skyldi of-viða Svigðis geira* (g. sg. af *geiri,* m.) *sikling;* men man skulle äfven kunna taga den sålunda: *Ok svigðis geira* (g. pl. af *geirr,* m.) *vindlauss vágr skyldi of-viða sikling*, då öfversättningen blifver:

På siklingen vindlösa våg
oxe-spjutens vinna skulle.

Efter några uppgift skulle nämnl. *svigðir* vara ett skaldenamn på oxen; oxens spjut vore då horn, dryckeshorn. — Hvad *Svegðir* eller det äldre *Svigðir* betyder är dunkelt; det är kanske af samma rot som Isl. *sveigia,* böja, hvartill höra *svigna,* och subst. *svig,* n., och *sveigr,* m., och det har således funnits ett starkt verb *sviga, sveig, sviginn,* Gotl. *sväiga, svaig, svigin,* sviga, svigta, böjas. *Svigðir* blefve då en nedböjare, underkufvare, hvilket således som tillnamn kunde passa både Oden, en härförare, och på ett så starkt djur som en oxe.

5) Isl. *vágr vindlauss,* d. ä. mjöden uti det inbyggda karet, dit ingen vindflägt kunde tränga.

löfte att uppleta Gudhem och Oden den gamle. Han for med 12 män vida om verlden, och han kom ut i Tyrkland och i Svithjod det stora och hittade der månge sine fränder, och var på denna färd 5 vintrar. Derefter kom han åter till Svithjod och dvaldes han då hemma en tid. Han hade ute i Vanahem fått en hustru, som Vana het, och var Vanlande[1] deras son. Svegder for än en gång att leta Gudhem. I det östre Svithjod kallades en stor by Sten; der är en sten så stor som ett stort hus. Om qvällen efter solfallet, när Svegder gick från dryckeslaget till sofstugan, såg han bort till stenen, och att en dvärg satt under stenen. Svegder och hans män voro mycket druckne och rände till stenen; dvärgen stod i dörren och kallade på Svegder och bad honom gånga in, om han ville hitta Oden. Svegder lopp in i stenen, men stenen slöt sig genast igen, och kom Svegder icke åter. Så säger Thjodolf den Hvinverske:

Den dagskygge	*Enn dag-skiarr*
Durners barns	*Durnis niðia*
salsvårdare[2]	*sal-vörðuðr*
Svegder svek;	*Svegði vèlti;*
när in i stenen	*þá er í stein*
den storsinnte	*enn stór-geði*
Dulses son[3]	*Dulsa konr*
efter dvärgen lopp;	*ept dvergi hliòp;*
och siklingen slöks	*ok sal-biartr*
af Sjunk-Mimers[4] ätts	*þeirra Sökk-Mímis,*

---

1) Isl. *Van-landi,* således Vanlande (aldrig: Vanland, hvilket vore meningslöst), som betyder Vaners landsman *(landi),* den från Vaners land stammande.

2) Isl *Enn dag-skiarr Durnis niðia sal-vörðuðr; Durnir* l. *Durinn,* trol. den sömnige (af *dúra,* småsofva, Sv. landsk. *durig,* småsömnig), en af Eddans först skapade dvärgar, alltså: Durners ättlingars salsvårdare = en dvärg. *Dag-skiarr,* dag-skygg, *skiarr* l. *skiarn,* snabb, skygg, *skirr,* m., häst (Hýmiskviða, 37), Gotl. *skyrrin,* skygg (om hästar).

3) Isl. *Dulsa konr,* dulses son, hvilket här moste betyda Svegder; *dulsi* är ett dunkelt ord, det kunde betyda: den, som söker dölja sig, den tyste, hemlighetsfulle, eller den dåraktige, inbilske, af *dul,* f., fördöljning, dåraktighet.

4) Isl. *Sökk-Mímir,* en jätte, eg. en i hafvets sanka djup boende jätte; hans bjärta sal, d. ä. den i sitt inre af kristaller glittrande klippan eller stenen. *Iötun-bygðr,* af jättar byggd eller bebodd.

jätte-bebyggda | *iötun-bygðr*
bjerta sal. | *við iöfri*[1] *gein.*

16 Kap.
Om Vanlande.

Vanlande het Svegders son, som riket tog efter honom och rådde öfver Uppsala öd. Han var en stor härman och for vida om land. Han tog en gång vintervistelse i Finnland[2] hos Snö[3] den gamle, och fick der hans dotter Drifva[3]. Men åt våren for han bort, men Drifva var qvar, och lofvade han att komma åter efter tre vintrars frist; men han kom icke på 10 vintrar. Då sände Drifva efter seid-qvinnan Huld, men sände sin och Vanlandes son Visbur[4] till Svithjod. Drifva tillköpte sig af seidqvinnan Huld[5], att hon skulle med seid trolla Vanlande till Finnland, eller döda honom i annat fall.

---

1) Isl. *iöfurr,* konung, sikling. Detta *iöfurr,* Sv. Run-form. *iofur, iufur, iafur* och (den fornaste) *ifur,* blef i forntiden med förkärlek användt både som namn och benämning på konungar och hjeltar. Ordet betyder likväl ursprungligen: vildsvin, vildgalt, likasom de motsvarande A.-Sax. *eofor, eafer,* Forn-Tysk. *epar,* T. *eber,* Lat. *aper;* men det var fullkomligt i den tidens anda att på sådant sätt använda starka djurs namn; jf. Björn, Örn, Hjort, ja, äfven andra, såsom Mård, Utter, Orm, T. Genserik (gåskarl!), utmärkande kraft, snabbhet eller list, utan att man deri såg något förnedrande. — Detta Isl. *jöfurr,* Sv. «*jofur,*« har likväl, till trots för sin numera så litet ärorika urbetydelse, blifvit utsatt för det löjliga misstaget inom vår (äldre) Svenska poesi att förvexlas med Jupiters namn, hvilkets gen. *Jovis* väl är orsaken till, att det blifvit upphöjdt på sjelfva den högklassiska Olympen! — *Við iöfri gein,* eg. gapade öfver konungen.

2) Finnland; ordet antages vanligtvis komma af Isl. *fen,* n., kärr, moras, hvilken förklaring får stöd af landets Finska namn *Suomi,* af *suo,* kärr, och Finn-land vore då en öfversättning af *Suomi,* kärrens, sjöarnes land. En annan förklaring är, att folknamnet Isl. *Finnar* är det äldre, i sg. *Finnr* l. *Fiðr,* d. ä. *Findr, Finþr,* en fintlig man, en finnare, af Isl. *finna,* Got. *finþan:* detta är nästan sannolikare, då Finnarne i våra fornsagor alltid omtalas såsom sådane, och deraf skulle sedan Finnland kommit.

3) Isl. *Snjár* och *Drífa;* då Finnland var ett obekant och af kölden hemsökt land, med hvilkets innebyggare de Odensdyrkande Svearne jämnt lågo i strid, ansågo desse Finnarne vara föga bättre än de gudahatade jättarne, och derföre blifva de, liksom desse, ofta benämnde efter elementerna och råare naturföremål; jf. namnen *Gisl* och *Öndur,* 17 kap., och *Frosti,* 22 kap.

4) Isl. *Vís-burr,* d. ä. den vise afkomlingen eller ock helgedomens son.

5) Isl. *Huldr,* f., med detta namn kallas de flesta trollkunniga spåqvinnor, och det betyder äfven den höljda, dolda, hemlighetsfulla, jf. Norsk. *Huldren,* skogsfrun; — ej af samma rot som Isl. *hollr,* adj., huld, hvaraf Sv. Hulda.

Men när seiden främjades, var Vanlande i Uppsala, då gjordes han lysten att fara till Finnland; men hans vänner och rådemän afrådde honom och sade, att Finnars trolldom monde vara i hans farlust. Då vardt honom sömntungt, och han lade sig till sömns. Men när han litet hade sofvit, ropade han och sade, att maran trådde honom, Hans män lupo till och ville hjelpa honom, men när de togo i uppe vid hufvudet, trådde hon fotläggarne, så att de nära brusto; men när de då togo i fötterne, qvafde hon hufvudet, så att der dog han. Svearne togo hans lik, och vardt han bränd vid den å, som Skuta[1] heter: der vordo satte hans bautastenar. Så säger Thjodolf:

Vättars vala[2]	*Enn á vit*
att visa kom	*Vilia bróður*
Vanlande	*vitta vættr*
för Viles bror:[3]	*Vanlanda kom;*
Den trollborna	*ok tröll-kund*
Grimhild[4] tråda	*of-troða skyldi*
skulle fridens	*liðs Grimhildr*
buds fiende.[5]	*lióna baga.*
Och han brann	*Ok sá brann*
vid Skutas bädd,	*á beði Skútu*
smycke-slösar'n,[6]	*men-glötuðr,*
som maran strypte.	*er mara kvaldi.*

17 Kap.

Visburs död.

Visbur tog arf efter Vanlande, sin fader. Han gick att ega Aude den rikes dotter, och gaf henne till brudgåfva 3

1) Isl. *Skúta*, Skuto-å, kan möjligen vara den å, som flyter genom Skuttunge (fordom Skutunge) socken 4 ½ mil från Uppsala.

2) Isl. *vitta vættr*, vättars vätt eller hexa, spåqvinna (vala), d. ä. trollqvinnan Huld.

3) Isl. *Vilia bróðir*, Viles l. Viljes broder, d. ä. Oden. — Huld visade eller förde Vanlande inför Oden, d. ä. sände honom till Valhall, förgjorde honom.

4) Isl. *tröllkund Grimhildr*, det med trollen beslägtade grymma väsendet, d. ä. maran (Huld sjelf?). Isl. *mara*, f., kan komma af *marr*, m., häst.

5) Isl. *liðs-lióna bagi*, eg. motståndare till dem, som mäkla frid mellan härar, d. ä. en stridlysten konung (Vanlande).

6) Isl. *men-glötuðr*, eg. klenod-förstörare, en mycket frikostig man, ett hedersnamn, som ofta tilläggs konungar, här Vanlande.

storbyar och en guldkedja. De hade 2 söner, Gisl och Öndur.[1] Men Visbur lemnade henne ensam och tog annan hustru; men hon for till sin fader med sine söner. Visbur hade en son, som het Domalde[2]; men Domaldes stjufmoder lät med seid trolla på honom olycka. Men när Visburs söner voro 12 och 13 vintrar, foro de att råka honom och att hemta sin moders brudgåfva, men han ville icke gälda den. Då mälde de, att guldkedjan skulle varda till bane för den bäste man i hans ätt, samt foro bort och hem. Derpå vardt än en gång gripet till seid och trolladt dertill, att de måtte kunna dräpa sin fader. Då sade valan Huld dem, att hon till och med monde så trolla, att ättmord sedan alltid skulle vara i Ynglingarnes ätt: de jakade till detta. Derefter samnade de manskap och kommo på Visbur om natten oförvarandes och brände honom inne. Så qvad Thjodolf:

Och Visburs	*Ok Visburs*
viljes börda[3]	*vilia byrði*
sjöns slägtinge[4]	*sævar niðr*
svälga kunde,	*svelgia knátti,*
när husets värjare[5]	*þá er mein-þióf*
hetsade skogens	*markar öttu*
menlige tjuf[6]	*setr-veriendr*
mot sin fader,	*á sinn föður,*
och glöda-hunden[7]	*ok allvald*
gnyende bet	*í arin-kióli*
envåldskungen	*glóða garmr*
i eldstads-höljet[8].	*glymiandi beit.*

1) Isl. *Gisl*, m., stråle, men kan möjligen äfven betyda staf. *Öndur*, m. (eg. fem.), snöskid. Den Finska Drifvas sonsöner voro således Gisl och Öndur = skidstaf (?) och skid.

2) Isl. *Dómaldi*, m., Domalde (icke: Domalder), betyder trol. domare, eller den i dömande väldige.

3) Isl. *Visburs vilia byrði*, Visburs viljes börda, d. ä. Visburs kropp.

4) Isl. *sævar niðr*, sjöns frände, d. ä. elden, emedan *Hler* (hafsguden) var broder till *Logi* (logen, elden) och *Kári* (vinden, vind-käre), hvilke voro söner till *Forniótr* (hvilket trol. bör delas For-niótr, icke Forn-iótr!).

5) Isl. *setr-veriendr*, pl., husets (säterns) försvarare, d. ä. sönerne Gisl och Öndur.

6) Skogens menlige tjuf, d. ä. elden.

7) Isl. *glóða garmr beit*, glöda-hunden, glöders förtärare bet, d. ä. elden förtärde.

8) Isl. *í arin-kióli*, i eldstadens kåpa, omhölje, d. ä. i huset, af *arinn*, m. äril, spisel, D. *arne*, och *kióll*, m., kjol, kåpa, ytterkappa.

18 Kap.

Domaldes död.

Domalde tog arf efter sin fader Visbur och rådde öfver landen. I hans dagar vardt i Svithjod stor hungersnöd och brist på sund föda. Då gjorde Svearne stort blot vid Uppsala. Den förste hösten blotade de oxar; men årsväxten båtnade icke det minsta. Men andre hösten hofvo de menniskoblot; men årsväxten var den samme eller värre. Men den tredje hösten kommo Svearne mangrannt till Uppsala, när bloten skulle göras: då höllo höfdingarne rådgörning, och kommo de öfverens om, att nödåret monde utgå från Domalde, deras konung, samt att de skulle blota honom till god äring för sig, och göra på honom anfall, dräpa honom och rödstryka guda-altarena med hans blod; och så gjorde de. Så säger Thjodolf:

Det skedde fordom,	*Hitt var fyrr,*
att de svärdbärande[1]	*at fold ruðu*
blodade marken	*sverd-berendr*
med sin drotten;	*sinum dróttni,*
och landets här	*ok land-her*
mot lif väntande[2]	*á lífs vánan*
Domalde bar	*dreyrug vápn*
blodiga vapen;	*Domalda bar;*
när Svears ätt[3],	*þá ár-giörn*
årsväxt-girig,	*Ióta dólgi*
Jutars ovän[4]	*Svía kind*
öda skulle.	*of-sóa skyldi.*

19 Kap.

Domars död.

Domar[5] het Domaldes son, som der näst rådde riket. Han rådde länge för landen, och vardt då god årsväxt och

---

1) De svärdbärande, d. ä. de frie odalbönderne i Svithjod.

2) Isl. *lífs-vánan*, acc. sg. m., som har vån (hopp) om ett längre lif.

3) Isl. *Svía kind*, eg Svea folk; se *Sýslu kind* i not. till 36 kap.

4) Isl. *Ióta dolgi*, dat. sg. (af *dolgr*, m., fiende, hvaraf dulga-dråp); härmed kan icke menas annat än Jutars (el. Danskars) fiende, d. ä. Domalde, hvilken således måtte hafva fört härnad i Jutland, ehuru det icke omtalas i sagan.

5) Isl. *Dómarr*, d. ä. den dömande herrskaren, herren, och således

frid i hans dagar. Om honom är icke sagdt annat, än att han vardt sotdöd i Uppsala och förd på Fyris-vallarne och bränd der på å-backen, och äro der hans bautastenar. Så säger Thjodolf:

Med frågor vittre	*Ok þess opt*
män jag frestat	*of Yngva hrœr*
ofta har om	*fróða menn*
Yngves [1] grafrör,	*of-fregit hafða:*
och hvar Domar	*hvar Dómarr*
på dönande	*á dynianda*
Halfs bane [2]	*bana Halfs*
buren vore.	*of-borinn væri.*
Nu jag det vet,	*Nú ek þat veit,*
att, värkbiten [3],	*at, verk-bitinn,*
vid Fyris brann	*Fiölnis niðr*
Fjölners ättling.	*við Fyri brann.*

20 Kap.

Dyggves död.

Dyggve [4] het hans son, som der näst rådde öfver landen; och är om honom icke sagdt annat, än att han vardt sotdöd. Så säger Thjodolf:

Ej qväd's om doldt [5];	*Kveð'k-at ek dul,*
men att hästens dis [6]	*nema Dyggva hrœr*
Dyggves grafrör	*Glitnis Gná*

---

nästan af samma betydelse som *Dómaldi;* ändelsen *-arr,* l. *-ar*, i Nordiska namn, motsvaras af det Forn-T. *heri,* herre, t. ex. *Gunn-ar,* stridens herre, *Gunt-heri*, T. *Günther, Wald-ar,* maktens (våldets) herre, T. *Walther,* Fr. *Gautier,* äldre *Gualtier,* m. fl.

1) Yngve; så kallas Domar, emedan han var en ättelägg af Yngve Frey.

2) Halfs dönande bane, d. ä. den sprakande elden, emedan den forntida vikingen Half innebrändes.

3) Värkbiten, d. ä. död af värk på sotesängen,

4) Isl. *Dyggvi,* den trogne, duglige, af *dyggr,* adj.

5) Isl. *kveð'k-at ek dul*, jag qväder ej något doldt, d. ä. jag omtalar det, som är väl kändt af alla.

6) Isl. *Glitnis Gná,* eg. hästens dis, asynja, en gudinna som har häst, d. ä. dödsgudinnan Hel. — Kunde det bestyrkas, att namnet *Glitnir* (se detta ord i Björn Hald. Lex.) äfven betyder orm, så gåfve det nästan bättre mening, ty då blefve *Glitnis Gná* Ormens, d. ä. Midgårdsormens, mö eller syster, d. ä. Hel, och samma omskrifning på henne såsom hästens *Gná* och *dis* blefve då icke två gångor upprepad i samme vers. Raden borde då ändras till: men att Ormens dis.

till gamman hafver[1];	*at gamni hefir;*
i ty att Ulfvens	*þvi at ió-dis*
och Narfves häst-dis[2]	*Ulfs ok Narfa*
en konungsson	*konung-mann*
sig kora skulle;	*kiósa skyldi;*
att Lokes mö[3]	*ok allvald*
har lekt med	*Yngva þióðar*
af Yngves ätt	*Loka mær*
en envåldskung[4].	*of-leikinn hefir.*

Dygves moder var Drott, dotter af konung Danp, Rigs son, som först var konung kallad å Dansk tunga.[5] Hans ättmän höllo sedan alltid konungsnamnet för det yppersta hedersnamn. Dyggve var först bland sine ättmän konung kallad; ty tillförne kallades de drottnar, men deras hustrur drottningar och hirdsviten *drott*. Men enhvar af desse ättmän var Yngve eller Yngune kallad, och alle samman Ynglingar. Drottning Drott var syster till konung Dan den stolte, efter hvilken Danmark är uppkalladt.

21 Kap.

Om Dag den spake.[6]

Dag het konung Dyggves son, som konungdom[7] tog efter honom; han var en man så spak (vis), att han förstod foglars röst. Han egde en sparf, som sade honom många

---

1) Till gamman hafver, glädjer sig; — d. ä. Hel glädjer sig på Dyggves graf, att han dött sotdöd, och således kommer till hennes boning och ej till Valhall. Det samma berättas ytterligare i de följande verserne.

2) Ulfvens (d. ä. Fenrers) och Narfves häst-dis, d. ä. Hel, emedan de alla voro Lokes afföda.

3) Lokes mö, d. ä. Hel; *Loki* (utt. låki), d. ä. den lömske, eg. slutne, af Isl. *lokinn,* lyckt.

4) En envåldskung af Yngves ätt (eg. folk), d. ä. Dyggve. — Man ser huru starkt ogillande det hade väckt hos den tidens folk, när den förste konungen af den storfräjdade Ynglingaätten dog den smädliga stråddöden, då skalden med så skarpa ord dröjer vid Hels fröjd öfver att få röfva en sådan gäst från Valhall.

5) Dansk tunga, d. ä. Nordens fornspråk. — Hvad här säges om Rig, Danp och Dan, har afseende på mythen om Rig, såsom alla konungaätters stamfader. Se Rigs-mál i Sæm. Edda.

6) Isl. *Dagr,* dag, den lysande; — Isl. *spakr,* vis, hvilken betydelse ännu är bibehållen i adj. känn-spak, som har lätt för att känna igen.

7) Isl. *konungdómr,* m., konungdom, kunga-värdighet, -döme = E. *kingdom.*

tidender, och flög han ömsom i flere land. Det var en gång att sparfven flög till Reidgota-land[1], till den by, som heter Vörva; han flög in på en karls åker och fick sig der mat. Karlen kom dit och tog upp en sten och slog sparfven ihjäl. Konung Dag vardt illa vid, när sparfven icke kom hem; gick han då till *són*-blot[2] för att fråga, och fick han det svar, att hans sparf var dräpen å Vörva. Sedan böd han ut en stor här och for till Gotland; men när han kom till Vörva, gick han upp med sin här och härjade, och folket flydde vid väg undan. Konung Dag vände med hären till skeppen, när det qvällades, och hade dräpit mycket folk och mycket tagit till fånga. Men när de foro öfver en å, der som det heter Skjotans-vad eller Vapna-vad, då rände ur skogen en verkträl fram på åbacken och sköt med en hötjuga in i deras härflock, och kom skottet (kastet) i hufvudet på konungen; föll han genast af hästen och fick bane, och foro hans män åter till Svithjod. I den tiden var den höfdinge kallad *gram*, som härjade, men härmännen *gramer*. Så säger Thjodolf:

Jag sporde, att Dag	*Frá'k, at Dagr,*
(efter dödens ord),	*dauða orði,*
den fräjdelystne,	*frægdar fúss,*
förfaras skulle;	*of-fara skyldi;*
när, sparf att hämna,	*þá er val-teins,*
den spåkunnige,	*til Vörva kom,*
som val-ten vänder,[3]	*spak-frömuðr,*
till Vörva kom.	*spörs at hefna.*
Och detta ord	*Ok þat orð*
på östervägar	*á austr-vega*
från striden bar	*visa ferð*
kungens skara:	*frá vigi bar:*
att staf, som slänger	*at þann gram*
Sleipners foder,[4]	*of-geta skyldi*
drabba skulle	*slengiu-þref*
denne gram.	*Sleipnis verðar.*

1) Isl. *Reið-gota-land,* eg. vagn-Gotars land, hvarmed tros menas Jutland, i motsats mot *Ey-gota-land,* ö-Gotars land, de Danska öarna; andre anse det vara öarna Gotland och Öland.

2) Isl. *sónar-blót,* ett blot af obekant slag.

3) Isl. *val-teins spak-frömuðr,* valtenens (stafvens) vise befrämjare eller den som förstår att med vishet bruka spådomsstafven, d. ä. Dag.

4) Isl. *Sleipnis verðar slengiu-þref,* eg. Sleipners födas (d. ä. höets) släng-käpp (tjuga), d. ä. hö-tjuga, hö-gaffel.

22 Kap.

Om Agne.

Agne[1] het Dags son, som konung var efter honom, en mäktig man och berömd, en väldig härman, med stora färdigheter af alla slag. Det var en sommar, när konung Agne for med sin här till Finnland, att han gick upp der och härjade. Finnarne drogo samman mycket folk och redde sig till strids. Deras höfdinge är nämnd Froste. Vardt der en hård drabbning, och fick Agne seger; der föll Froste och mycket folk med honom. Konung Agne for med härsköld[2] kring Finnland, lade det under sig och fick stormycket härfång. Han tog och förde med sig Skjalf[3], Frostes dotter, och Loge, hennes broder. Men när han seglade östan[4], lade han till vid Stocksund[5] och satte sina tjäll söder å strandängen; der var då skog. Konung Agne hade då guldkedjan, hvilken Visbur hade egt. Konung Agne gick att ega Skjalf, och hon bad honom göra arföl efter hennes fader. Han böd då till sig

---

1) Isl. *Agni,* har trol. samma betydelse som *Agnarr,* d. ä. en stor jägare, af *agn,* n., jagt och fiske, eg. agn, bete, lockmat.

2) Isl. *fara herskildi,* fara fientligt, härjande fram.

3) Skjalf, den rädda, eller af köld skälfvande, och således en verklig frostens dotter. — Detta namn har gifvit anledning till ett det besynnerligaste misstag. I de fleste af våra historiska läroböcker kallas hennes man Agne Skiafar-bonde, hvilket sista enstämmigt öfversättes med: «den på skepp rike.« Hvem som är fader till misstaget och den löjliga öfversättningen, är obekant. Något ord *skiaf* eller *skiafar* finnes icke inom hela Nordiska språket; kanske har man tänkt på siávar (gen. sg. af *siár,* sjö), kanske t. o. m. på Lat. *scapha,* båt! Grunden till allt är likväl troligen ett skriffel, eller att man öfverhoppat ett *l.* Denne konung kallas nämnligen *Agni Skialfar-bondi* uti Ættartala Haralds frá Oðni (ur Flatöboken; se Snorra Edda [Uppsala], s. 366), och likaså uti kungalängderna i Script. Rer. Svec. I. s. 2: *Agne Schialfar boande,* och s. 5, tab. II: *Agne Skialfarbonde,* på det andra stället öfversättes det också riktigt med: Agne Schialfæ maritus eller Skjalfs bonde, man. Man ser, huru historieskrifvare stundom begagna källorna!

4) Isl. *austan,* östan, d. ä. från öster; men *austr,* åt öster.

5) Isl. *Stokk-sund;* detta namn anses af nyare forskare för att bero på ett misstag af den så fjärran skrifvande Sn. Sturleson, i det han hört eller läst *Stok-sund,* i st. för *Stek-sund.* Detta sund skulle således icke legat vid det nuvarande Stockholm, utan vid Stäket, som förbinder den sig upp åt Sigtuna sträckande sjön Skarfven med Görfveln, en vik från sjelfva Mälaren, invid Tibble gästgifvaregård. Se vidare härom Det Norske Folks Hist. af Munck (Rättelserna vid slutet af 2 Bandet), som blifvit gjord uppmärksam på denna sak af C. G. Styffe.

mänge mäktige män och gjorde ett stort gästabud: han var allfräjdad vorden af denna färd, och derföre voro der stora dryckeslag. Men när konung Agne vardt drucken, så bad Skjalf honom väl akta kedjan, som han hade om sin hals; han tog då och band kedjan fast om halsen på sig, innan han ginge att sofva. Landtjället stod vid skogen, och öfver tjället ett högt trä, det der skulle skyla mot solhetta. Men när konung Agne var somnad, tog Skjalf ett snöre och fäste under kedjan. Hennes män slogo derpå landtjällstängerna undan och kast de snörets lycka upp i träets grenar och drogo sedan, så att konungen hang näst uppe vid grenarna, och vardt der hans bane. Skjalf och hennes män lupo ut å skeppen och rodde bort. Konung Agne vardt der bränd, och är stället sedan kalladt *Agne-fit*[1], på den östliga *Tauren*, vester från Stocksund. Så säger Thjodolf:

Det kallar jag under,	*Þat tel'k undr,*
om efter Agnes härs	*er Agna hers,*
skaplynne syntes	*Skialfar ráð,*
Skjalfs råd,	*at sköpum, þóttu;*
när Loges syster[2]	*þá er gœðing,*
åt luften hof	*með gullmeni,*
konung god	*Loga dís*
med guldkedjan;	*at lopti hóf;*
han, som vid *Taur*[3]	*hinn's við Taur*
tämja skulle	*temja skyldi*

1) Isl. *fit*, g., *fitiar*, f., en bördig (fet) strandäng.

2) L o g e s s y s t e r eller dis, d. ä, Skjalf.

3) Isl. *Taur*, acc. sg. m., och i texten *Taur'inum*, dat. sg. m. def.; man anser detta ord vara det samma som i Söder-T ö r'n (l. Törn'?). Det är möjligt, att ordet är af Finsk rot, då Finsk. *tauro* betyder mör (mjuk, blöt?) och att således *fit* endast vore en Nordisk öfversättning deraf. Det i versen stående *taur*, kan deremot tagas i en helt annan betydelse, och är så äfvenledes taget af åtskillige, möjligen med rätta, om man nämnligen får anse *taur* vara dat. sg. Isl. *taurar*, m. pl., betyder nämnl skatter, dolda skatter (Bj. Hald. Lex.). och således kunde med *taur* (i versen) menas guldkedjan. Detta gifver också en nästan bättre mening, i det skalden då utför bilden ännu fullständigare, genom att framhålla det egna uti, att Agne försökte att med en guldkedja tämja Hagbards svale häst, d. v. s. vardt hängd. Man bör nämnl. ihogkomma, att versen här är äldre, än den prosaiska berättelsen, så att sagoskrifvaren kan hafva missförstått skaldens ord och sålunda förvandlat den ovanligare benämningen på en guldkedja till namnet på ett ställe.

Signys fridils[1]	*Signýar vers*
svale häst.[2]	*svalan hest.*

Kap. 23.

Om Alrek och Erik.

Alrek[3] och Erik[4] heto Agnes söner, som konungar voro efter honom. De voro mäktige män, härmän väldige och idrottsmän. Det var deras sedvänja att rida hästar och att tämja dem både vid gång och vid lopp, och kunde de detta allra bäst bland män. De kappades mest derom, hvem bätter[5] rede eller bättre hästar egde. Det var en gång, att desse två bröder redo ensamme bort från andre män å sine bäste hästar, och de redo ut på någre vallar och kommo icke åter. Det vardt faret att leta dem, och de funnos bägge döde och hufvudet brutet å både: men vapen hade de icke, utom betslen af hästarne, och derföre menar man, att de hade dräpit hvarandre dermed. Så säger Thjodolf:

Alrek föll	*Fèll Alrekr*
der åt Erik	*þar's Eiríki*
broders vapen	*bródur vápn*
till bane vordo.	*at bana urðu.*
Man qvad, att med hästens[6]	*Ok hnakk-mars*
hufvud-fjättrar[7]	*með höfuð fetlum*

1) Isl. *Signýar verr,* eg. Signys man, hvilket sista har återgifvits med fridil, älskare, som är mask. till Isl. *friðla,* frilla, eg. den sköna, älskvärda. Isl. *Sig-ný,* betyder segerns ny, nymåne, glans; hennes fridil var Hagbard, som blef hängd; se Sn. Edd. s. 192.

2) Svale häst, d. ä. galgen.

3) Isl. *Alrek,* den allt framför sig drifvande, af *reka,* drifva, vräka, eller ock: all-herrskaren (se nästa not); men det kunde äfven vara sammandr. af *Aðal-rekr,* den ädle konungen.

4) Isl. *Eirikr,* tidens konung, den städse mäktige, då det trol. kommer af *ei,* för *æ,* alltid (Got. *aivs,* tid), och ändelsen *rikr, rekr,* (Got. *reiks,* Lat. *rex, reg's)* konung. Detta förklarar också lättare det dunkla eriks-gata, än om det skall hänföras till någon viss konung Erik: gissningen på all-rikes-gata är åtminstone ännu mindre trolig. Eriksgata skulle då betyda dens väg, som för alltid blifvit förklarad för konung.

5) Bätter, Isl. *betr,* är det rätta adv. till adj. bättre, Isl. *betri.*

6) Isl. *hnakk-marr,* m., således eg. sadelhäst, ridhäst.

7) Isl. *höfuð-fetlum,* dat. pl., hufvudfjättrar, d. ä. betsel, af *fetill,* m., band, bärband, bälte, Dal. *fätil,* m., bärband.

Dags fränder[1]	*Dags frændr*
dräpit hvarandre.	*of-drepast kváðu.*
Ej förr man sport	*Frá-t maðr áðr*
Freys afkomma[1]	*eykia gervi*
öke-don[2] i	*Freys afspring*
örlig[3] nyttja.	*i folk hafa.*

24 Kap.

Om Alf och Yngve.

Yngve och Alf[4] voro Alreks söner, som konungdom togo i Svithjod der näst. Yngve var en härman väldig och allsegersäll, han var frid[5] och den störste idrottsman, stark och i drabbningar den skarpaste, gifmild och en stor glädjeman[6]; af detta allt vardt han fräjdad och vänsäll. Konung Alf, hans broder, satt hemma i landet och var icke i härnad; han var kallad *Elfsi* och var en tystlåten, hårdlynnt och oumgängsam man. Hans moder het Dageid[7], dotter af konung Dag den mäktige, från hvilken Döglingar[8] äro komne. Alf konung egde en hustru, som Bera[9] het, den fridaste bland qvinnor, mycket manhaftig och högeliga gladlynnt. Yngve Alreksson var en höst kommen från viking till Uppsala och var då storfräjdad. Han satt ofta om qvällrana länge vid dryckeslag; men konung Alf gick ofta tidigt att sofva. Drottning Bera satt tidt uppe långt ut på qvällarna, och talade hon och Yngve sig till gamman. Men konung Alf sade jämnt till henne, att hon icke skulle sitta så länge uppe om aftnarne, och bad henne gå tidigare att sofva, sägande, att han icke ville vaka efter henne. Hon

1) Dags fränder och Freys afkomma, d. ä, Alrek och Erik.
2) Isl. *eykia gervi*, n. pl, ökedon, d. ä. hästbetsel.
3) Isl. *folk*, n., eg. folk, men äfven: manskap, här, enl. Sn. Edda.
4) Isl. *Alfr*, m., Alf, af de välgörande, ljuse alfernes slägte, kanske just betydande ljus, hvit, jf. *alfta, alpta*, svan, jf. Lat. *albus*, hvit, och kanske *Alpes*, de hvita bergen (?).
5) Isl. *friðr*, adj., fager, skön, modig, tapper.
6) Isl. *gleðimaðr*, m., en gladlynnt menniska; ty det tillägges både män och qvinnor, oaktadt det är maskulinum.
7) Isl. *Dag-eiðr*, f., står trol. för *Dag-heiðr*, den dagklara, af *heið*, n., klart väder.
8) *Döglingar*, pl., benämning på konungar, af *Dagr*, enl. Snorra Edda, men tör snarare komma af *dögl*, n. pl., vapen, hjelmar.
9) Isl. *Bera*, f., björninna.

genmäler, att den qvinna vore säll, som häller egde Yngve än Alf; ty vredgades han mycket, när hon mälde detta ofta. En qväll gick Alf in i hallen, då Yngve och Bera såto i högsätet och talades vid. Yngve hade en dolk på knäet; männen voro mycket druckne och gåfvo ingen akt på, att konungen kom in. Alf konung gick åt högsätet, drog svärdet fram undan manteln och lade det igenom sin broder Yngve. Yngve sprang upp, drog dolken och högg Alf banehugg, och föllo de både döde på golfvet. Alf och Yngve vordo högade å Fyrisvallarne. Så säger Thjodolf:

Den helgdoms-vårdare[1]	*Ok varð hinn,*
hvilar dödad,	*er Alfr of-vá,*
efter ödets dom[2],	*vörðr vè-stalls,*
som Alf nedgjorde,	*of-veginn liggia,*
då döglingen[3]	*er döglingr*
dolken tvådde,	*dreyrgan mæki,*
afundsam,	*öfund-giarn,*
i Yngves blod.	*á Yngva rauð.*
Ej var det väl[4],	*Var-a þat bært,*
att Bera ville	*at Bera skyldi*
de drabbnings-väldige[5]	*val-sæfendr*
till dråp egga;	*vigs of-hvetia;*
när bröder två	*þá's brædr tveir*
hvarandres banar	*at bönum urðust,*
af afund[6] vordo	*öþurfendr,*
och utan tarf.	*of afbryði.*

1) Isl. *vè-stalls vörðr,* eg. helgedoms-altarets vårdare, d. ä. Yngve.

2) Isl. *varð liggia of-veginn,* hvilar dödad efter ödets dom; emedan *verða* i denna ställning oftast hänvisar på en ödets förut-bestämmelse, liksom när vår allmoge säger om någon hemsk händelse: ja, det skulle så ske!

3) Döglingen, d. ä. Alf, som af dubbel anledning kunde kallas så, både som konung och såsom Dags dotterson.

4) Isl. *þat var-a bært,* eg. det var icke bärligt, icke godt, icke att utstå: det var grymt.

5) Isl. *val-sæfendr,* pl., eg. val-söfvande, som göra valplatsen tyst, d. ä. de drabbnings-väldige, Alf och Yngve.

6) Af afund; det Isl. *of (um) af-bryði,* är dock ett mycket starkare uttryck, som närmast kan återgifvas med: äktenskaplig afund, svartsjuka, eller begäret att beröfva en annan hans brud, således liksom af ett verb *afbryða,* af-bruda, taga bruden ifrån. jf. *hon ægði mèr af afbryði,* Guðrúnar kviða I. 10, i Sæm. Edda.

25 Kap.

Konung Hugleks fall.

Huglek[1] het Alfs son, som konungdom tog öfver Svearne efter desse bröder, ty Yngves söner voro då både barn till åldern. Huglek konung var ingen härman, utan satt i ro hemma i landen. Han var mycket rik och sades vara allt för mycket penningsnål. Han hade i sin hird[2] en mängd af allsköns[3] lekare, harposlagare, gigolekare och fidlospelare, samt hade ock med sig seidmän och allsköns trollkunnigt folk. Hake och Hagbard[4] heto tvänne bröder, som voro mycket namnkunnige; de voro sjökonungar och hade talrikt manskap. Foro de stundom både samman, och stundom hvardera för sig; mänge kämpar följde bäggedera. Hake konung for med sin här till Svithjod mot konung Huglek, men Huglek konung samnade här emot. Då kommo honom till hjelp tvänne bröder, Svipdag[5] och Geigad[6], namnkunnige män både och de störste kämpar. Konung Hake hade med sig tolf kämpar, och var då Starkad[7] den gamle med honom; konung Hake var ock den väldigaste kämpe. De råkades på Fyrisvallarne, och vardt der en stor drabbning, och föll brådt konung Hugleks folk. Då gingo hårdeliga fram kämparne Svipdag och Geigad, men Hakes kämpar gingo sex mot hvardera och vordo de handtagne[8]. Då bröt konung Hake in i sköldborgen mot konung Huglek och drap honom der och två hans söner:

---

1) Isl. *Hugleikr*, den i hogen liflige, den huglekande, af *hugr*, m., hog, och *leikr*, m., lek, eg. snabb, liflig rörelse.

2) Isl. *hird*, f., lifvakt, hoffolk, hird; af samma rot äro herde, som vaktar, och hjord, Isl. *hiörð*, f., som vaktas.

3) Isl. *alls-konar* l. *alls-kyns*, alls-köns, d. ä. alla slags (eg. köns), och man må således icke tro, att ordet får delas a l l - s k ö n s, churu det af ovetenhet nu så uttalas.

4) Isl. *Haki ok Hagbarðr; Haki*, hake, krok, d. ä. en hållfast motståndare, *Hagbarðr*, en ypperlig sköld *(barði*, m.*)* eller stridsyxa *(bard*, n.*)*, *hagr*, adj., duglig, beqväm.

5) Isl. *Svip-dagr*, som har ett ljust anlete, af *svipr*, m., utseende, anletsdrag, och *dagr*.

6) Isl. *Geigaðr*, trol. den förskräcklige, skräckinjagande, af *geigr*, m., fasa.

7) Isl. *Starkaðr*, Starkad (icke Starkotter); ett dunkelt ord, men betyder kanske den starke (Isl. *sterkr*).

8) Isl. *hand-teknir*, handtagne, fångade lefvande.

efter detta flydde Svearne. Men Hake lade nu landen under sig, och gjorde sig till konung öfver Svearne. Han satt derpå i landet hemma i tre vintrar; men under denna hans stillasittning, foro hans kämpar från honom och i viking och samlade sig gods.

26 Kap.

Konung Gudlaugs död.

Jörund[1] och Erik voro Yngve Alrekssons söner. De lågo all denna tid ute på härskepp och voro härmän väldige. Under en sommar härjade de i Danmark och råkade då på Gudlaug[2] *Háleygia*-konung[3] och drabbade samman med honom, och lyktade det så, att Gudlaugs skepp afröddes[4] och han vardt handtagen. De flyttade honom till lands å *Straumeyar*-näs och hängde honom der, och hans män kastade der upp en hög öfver honom. Så säger Eyvind Skaldaspiller:

Af öster-kungars[5]	*Enn Guðlaugr*
öfvermod tvingad,	*grimman tamdi,*
Gudlaug tamde	*við ofr-kapp*
Sigars grymme	*austr-konunga,*
häst[6], när Yngves	*Sigars ió,*

1) Isl. *Iörundr,* Sv. Run-form *Iuruntr, Iaruntr, Iaruþi* (den allra äldsta vore *Iruntr).* Ordet är mörkt. Ligger ett Fornisl. *iara,* f., strid, till grund för *Iöru-vellir* och dvärgnamnet *Iari* (Völusp. 14, 13), så kunde det betyda: den stridande, stridbare; eller, om man antoge ett äldre *Iör-rundr,* för *Iar-hrundr,* så blefve det: den till eller i strid framdrifvande (*hrinda,* framstöta). *Iara,* obrutet *ira,* strid, får liksom något stöd af Got. *airzian,* för *irzian,* T. *irre* leiten, jf. A.-Sax. *irsian,* irasci, och det kunde således vara slägt både med Lat. *ira* och *errare.*

2) Isl. *Guð-laugr,* m., den (stridshete?) i drabbningen sig lögande, af *guðr,* I. *gunnr,* f., strid, och *lauga,* löga, bada.

3) Isl. *Háleygia,* g., af *Háleygir,* pl., innevånare i Háloga-land (N. om Throndhem), hvilket Munch, kanske vågadt, anser betyda: det heliga landet.

4) Afröddes; som stödja, stödde, stödt, så böjes rätteligen äfven rödja, rödde, rödt, icke: röjde, röjt, hvilka former tillhöra ett helt annat verb, nämnl. röja, angifva (T. *rügen,* Isl. *rægia,* baktala, af *rógr,* strid, hat, förtal).

5) Öster-kungar, kallas Jörund och Erik, af Svithjods läge i förhållande till sagoskrifvarens hem.

6) Gudlaug tamde Sigars grymme häst, d. ä. Gudlaug vardt hängd; Sigars häst, d. ä. galgen, emedan en konung Sigar hängde Hagbard, Signys fridil.

SNORRE STURLESONS
YNGLINGA-SAGA
ÖFVERSATT OCH FÖRKLARAD.

Akademisk Afhandling

som med vidtberömda Philosophiska Fakultetens tillstånd

och under inseende af

MAG. CARL SÄVE
DOCENS I FORNNORD. SPRÅKET

för Philosophiska Graden
till allmän granskning framställes
af

CARL JOHAN WALLSTERSSON
GESTR.-HELSINGE.

å mindre Gustavianska Lärosalen d. 30 Maj 1854.
p. v. t. f. m.

3.

UPPSALA.
C. A. LEFFLER. 1854.

SATSER

FRAMSTÄLLDA AF RESPONDENTEN.

1.

Då språket är det säkraste kännetecknet, hvarefter man kan bedöma ett folks ursprung, slägtskap med andra folk och hufvudsakliga skaplynne, må språkforskningen med skäl anses för den vigtigaste källan för hvarje folks äldsta historia.

2.

Eftersom vår äldsta historia ännu synes ganska dunkel och föga utredd, men kännedomen om ett folks tillstånd och beskaffenhet under dess tidigare åldrar är af största vigt för rätta uppfattningen af dess senare utveckling, så torde denna del af den fosterländska historiens temmeligen vidsträckta fält ännu förtjena att bearbetas med större sorgfällighet, än som hittills skett.

3.

Mellan Nordens och Greklands Mythologier finnas många beröringspunkter, som antyda, att de åtminstone till en del härflutit från samma källa. Den förre utmärker sig mera genom betydelsens djup och allvar, men den senare öfverträffar den förre i formens skönhet och harmonisk fulländning.

4.

Om Kalmare-Unionen var i högsta grad förderflig för Sverige genom den förvirring, hvari den störtade kyrka, stat och slutligen hela riket, så utöfvade den äfven ett högst menligt inflytande på språket.

söner hängde	*er synir Yngva*
smycke-spridar'n[1]	*men-glötuð*
å träets stam.	*við meið reiddu.*
Å näset nickar,	*Ok ná-reiðr*
af liket nedtyngdt[2],	*á nesi drupir*
Vinges[3] trä,	*Vinga meiðr,*
der vikar delas.[4]	*þar's vikr deilir.*
Af kungens rör	*Þar er fiöl-kynnt*
med reste stenen	*um fylkis hrœr*
är storfräjdadt	*steini merkt*
Straumeyar-näs.	*Straumeyar-nes.*

27 Kap.

Om Konung Hake.

Bröderne Erik och Jörund vordo af denna bragd mycket fräjdade, och tycktes de vara mycket större än tillförne. De sporde att konung Hake i Svithjod hade sändt från sig sine kämpar; de hålla[5] då till Svithjod och draga sedan här åt sig. Men när Svearne spörja, att Ynglingar[6] äro ditkomne, så far en mängd af manskap till dem. Sedan lägga de upp i Lögen och hålla till Uppsala emot konung Hake; men han drager emot dem på Fyrisvallar och hade mycket mindre stridsflock. Vardt der en väldig drabbning, och gick Hake konung fram så hårdt, att han fällde alle dem, som voro honom närmast, och på ändalyktone fällde han konung Erik och högg neder brödernes härmärke. Då flydde konung Jörund till skeppen och allt hans folk. Men Hake konung fick så stora sår, att han såg, det hans lifsdagar monde icke långe varda, och lät han då taga ett långskepp, som han egde, lastade det med döde män och vapen, och lät föra det ut till hafs och lägga

1) Isl. *men-glötuð*, acc. sg., smycke-spridaren, -slösaren, d. ä. den gifmilde konung Gudlaug, af *glata*, föröda.
2) Isl. *ná-reiðr — — meiðr*, af liket nedtyngdt trä, eg. likbärande trä.
3) Isl. *Vinga meiðr*, Vinges trä (med), d. ä. galgen, emedan förrädaren Vinge, Atles sändesven, hängdes af Gjukungarne; jf. Sæm. Edda (Atlamál).
4) Der vikar delas, nämnligen af det mellanliggande näset.
5) Hålla, i st. f. styra, är ännu ett vanligt sjömansuttryck.
6) Ynglingar, d. ä. konungar af Ynglinga-ätten.

styret i lag[1] och draga upp seglen, derefter lät han lägga eld i tyrved[2] och göra ett bål å skeppet. Vädret stod från land. Hake var då kommen nära döden eller var redan död, när han var lagd å bålet: och gick skeppet logande ut om öarna i hafvet, och var detta allfräjdadt länge sedan.

28 Kap.

Jörunds död.

Jörund, konung Yngves son, vardt konung i Uppsala; han rådde derpå öfver landen och var ofta i härnad om somrarne. En sommar for han med sin här till Danmark; han härjade öfver Jutland[3] och for om hösten in i Limafjärden[4] och härjade der: han låg med sitt manskap i Oddasund. Då ditkom med en stor här Gylaug[5] Håleygja-konung, son af konung Gudlaug, om hvilken förr är taladt, och lade till strids mot Jörund. Men när landets män vordo detta varse, drifva de till från alla håll både med stora skepp och små; varder då konung Jörund öfverväldigad och hans skepp afrödt. Lopp han då öfver bord, men vardt handtagen och ledd å landet upp. Lät då konung Gylaug resa en galge, leder Jörund dit och låter hänga honom: lyktar så hans lefnad. Så säger Thjodolf:

Den Jörund, som	*Varð Iörundr,*
i forntid dog,	*hinn's endr of-dó,*
från lifvet löstes	*lífs of-lattr*
i Limafjärden;	*i Limafirði;*
när hampstrecks-hästen[6],	*þá's há-bióstr*

---

1) Isl. *leggia stýri i lag,* lägga styret i lag, d. ä. i dess rätta ställning, eller ock lägga styrets handtag i några vissa fördjupningar, såsom ännu brukas på våra Mälare-skutor.

2) Isl. *týr-viðr,* m., tyrved, törved, tyre, töre, är i flere landskap namnet å fet-, tjärig tallved.

3) Isl. *Iótland,* Jutland, antages vara ett lenare uttal af *Gotland* (jf. *Reið-Gotaland),* hälst det skrifves vexlande på A.-Sax. *Iota-, Eota-, Geataland.*

4) Isl. *Lima-fiörðr,* m., betyder trol. den i många grenar eller lemmar delade fjärden, *lima,* g. pl. af *limr,* m., lem, och *lim,* n., gren.

5) Isl. *Gýlaugr,* m., af obekant betydelse; *gý* kunde vara det A.-Sax. *giu, giw, giow,* gam, grip, jf. Isl. *gióðr* bland fogelnamnen i Sn. Edda; jf. Sv. Run. namnen: *Ku,* f. el. m. (Isl. *Gó?*), *Ku-laifr,* m., *Ku-, Ki-lauk,* f.

6) Isl. *hörva Sleipnir,* hampstrecks-hästen, eg. linets Sleipner, d. ä. galgen med hampstrecket. *Sleipnir,* d. ä. den smidige (slipprige), glatte.

den högreste[1],	*hörva Sleipnir*
Gudlaugs bane[2]	*bana Guðlaugs*
bära skulle,	*of-bera skyldi;*
och Hagbards	*ok Hagbarðs*
halsduk[3] tätt	*hersa valdi*
hersa-herrskar'ns[4]	*höðnu leif*
hals omträngde.	*at halsi gèkk.*

29 Kap.

Konung Ans död.

Ön eller Ane[5] het Jörunds son, som var konung öfver Svearne efter sin fader. Han var en vitter man och stor blotare, men han var ingen härman och satt hemma i landen. I den tiden, när desse konungar voro i Uppsala, om hvilke nu är sagdt, var öfver Danmark först Dan den stolte, han vardt storgammal, derpå hans son Frode den stolte eller den fridsamme, så hans söner Halfdan[6] och Fridleif[7], de voro härmän väldige. Halfdan var äldre och före sin broder i allt. Han for med sin här till Svithjod emot konung Ön, och drabbade de några gångor samman, hvarvid Halfdan för jämnan hade seger. På ändalyktone flydde Ön konung till Vestra Götland, när han hade varit konung öfver Uppsala 25 vintrar. Han var ock i Götland 25 vintrar, medan Halfdan var konung i Uppsala. Halfdan vardt sotdöd i Uppsala, och är han der högad. Efter detta kom Ön konung åter till Uppsala; då var han sextioårig. Han gjorde då ett stort blot, och blotade sig

---

1) Isl. *há-bióstr,* adj., antages eg. betyda: af vinden högt genomblåst; andre föreslå att läsa *há-briόstr,* högbröstad; här har satts högrest.

2) Gudlaugs bane, d. ä. Jörund (se 26 kap.).

3) Isl. *Hagbarðs höðnu leif,* eg. Hagbards gets qvarlefva eller arf, d. ä. en getskinnsrem (ett rep), således Hagbards rep, d. ä. galgrepet, hvilket här återgifvits med: Hagbards halsduk.

4) Isl. *hersa valðr,* m., hersars herrskare, d. ä. konung Jörund.

5) Isl. *Ön, Ann* eller *Ani,* m., detta på tre olika sätt skrifna namn är af okändt ursprung; man kan dock knappt tvifla på, att det står i något samband med hans höge ålder, då *Ön* just motsvarar F. H. Tysk. *anu,* farfader; *ana* är der farmoder (Lat. *anus);* — *ána-sótt,* kunde således eg. betyda: farfars-sot, gubb-sjukdom, d. ä. döden; jf. Isl. *ánn* l. *áni,* m, möda.

6) Halfdan anses utmärka en man af halfdansk härkomst, jf. *half-tröll.*

7) Isl. *Friðleifr,* m.; — *leifr* är dunkelt; kanske: svärd, jf. *laufi,* svärd; men sannolikare är väl att anse det komma af *leifa,* lemna, då *Friðleifr* blefve: den fagre och raske qvarlemnade sonen (eg. qvarlefvan).

till långlifves, och gaf Oden sin son, och vardt han blotad. Konung Ön fick det svar af Oden, att han skulle än lefva 60 vintrar. Ön var då än konung i Uppsala 5 vintrar och 20. Så kom Åle den frökne[1] (djerfve), konung Fridleifs son, med sin här till Svithjod mot konung Ön, och höllo de drabbningar, men Åle hade för jämnan seger. Då flydde konung Ane (Ön) för andra gången från sitt rike och for till Vestra Götland. Åle var konung i Uppsala 25 vintrar, innan Starkad den gamle drap honom. Efter konung Åles fall for Ön konung än en gång till Uppsala och rådde der riket ännu 25 vintrar. Då gjorde han ett stort blot, sig till långlifves, och blotade sin andre son; då svarar Oden honom, att han städse skulle lefva, så länge han gåfve Oden en sin son hvart tionde år; äfvensom det, att han skulle gifva namn åt häraden i sitt land efter de söners tal, som han blotade åt Oden. Men när han hade blotat 7 sine söner, lefde han 10 vintrar, så att han icke orkade gånga, och vardt han då å stol buren. Då blotade han sin åttonde son, och lefde än 10 vintrar, och låg då i säng. Derpå blotade han sin nionde son och lefde ännu 10 vintrar, men drack då ur horn som dibarn Då hade han en son qvar och ville han då blota honom, och ärnade då gifva Oden Uppsala och de härad, som der till ligga, samt låta kalla det Tiundaland[2]. Svearne förbudo ho-

---

1) Isl. *Ali hinn frækni; Ali*, Åle, af obekant betydelse; kanske: tempelbeskyddare, den helige, af Got. *alhs*, tempel, hvilket sista ord troligen ännu lefver i sockennamnen Ala och Al-skog på Gotland, Ål i Dalarne och Ål-hem, N. om Kalmar, och kanske i Ål-hult, bruk i Kalmare län (i S. Vi socken) och Ål-berga i Södermanland; ty kyrkor och dylikt kunna omöjligen fått namn efter ålar! För denna härledning talar ännu starkare det gamla ortnamnet *Fry-al*, eller *Fröyj-al*, (Freys tempel?) i Land i Norge (se Aalls öfvers. af Kunga-sagorna, s. 42 i noten), och i samma nejd *All (áll)* och *Ullar-áll* (Ulls tempel?) m. fl., se Munchs Hist.-geogr. Beskr. ov. Norge, s. 145; äfvenså Fråiels socken på Gotland. — *Frækni*, def. af *frækinn*, l. *frækn*, adj, djerf, stolt, fräck, jf. Lat. *procax, proco, (p)rogo.*

2) Tiundaland; hela detta försök till en förklaring af de bekanta Uppländska folklandens namn, Fjärdhundra-, Attunda-, Tiunda-land, är naturligtvis uppfunnet af senare folktro eller af sagoförtäljare. Namnen äro nämnl. gifna, för att utmärka det antal af härad (hundari), af hvilket hvarje land bestod, således: Atta-, Tiu-hundrada-land. Detta synes bäst af Fjärd-hundra-land, som i Upplandslagen rättare kallas *Fiæþr-undaland;* ty detta *fiaþr*, (för *fiæþvr)* är ingalunda det samma som ordningstalet fjerde (Uppl. L. *fiarþi)*, utan är den fornaste Nordiska form, som hafves, af nummertalet fyra, Isl. *fiórir*, Got. *fidvor, fidur*.

nom detta, och vardt då intet blot. Sedan uppgaf konung Ön andan, och är han högad vid Uppsala. Det är sedan kalladt Ane–sot, när en man dör värklös af ålder. Så säger Thjodolf:

En gång kunde	*Knátti endr*
i Uppsala	*at Uppsölum*
Ane-sot	*Ana-sótt*
Ön fälla;	*Ön of-standa;*
den seglifvade[1]	*ok þrá-lifr*
skulle taga	*þiggia skyldi*
ett dibarns art	*ióðs aðal*
för andra gången.[2]	*öðru sinni.*
Och han vände	*Ok sveiðuðs*
villigt åt sig	*at sèr hverfði*
dragarens spjuts[3]	*mækis hlut*
spetsiga ände,	*enn móvara,*
när ur udd af	*er ok-hreins*
ok-rens-svärd[4]	*áttunga rióðr*
ättlinga-dråpar'n[5]	*lögðis odd*
liggande drack.	*liggiandi drakk.*
Ej kunde gråe	*Máttit-t hárr*
öster-gramen[6]	*mæki hiarðar*
hålla upp	*austr-konungr*
oxens dolk.[7]	*upp of-halda.*

30 Kap.

Om Egil[8] Tunnes fiende (Tunna dolg).

Egil het Ön den gamles son, som konung var efter sin

1) Isl. *þrá-lifr*, seglifvad, af *þrár*, hårdnackad, envis, Dal. *trå*, envis, lat, Vestgöt. *trå*, trägen.

2) Isl. *þiggia ióðs aðal*, taga, antaga ett (litet) barns art, natur, varda barn på nytt, d. ä. åter suga mjölk genom en hornspets.

3) Isl. *sveiðuðs mækir*, dragarens el. oxens spjut, dolk, d. ä. horn; *sveiðuðr*, moste betyda oxe, ehuru detta icke nämnes i Sn. Edda, det utmärker kanske: den sotbrune, svidne, svedde, af **sveiða*, som skulle motsvara Sv. sveda, svedja.

4) Isl. *Ok-hreins lögðis oddr*, ok-renens (d. ä. oxens) svärds udd, d. ä. hornets udd; *lögðir*, m., svärd (Sn. Edda), trol. af *leggia*, *lagða*, sticka, eg. lägga.

5) Isl. *áttunga rióðr*, ättlinga-dråpare, eg. rödgörare, blodare, af *rióða*, ipf. *rauð*, göra röd, blodfärga.

6) Öster-gramen, eg. öster-konungen, d. ä. Svea-konungen Ane.

7) Isl. *hiarðar mækir*, hjordens (d. ä. oxens) dolk, d. ä. horn.

8) Isl. *Egill*, g. *Egils*, d. *Egli* l. *Agli*, betyder skräckingifvare, den

fader i Svithjod. Han var ingen härman och satt i stillhet i landen. Tunne[1] het hans träl, som varit hade hos Ane den gamle såsom hans rådgifvare och skattmästare. Men när Ane var död, så tog Tunne en mängd lösörar och grof neder i jorden. Då nu Egil var konung, satte han Tunne åter bland andre trälar; men han tog detta storilla och lopp bort och med honom månge andre trälar; och togo de då upp lösörarne, som Tunne hade dolt, och han gaf desse till sine män, men de togo honom till höfdinge. Sedan dref mycket odådsfolk till honom, och lågo de ute å markerna, men stundom lupo de in i häraden och rånade folk eller dråpo. Detta sporde konung Egil, och for han så ut att leta dem med sitt manskap. Men när han en natt hade tagit sig nattläger, så kom Tunne dit med sitt följe, de gjorde åtlopp[2] å dem ovare och dråpo mycket folk för konungen. Men när Egil konung vardt ofriden var, vände han sig till motvärn och satte upp sitt märke; men manskap flydde i mängd från honom, i ty att Tunne och hans folk satte åt djerft, och såg då konung Egil ingen annan sin utväg än att fly. Tunne och hans män vroko då de flyende allt till skogs, och foro sedan åter till bygden, härjade och rånade, samt fingo då intet motstånd. Allt det gods, som Tunne tog i häradet, gaf han sine stallbröder, ty vardt han vänsäll och manstark. Konung Egil samnade å nyo här och for till strids mot Tunne. De slogos, och Tunne fick seger, men konung Egil flydde och miste mycket folk. Konung Egil och Tunne höllo åtta drabbningar, och vann Tunne seger i alla. Efter detta flydde konung Egil landet och till

---

förskräcklige, af *agi,* m., aga, eg. bäfvan, rädsla (hvilken betydelse ännu lefver i Norrland). — Detta kapitels öfverskrift är på Isl.: *Frá Egli Tunna dolgi;* det sista ordet styres, liksom *Egli,* i dat. af prep. *frá,* om, från, och heter i nom. *dolgr,* m., fiende, detta *dolgi* har man förmodl. trott vara nom. och derföre flerestädes kallat Egil «Tunna-dolgi«! — Ordet Dulga-dråp betyder sålunda eg. fiende-dråp, men då sådant ofta gjordes i lönndom eller doldt, kommer betydelsen att ligga nära lönnmord, och derföre hafva månge begått det misstaget att tro det komma af Isl. *dylia,* dölja; jf. Schlyter: Gloss. till Vestgöta Lagen (Dulgha drap).

1) Isl. *Tunni,* m., ord af okänd betydelse.

2) Åtlopp, Isl. *atgangr,* anfall till fots, likasom *atreið,* åtridt, anfall till häst, *atróðr,* åtrodd, och *atlaga,* åtläggning, anfall till sjös.

Danmark i Selund[1] till Frode den djerfve. Han lofvade konung Frode för hjelp skatter af Svearne; och gaf då Frode honom en här och sine kämpar; och for så konung Egil till Svithjod. Men när Tunne spörjer detta, for han emot honom med sitt manskap, och vardt då en stor drabbning; der föll Tunne, men konung Egil tog derpå igen vid sitt rike, och Danerne[2] foro åter. Egil konung sände konung Frode hvarje halfår goda gåfvor och stora, men gald[3] Danerne ingen skatt, men hans och Frodes vänskap höll sig dock. Sedan Tunne föll, rådde konung Egil riket ensam tre vintrar. — Det hände i Svithjod, att en tjur, den der till blot var ärnad, var gammal och gödd så starkt, att han var folkilsk, och när man ville taga honom, lopp han till skogs och vardt galen, och var länge på skogarne till den största skade för folk. Konung Egil var en väldig jägare och han red om dagarne oftliga i markerna för att jaga djur. Det var en gång, att han hade ridit på jagt med sine män; konungen hade länge ält[4] (drifvit) ett djur och lopp efter det in i skogen från alle sine män. Då varder han var tjuren, och red till och vill dräpa honom; tjuren vände sig emot, och konungen fick ett styngn på honom, men spjutet skar ur. Tjuren stack nu hornen i sidan å hästen, så att han genast flat nedföll, så ock konungen. Derpå lopp konungen å fötter och vill draga svärdet, men tjuren stang honom då för bröstet med hornen, så att de stodo i qvaf.[5] Då först kommo konungens män dit och dråpo tjuren. Konungen lefde bara en liten stund; och är han högad vid Uppsala. Så säger Thjodolf:

---

1) Isl. *Danmörk i Selundi;* ett märkeligt uttryck, om det ej beror på miss-skrifning, emedan det tyckes visa, att rikets namn var *Selund*, af hvilket Danmark utgjorde bara en del; det är i alla fall troligt, att i den äldsta tiden med Danmark eg. menades de landfaste delarne Skåne, Blekinge och kanske Halland.

2) Isl. *Danir,* Daner, efter hvilke Danmark fått sitt namn; ordroten *Dan* är af ovisst ursprung.

3) Isl. *gialda, galt, goldit,* äldre Sv. och i landsk. gälda, gald, guldit, betala.

4) Isl. *elt,* ipf. af *elta,* förfölja, drifva, jaga; i den gamla betyd. finnes ordet i våra äldre Bibelöfversättningar, samt i Dal. *älta*, i Sv. säger man nu endast älta deg, ler.

5) Isl. *á kafi,* i qvaf, djupt ned, in, af *kefia,* qväfva.

Ur landet flydde
den lofsälle
Tys ättling[1]
för Tunnes välde.
Men å Egil
blodar jättens
ök[2], det vilda,
oxe-spjutet[3],
det, som förr i
öster-mark[4]
länge burit
brynens klint[5].
Och stutens svärd,
det skidlösa,[6]

Ok lofsæll
úr landi fló
Týs áttungr
Tunna ríki.
Enn, flæmingr,
farra triónu
iötuns eykr
á Agli rauð,
sá's of aust-mörk
áðan hafði
brúna hörg
of-borinn lengi.
Enn skið-lauss
skilfinga nið

---

1) Isl. *Týs áttungr* kallas Egil, såsom härstammande från gudarne. — Isl. *Týr* (g. *Týs*, a. *Tý*) således Sv. Ty (icke Tyr), och derföre hafva vi Tis-dag, icke Tirsdag, och Ti- eller Tis-bast. Detta ord har ursprungl. betydt gud i allmänhet, jf. Isl. *tivar*, pl., gudar, Lat. *divus*, Sanskr. *dêvas*, deus, Gr. *θεος*, Littauisk. *dievas*.

2) Isl. *iötuns eykr*, m., jättens häst, d. ä. oxen, tjuren, emedan jättesönerne, som omtalas i 5 kap., förvandlades till oxar; Sv. ök, n., oxe, men Norrl. (Medelp.) *ök*, m., häst. — *Flæmingr*, m., en som är stadd i flyende, är flygtande, vild. Denna läsart föredrages här framför Fol.-uppl:s *flæming*, emedan man eljest nödgas tänka sig den tunga sammansättningen *flæming-eykr*, som dessutom knappt kan vara den rätta.

3) Isl. *farra triónu* (nl. *eykr rauð*); *trióna*, f., är tryne, men egentligen vapen, svärd, spjut, *farra* är deremot ett särdeles dunkelt ord. I Folio-uppl. af Heims Kr. (Köpenh.) öfversättes i T. I. hela omskrifn. med endast «Hornet«, eller «longum cornu«, och i T. VI. med «taurinæ frontis ensem« och med «gladius capitis«, således tyckes *farra* tagas för frontis eller capitis. Aall återgifver det med «lange Snabel», d. e. Horn«, sålunda synes *farra* blifva ställdt i förbindelse med Isl. *fiarri*, fjärmare: ingendera af dessa förklaringar är tillfredsställande. *Farra* moste vara antingen gen. sg. af *farri*, eller ock g. pl. af *farr* eller något dylikt ord; trol. är det dock sing. och således af *farri*, m., hvilket ord, så vidt bekant är, väl icke är funnet annorstädes i Isl., men moste betyda: tjur eller galt, vildsvin, A.-Sax. *fearr* (*ea* = Isl. *a*), m., tjur, oxe, T. *farr* el. *farre*, *farr-ochs*, eller A.-Sax. *farr*, m., vildgalt, E. *farr*, *farrow*, gris, jf. Lat. *porcus*, *verres*, jf. *vervex*; häraf således Sv. fargalt. *Farra trióna* är således eg. oxens vapen, spjut eller tryne, och *iötuns eykr rauð farra triónu*, jättens häst (d. ä. oxen) rödgjorde eller blodade oxe-spjutet, d. ä. hornet.

4) Isl. *of* (l. *um*) *austmörk*, omkring i östermark, d. ä. i Svithjods skog.

5) Isl. *brúna hörg*, acc., ögonbrynens klint, d. ä. hårda panna; Isl. *brún*, f., ögonbryn, kant, jf. Gotl. *bröin*, n., men *bräun*, f., kant, Isl. *hörgr*, m., gudaaltare, gudabild, klint, klippa, Gotl. *harg*, upplagd stenhög (sjömärke), *Harg*, ortnamn flerestädes i Uppland och Ö. Götland, jf. *Thorsharg* (Thorsarge), Thorshälla (St. Rimkrön.),

6) Isl. *hæfis hiörr*, *skiðlauss*, oxens el. stutens svärd, skidlöst, som ej har någon skida, d. ä. oxehorn; *hæfir*, m., oxe (Sn. Edd.), eg. den som häfver med kraft, af *hefia*, ipf. *hóf*; *hiörr*, m., svärd.

till hjertat stod på skilfvingars son[1].

hæfis hiörr til hiarta stóð.

31 Kap.

Om Ottar Vendelkråka.

Ottar[2] het Egils son, som rike och konungdom tog efter honom. Han höll icke vänskapen vid makt med konung Frode. Då sände konung Frode män till konung Ottar, att hemta den skatt, som konung Egil hade lofvat honom. Ottar svarade så, att Svear aldrig guldit skatt åt Daner, sägande, att han monde ock så göra: härefter foro sändemännen åter. — Frode var en stor härman. Det hände en sommar, att Frode for med sin här till Svithjod, gjorde der landstigningar och härjade; han drap mycket folk, och somt tog han till fånga. Han fick der allmycket härfång, brände bygden vida och gjorde det största härverk. Andre sommaren for konung Frode att härja i österväg; konung Ottar sporde det, att konung Frode icke var i sitt land. Då stiger han å härskepp och far ut till Danmark, härjar der och får intet motstånd. När han spörjer, att stor samling af folk var på Selund, stäfvar han vester ut i Öresund[3], seglar derpå söder till Jutland, lägger in i Limafjärd och härjar i Vendel, bränner der och gör landet allöde, hvar han kommer. Vött[4] och Faste[5] heto Frodes jarlar, hvilke Frode hade satt till landvärn i Danmark medan han var ur landet. Men när jarlarne sporde, att Svea konung härjade i Danmark, så samna de här, löpa å skepp och segla söder till Limafjärden De komma der alldeles ovart på konung Ottar och lägga genast till drabbning;

---

1) Isl. *skilfinga niðr*, skilfvingars (konungars) ättling, son, d. ä. Egil.

2) Isl. *Ottar'r*, m., Ottar, eg. den förskräcklige, af *ótti* (för *ohti*), m., skräck, af *óga*, rysa.

3) Isl. *Eyrar-, Eyra-sund*, Öresund, trol. af *eyri*, f., grusig och gräslös strand, af *aurr*, m., grus, ör.

4) Isl. *Vöttr*, g. *Vötts*, okändt ord, men kanske detsamma som *váttr*, m., vittne, eller *vöttr*, g. *vattar*, vante, handske, Dal. *wått*, m.

5) Isl. *Fasti*, m., antingen den faste, fästande, motstånd gifvande, eller den brännande, Isl. *fasti* och *fastr*, m., eld; på Sv. runstenar ses ofta namnen *Fasti*, *Fast-ulfr*, *Fast-biurn*, m., och *Fasta*, *Fastlauk*, *Fastvi*, f., m. fl.

Svearne taga hårdeliga emot dem, och manskap faller för bäggedera. Men efter som folk föll för Danerne, kom annat och mera till ur häraden, och dessutom lades till med alla de skepp, som i grannskapet voro. Drabbningen lyktar så, att der föll Ottar konung och mesta delen af hans manskap. Danerne togo hans lik, flyttade det till lands och lade det upp å en hög, samt läto odjur och korpar der rifvas om liket. De gjorde af trä en kråka och sände till Svithjod, sägande, att deras konung Ottar icke var mera värd: de kallade honom sedan Ottar Vendelkråka. Så säger Thjodolf:

Under örnaklor	*Fèll Ottar*
Ottar föll,	*und ara greipar,*
den dugelige,	*dugandigr,*
för Daners vapen;	*fyrir Dana vápnum;*
å Vendel vardt	*þann her-gammr*
den vise[1] klöst	*hrægum fœti*
af här-gamen[2]	*viti borinn*
med blodig fot.	*á Vendli sparn.*
Jag vet att Vötts	*Þau frá ek verk*
och Fastes verk	*Vötts ok Fasta*
som saga gick[3]	*Sœnskri þióð*
om Svenska[4] folket.	*at sögum verða,*

1) Isl. *viti borinn,* den som är boren med el. till vett, vishet, d. ä. Ottar, såsom en gudarnes ättling; icke *vitz borinn:* rättadt efter andra handskrifters läsarter.

2) Isl. *her-gammr,* m., här-gam, d. ä. korpen, eller den fogel, som får sin föda på slagfälten.

3) Isl. *at sögum verða*, eg. varda till sagor, till en hånlig förtäljning, likasom man nu säger «blifva till en visa«.

4) Isl. *Sœnskr,* adj., Svensk, står för ett äldre *Svœnskr* (då Isl. icke tol *v* framför *œ).* Man har ofta försökt att förklara de utan tvifvel befryndade orden *Svíar, Svi-þióð* och *Svœnskr;* men det kan icke ske tillfyllestgörande med mindre, att man med det samma kan förklara alla de olika former, under hvilka roten visar sig, och dit höra då ej allenast Nordiska, utan äfven alla Germaniska och derifrån hemtade Latinska, t. ex. T. *Schweden,* A.-Sax. *Sveon* (g. *Sveona*), m. pl., Svear, *Suiones* (Tacitus), *Svethans* (Jornandes), (?) *Σιδόνες* (Strabo), m. fl. GRIMM (Gesch. d. Deut. spr., s. 745) tror *Svíar* komma af Isl. *svíða,* bränna, Sv. svedja, och derföre betyda gränsboar; andra antaga samma rot med betydelsen: de svedjande (liksom icke detta namn skulle vara mycket äldre än detta slags jordodling! — och dessutom, odlade icke andra den tidens folk på samma vis?). MUNCH (Det Norske Folks hist., 1. s. 45) säger: «Hvad Svearne angaaer, kjender man endnu ikke ret betydningen af deres navn, heller ikke synes det i dette (oprind. *Sviþar,* Got. *Sviþans)* at ligge nogen

och att ö-lands-	*at ey-lands*
jarlar Frodes[1]	*iarlar Fróða*
drabbnings-främjar'n[2]	*víg-framað*
dräpit hade.	*of-veginn höfðu.*

32 Kap.

Konung Adils' giftermål.

Adils[3] het konung Ottars son, som konungdom tog efter honom. Han var länge konung och vardt mycket rik, samt var ock några somrar i viking. Adils konung kom med sin här till Saxland; der rådde då en konung, som Geirtjuf[4] het,

---

bestemt antydning af geografisk beliggenhed«. Det är sannt nog, att ett äldre *Sviþar* ligger till grund för *Svíar;* men troligen har mera bortfallit än bara *þ*. Den förklaring, som förf. nyligen hört af Professor N. M. Petersen i Köpenhamn, tyckes deremot gifva den bästa upplysning om detta dunkla och mångskiftande ord, och, förutsättande hans välvilliga tillstånd, införes hon här: »*Svíar,* säger han, förutsätter ett äldre *Sviþar,* och detta ett fornare *Svinþar,* pl., hvilket i sing. och som adj. blefve *Svinþr,* hvilket är det samma som Isl. *sviðr* l. *svinnr,* förståndig, vis; Oden kallas derföre också *Sviðurr* och *Sviðuðr* (den stark och vis görande)«. Det kunde tilläggas, att man ser af Got. *svinþs,* stark, att ordet omfattar både andlig och kroppslig styrka. *Svíar,* Svear, har således af forno betydt: de vise och starke, väldige eller mäktige, och kanske kan häruti hafva legat en bibetydelse af S v i d u r s eller O d e n s f o l k. Att bilda ett folknamn af ett adjektiviskt ord är icke ovanligt, t. ex. Franker, Isl. *Frakkar,* af *frakkr,* stolt, friboren. Och dessutom passar namnet så mycket bätter på Svearne, som de på den tiden måtte hafva intagit en ganska hög plats bland samfolken, hvarom bland annat det vittnar, att alla källor öfverensstämma uti, att Asa-troens och Asa-gudarnes vagga och härd hos dem förlägges. Den starka formen *Svíar, Svinþar,* har trol. motsvarats af ett Got. svagt *Svinþans,* sedan kanske *Sviþans;* bokst. *n* uti S v e n s k (Svendsk?) är således icke det samma *n,* som nu finnes i T. *Schweden.* Det vore mycket mer att säga om detta ämne, om det genom alla sina led skulle behandlas med fullkomlig utförlighet. Men denna not har kanske redan blifvit allt för lång.

1) Isl. *eylands iarlar Fróða,* Frodes ö-lands jarlar, jarlarne öfver Frodes öar, d. ä. Vött och Faste.

2) Isl. *víg-framaðr,* eg. dråp-främjare, d. ä. Ottar.

3) Isl. *Aðils* (g. *-ils,* d. *-ilsi*), m., Adils, betydelsen är troligen: konung, ädelboren, jf. *aðill,* m., hufvudman, upphofsman, och *aðall,* adj., ursprunglig, ädel.

4) Isl. *Geir-þiófr,* eg. spjut-tjuf, ypperlig stridsman, en, som tager vapnen ifrån sine fiender; likasom *Frið-þiófr* (Fri-thjof), frids-tjuf, fredsförstörare, eller ock den modige och fride röfvaren.

och hans hustru het Ålöf[1] den mäktiga, men om deras barn är icke taladt: konungen var då icke i landet. Konung Adils och hans män rände upp till konungens by och rånade der, somlige drefvo ned en hjord till strandhugg.[2] Hjorden gättes[3] (vallades) af trälbundet folk, karlar och qvinnor, och allt detta togo de med sig. I denna flock var en mö, underliga fager, hon nämnde sig Yrsa.[4] For så konung Adils hem med härfånget. Yrsa var icke med trälinnorna, och det fanns brådt, att hon var vitter, väl i ord förfaren och väl kunnig i alla stycken. Alle män tyckte derföre mycket om henne, och dock konungen mest. Och kom det då så, att konungen gjorde bröllopp med henne. Var Yrsa derpå drottning i Svithjod, och tycktes hon vara den yppersta.

33 Kap.

Konung Adils' död.

Konung Helge[5], Halfdans son, rådde då öfver Hleidr. Han kom till Svithjod med en här så mycken, att konung Adils såg ingen annan sin utväg, än att fly undan. Konung Helge gick der i land med sin här, härjade och fick mycket härfång. Han tog till fånga drottning Yrsa, hade henne med sig till Svithjod och tog henne till äkta. Deras son var Hrolf Krake.[6] Men när Hrolf var trevintrig, kom drottning Ålöf

---

1) Isl. *Alöf (álöf)*, f., en äldre form har varit *á-lafu* l. *An-lafu*, den yngsta är *Oluf*, Run. *Uluf;* det härtill svarande mask. är *Olafr* l. *Oleifr*, Run. *Ulufr, Olifr;* det Gotl. gårdsnamnet *Å-laifs* (gen.) angifver ett Forn-gotl. *O-, Å-laifr*, A.-Sax. *An-laf:* betydelsen är okänd.

2) Isl. *strandar-högg*, n., strandhugg, d. ä. vikingars anfall på en fredlig strandby med röfvande, särdeles af boskap.

3) Isl. *gæta*, ipf. *gætta*, valla, vakta, Dal. och fl. st. *gäta, gätte*.

4) Isl. *Yrsa*, f., ett mörkt ord; det kunde betyda den glänsande, af *yria*, ipf. *yrða* l. *urða*, glänsa, eller ock kan det stå för *Irsa*, den flygtande, irrande, jf. Got. *airzjan*, eller den ondsinnta, jf. A.-Sax. *yrsian*, l. *irsian*, vredgas??

5) Isl. *Helgi*, m., den helige, från gudarne stammande, med det dertill svarande *Helga*, f., Run. *Hilki*, *Hulki*, m., *Halka*, f., af detta sistas form *Hölga* är det forn-Svensk-Ryska namnet Olga.

6) Isl. *Hrolfr Kraki; Hrolfr*, Run. *Hrulfr*, är troligen sammandraget af *Hróð-olfr* eller *-ulfr*, den berömde Ulf eller hjelten, af *hróðr*, m., lof,

till Danmark, och sade hon då drottning Yrsa, att konung Helge, hennes man, var ock hennes fader, men Alöf hennes moder. For då Yrsa åter till Svithjod till konung Adils, och var der sedan drottning medan hon lefde. Helge konung föll i härnad; Hrolf Krake var då 8 vintrar, och vardt då till konung tagen i Hleidr. Konung Adils hade stora delor[1] (tvister) med en konung, som het Åle den Uppländske[2]: han var från Norge[3]. Konnng Adils och konung Åle höllo en drabbning på Vänerns[4] is, och der föll konung Åle, men Adils hade seger. Om denna drabbning är vidlyftigt taladt i Sköldunga-sagan[5], såsom ock om det, när Hrolf Krake kom till Adils i Uppsala: då sådde Hrolf Krake guld å Fyrisvall. — Adils konung var mycket kär uti gode hästar, och egde han de bäste hästar i den tiden. En hans häst het Slöngvir,

---

beröm. *Kraki,* m., gosse, småvuxen karl eller något litet i sitt slag; det var ett tillnamn, som Hrolf fick af en fattig sven *Vöggr*, som kom att se Hrolf, hvilken han hade hört vara «den störste man i Nordlanden«, och hvilken han nu fann vara »*kraki einn litill.*» Detta omtalas i Sn. Edda (Upps.) s. 150—154, hvarest äfven utförligen berättas om Adils' strid mot Åle (Run. *Áli*), och huru Hrolf Krake sände honom sine kämpar till hjelp emot en viss lön, hvilken Adils sedan nekade att gälda. För att utkräfva sin fordran, kom Hrolf sjelf till Uppsala. Modern Yrsa gaf honom då ett horn, fullt af guld och klenoder, i det han red bort, hvaremot Adils förföljde honom med sin här. Hrolf räddade sig från öfvermakten, genom att utså guldet å Fyrisvallar, hvilkets uppsamlande sinkade de förföljande. Deraf är guld kalladt Hrolf Krakes säd och Fyrisvallarnes frö, sluter Eddan.

1) Isl. *deila*, f., tvist, *deila,* v. n., tvista, Dal. *dela*, träta.

2) Isl. *hinn Upplendski,* den Uppländske, från *Upplönd*, Upplanden, nämnl. i Norge, d. ä. det östra Norge, mellan Dovre, Svenska gränsen och sjölandskapen omkring Kristianiafjärden och hafvet.

3) Isl. *Noregr,* äldre *Norð-vegr,* m., eg. den norre vägen, de nordliga landen, liksom *Austrvegr,* de östliga landen; af det fordom ofta förekommande talesättet *i Noregi*, dat. sg., har det nuvarande Norge uppstått, hvaraf synes, huru orätt det är, när somlige envisas att skrifva «Norrige«, förmodligen emedan de tro, att det finnes något af rige (rike) i detta ord, liksom i Sverige, fordom *Svia-riki.* Men formerna i T. *Norwegen,* E. *Norway,* Lat. *Norvegia,* Dansk Runsten *Nur-viak,* acc., utom det inländska skrifsättet Norge borde dock hafva lärt dem det rätta.

4) Isl. *Vænir,* g. *Vænis,* m., sjön Vänern. Ordet är af okänd betydelse; jf. Van-sjön och Van-å (Dal. *Wana),* hvaraf Vänjans socken (Dal. *Wanaðn* och *Wänjaðn).*

5) Sköldunga-Sagan, en saga, som, ty värr, är förlorad och icke närmare känd.

men en annan Hrafn[1], hvilken han tog efter den döde Åle; och under denne var aflad en annan häst, som ock het Hrafn, hvilken han sände till konung Gudgäst[2] i Hålogaland. Denne red konung Gudgäst och fick honom icke stadnad, innan han föll af hans bak (rygg) och fick bane. Detta var på Ömd[3] i Hålogaland. — Konung Adils var vid Disa-blot[4] och red en häst om Disar-salen; hästen snafvade med fötterne under honom och föll, konungen stöp framöfver och kom hans hufvud mot en sten, så att hösen[5] (hufvudskålen) brast, och hjärnen låg å stenen: det var hans bane. Adils dog i Uppsala och är der högad. Svearne kallade honom en väldig konung. Så säger Thjodolf:

Att vättars vätt[6]	*Þat frá'k enn,*
vinna skulle	*at Aðils fiörvi*
på Adils lif,	*vitta vættr*
än jag sporde;	*of-viða skyldi;*
att Freys ättling	*ok dáðgiarn*
falla skulle	*af drasils bógum*
från hästens[7] bogar,	*Freys áttungr*
den bragdelystne[8];	*falla skyldi;*
att blandad vardt	*ok við aur*
bragnings-sonens[9]	*ægir hiarna*

---

1) Isl. *Slöngvir*, m., eg. slungaren, som kastar fötterne. — *Hrafn*, m., den korpsvarte, af *hrafn*, korp, ramn.

2) Isl. *Goð-gestr*, m., gudarnes gäst, den af gudarne älskade.

3) Isl. *Ömd* eller *Aumd*, en del af Hindöen, af okänd rot.

4) Isl. *Dísa-blot*, blot till Diser (gudinnor), och *Dísar-salr*, Disens (gudinnans, kanske Friggs?) sal. Det är kanske af detta *Dísar*, g. sg. af *dís*, eller af *Dísa*, g. pl., som man fått nutidens Disa; jf. not. 1, s. 10.

5) Isl. *hauss*, m., hufvudskål, hös, hvilket ännu lefver i flere landskapsmål, t. ex. Smål., Ö. Göt., V. Göt., Ångerml., i Dal. *tunn-(h)ös* l. *-äs*, m., tinning, deraf troligen ordet heden-hös, hedna tidens hufvud (början).

6) Isl. *vitta vættr*, f., vättars vätt (trollens troll), den leda trollhexan, d. ä. det onda, onda makter; ja, det kunde här hafva sin ursprungligaste betydelse, och således vara: väsendens väsende, d. ä. ödet, Nornan, ehuru det föregående stället i 16 kap. knappast så kan tagas.

7) Isl. *Drasill*, eller *Drösull*, dat. *Drösli*, m., häst; häraf kommer namnet på det stora verldsträdet *Ygg-drasill*, Odens (*Yggs*) häst, emedan han hängde derpå i nio nätter (dygn), och då tänkande genomforskade alla tings sammanhang: se Rúnatals-þáttr Oðins, Sæm. Edd. s. 27 o. följ.

8) Isl. *dáð-giarn*, adj., dådgirig, bragdelysten, d. ä. Adils.

9) Isl. *bragnings búrr*, bragnings (konungs) son, d. ä. Adils.

hjärne-vätska[1]	*bragnings burs*
med våta sanden[2];	*of-blandinn varð;*
och att vid Uppsala,	*ok dáðsæll*
Åles fiende[3],	*deya skyldi*
den dådsälle,	*Ala dolgr*
dö skulle.	*at Uppsölum.*

34 Kap.

Hrolf Krakes fall.

Östen[4] het Adils son, som der näst rådde öfver Svea-välde: i hans dagar föll Hrolf Krake i Hleidr. I den tiden härjade konungar mycket i Svea-välde, både Daner och Nord-män. Månge voro de sjökonungar, som rådde öfver mycket manskap, men inga land egde, och tycktes den ensam med fullt skäl måga heta sjökonung, som aldrig sof under sotig ås, och som aldrig drack i spisvrå.[5]

35 Kap.

Om Östen och Sölve Juta-konung.

Sölve[6] het en sjökonung, Högnes[7] son å Njörd-ö[8], som

---

1) Isl. *ægir hiarna,* hjärne-vätska, eg. hjärnes Öger eller haf, emedan *Œgir* var det stora uthafvets gud; det betyder eg. skräckingifvaren, af *ægia,* förskräcka, af *óga,* rysa.

2) Isl. *aurr,* Gotl. *aur,* m., i flere Sv. landskapsmål ör, grof sand, grus, Isl. äfven våt sand, gyttja.

3) Isl. *Ala dolgr,* Åles fiende, d. ä. Adils.

4) Isl. *Eysteinn,* Run. *Austain* (Liljegr. 455, 1300), eg. Ö-sten, antingen är det ordet Ö med namnet Sten, likasom Sten från öen, eller ock kunde det innebära den stenfaste öboen (?).

5) Isl. *drakk aldri at arins-horni,* drack aldrig i spisvrå, eg. vid spiselns hörne. Af *arinn, arn* l. *ar,* m., äril, spisel, D. *arne,* och *horn,* n., horn, hörne, vrå. — Aall öfversätter detta med: «aldrig drak af arnestedets horn«, och tager således *horn* för dryckeshorn. Men det tör blifva svårt nog att få någon hemul (auktoritet) för, att prep. *at* betyder af.

6) Isl. *Sölvi,* m., Sv. Runst. *Salvi* (Liljegr. 748, 897), är, enligt Sn. Edd., ett allmänt sjökonunga-namn, och kan således vara taget af *söl,* g. *sölva,* n. pl., hafstång; det tör dock snarare betyda: den svarte, den hymörke, hårsvarte, af A.-Sax. *salo,* g. *salowes,* adj.. mörk, svartaktig, E. *sallow,* då äfven *söl,* tång, kan ledas derifrån, likasom *Salvo-riv,* ett sjöref vid Gotland, det mörka refvet.

7) Isl. *Högni,* m., (af ett äldre **Haguni?),* betyder kanske: den händige, af *hagr,* dexter, F.-Tysk. *Hagene, Hagen.*

8) Isl. *Niard-ey,* f., Njörds ö, nu Nærö, N. om Throndhem.

då för tiden härjade i österväg[1]; han egde ock rike på Jutland. Han styrde med sitt manskap till Svithjod. Då var konung Östen på gästning[2] i ett härad, som heter Lofund[3]. Dit kom Sölve konung ovart på om natten, tog hus på[4] konungen och brände honom inne med all hans hird. Derpå far konung Sölve till Sigtuna och fordrar för sig konungs namn och vedertagning. Men Svearne samna här och vilja mot honom värja landet, och vardt en drabbning så stor, att det är sagdt, att hon icke slöt[5] på ellofva dygn. Der fick konung Sölve seger, och var han sedan konung öfver Sveavälde långan tid, allt till dess att Svearne sveko honom, och han der vardt dräpen. Så säger Thjodolf:

Östens lifs	*Veit ek Eysteins*
lönnliga ände[6]	*enda folginn*
dold jag vet	*lokinn lifs*
å Lofund vara;	*á Lofundi;*
att Jutske män[7]	*at sikling*
innebränt hafva	*með Svíum, kváðu,*
siklingen med	*Iótska menn*
Svear, det qvads.	*inni brenna.*
Och backe-tångens	*Ok bit-sótt,*
bitande sot[8]	*í brand-nói,*

---

1) Isl. *austr-vegr,* m., den östre vägen, landen öster om Östersjön, eg. de, som beboddes af Finska och Vändiska folkstammar.

2) Isl. *veitsla,* f., vetsla, gästabud, eg. ett slags skatt (prestation, af *veita,* gifva, utgöra), i det de rikare bönderne underhöllo konungen med hans hird en viss tid, sedan gästabud i allmänhet.

3) Isl. *Lof-önd,* i versen *Lof-und;* man har gissat att härmed menas Lof-ö i Mälaren; men *o* är här lika med Isl. *ó.* *Lof-und* kunde betyda: den ljufva eller prisade källan (Isl. *und,* f.) eller böljan (Isl. *unn,* f.), vågen, viken.

4) Isl. *tók hús á,* tog hus på, anföll i huset, jf. Gotl. *taka häus pa,* göra ända på, nedgöra.

5) Isl. *sleit,* ipf. af *slíta,* sluta (eg. slita), i synnerhet när fråga är om strid, likasom i Sv. slita en tvist.

6) De tryckta upplagorna hafva *lokins,* hvilket sål. moste hänföras till *lífs,* men det har här, efter två handskrifter (C., D.), som anföras i Fol.-uppl., blifvit ändradt till *lokinn,* då det kommer att svara till *enda;* ty det var icke Östens lif, utan hans ändalykt, som man icke kände.

7) Isl. *Iótska menn,* acc. pl. m., Jutske män, d. ä. Sölves undersåtar i Jutland; *menn,* står i acc. för *kváðu,* nämnl. *þeir kváðu,* man qvad, sade.

8) Isl. *hlíðar-þangs bit-sótt,* eg. backe-tångs bit-sot, d. ä. skogens förderfliga sot, skogens ödare, d. ä. elden. *Hlíd,* f., backesida, lid, i flere Sv. dialekter, och den tång, som derpå växer, är skogen (Sv. sjö-

SNORRE STURLESONS
YNGLINGA-SAGA
ÖFVERSATT OCH FÖRKLARAD.

Akademisk Afhandling

som med vidtberömda Philosophiska Fakultetens tillstånd

och under inseende af

MAG. CARL SÄVE
DOCENS I FORNNORD. SPRÅKET

för Philosophiska Graden
till allmän granskning framställes
af

EDVARD MAURITZ WALDENSTRÖM
NORRLÄNDING.

å mindre Gustavianska Lärosalen d. 30 Maj 1854.
p. v. t. e. m.

4.

UPPSALA,
C. A. LEFFLER. 1854.

SATSER

FRAMSTÄLLDA AF RESPONDENTEN.

1.

Skandinavien, som under sagotiden stundom tyckes hafva utgjort ett slags politiskt helt, skulle åter genom Kalmare-Unionen till ett sådant förenas. Men denna var i sjelfva verket endast en ståndsunion och ej en folkunion, åtminstone ej hvad Sverige beträffar. Liksom aristokratiska ståndsinteressen en tid sammanhöll densamma, så var det ock demokratiska ståndsinteressen, som slutligen sprängde den.

2.

Sveriges snart derefter uppkomna sträfvande efter transmarinska besittningar och Europeiskt inflytande var i sjelfva verket en onaturlighet, så länge detta sträfvande och inflytande icke grundade sig på ett förutgånget Skandinaviskt.

3.

Insigten om detta fel tyckes först hafva vaknat under Carl d. 10:des och Carl d. 11:tes tid och sedermera blifvit efterhand allt klarare; men till fullt medvetande har dock icke detta sträfvande kommit förr än i våra dagar, hvilket visar sig deraf, att man först nu känt behofvet af att för detta begrepp skapa ett eget namn: Skandinavismen.

4.

Oaktadt Skandinaviens 3:ne folk alltid hafva inom sig haft nog af gemensamma interessen för att känna behofvet af ett inre, politiskt samband, tyckes behofvet deraf dock i våra dagar snarare af yttre förhållanden hafva blifvit väckt.

å sköldung[1] sprang hliðar-þangs,
i eldstads-skeppet[2]; á hilmi rann,
när tomtens båt[3], þá's timbr-fastr
den timmerfaste, tóptar nekkvi,
af flottnar[4] full, flotna fullr,
om fylkar'n[5] brann. of fylki brann.

36 Kap.

Konung Yngvars död.

Yngvar[6] het konung Östens son, som derpå var konung öfver Sveavälde. Han var en stor härman och var ofta ute å härskepp, i ty att Svearike hade då länge varıt mycket här-skadadt[7] både af Daner och Östervägs-män.[8] Yngvar

---

tång, Isl. *þang*, n., är således rotskildt från smed-tång, Isl. *töng*, f.); — denna skaldeomskrifning på skogen återfinna vi, eget nog, i Vest- och Östgöta-lagarna, der det säges om en, som gör landgång och anfall i sitt eget land, att han: bär sköld öfver *þang ok þang-brækku* (detta i Östg. Lag.). Det kunde dock sättas i fråga, om icke härmed egentl. menas sjelfva stranden, tång-brinken, der förrädaren först sätter foten i land, såsom Stjernhjelm, m. fl. vilja. Jf. Schlyter, Gloss. till V. Göt. Lagen.

1) Isl. *hilmir*, den beskyddande eller hjelmade, d. ä. konungen, här: sköldungen (Östen).

2) Isl. *í brand-nói*, d. sg., i brandskeppet, eller det skepp, som har bränder och eld i sig, d. ä. huset, af *nór*, g. *nós*, m., ett af skeppsnamnen i Sn. Edda, betyder senare blott läskho, -trog, *nói*, m., ett litet kar, jf. Lat. *navis*, m. m.; se *Nóa-tun*, s. 9 not. 1.

3) Isl. *tóptar nekkvi*, tomtens båt, eller den båt, som står på tomten, d. ä. huset; *tópt*, f., tomt, — *nekkvi* el. *nökkvi*, m., båt, skepp, (Sn. Edda), A.-Sax. *naca*, T. *nachen*.

4) Isl. *flotnar*, m. pl., sjökrigare, flottnar, hvilket ord kunde upptagas i Sv., då derför ej finnes något; ty ordet matroser är för litet omfattande. Det är bildadt af *floti*, m., flotta.

5) Fylkar'n, d. ä. konung Östen.

6) Isl. *Yngvarr* (d. ä. *Yngv-arr*), m., *-ar'r* är det F.-Tysk. *-heri*, troligen herre (se *Dómarr*, not. 1 s. 18), således betyder det: Yngveherrskaren; kanske detta har gifvit anledning till, att han flerestädes kallas Yngvar Harre (icke Harra), således herre 2 gångor.

7) Härskadadt, utplundradt af härar, utsatt för härsköfling, Isl. *her-skátt* (i Stockholms-uppl. står tryckfelet *har-skátt)*, af *her-skár*, *-ská*, *-skátt*, adj., sköflad, utsatt för sköfling (se Har. Hårf. Saga, 28 kap.), jf. *skœ* (l. *skæ?*), n., skade.

8) Östervägs-män, vid Östersjön boende folk af Finsk och Vändisk stam.

konung gjorde frid med Danerne och tog derpå att härja i Österväg. En sommar hade han här ute och for till Estland[1] och härjade å ett ställe, som het Sten.[2] Då kommo Ester ned med en stor här, och höllo de drabbning; då var landshären så dryg, att Svearne icke kunde göra motstånd. Föll då Yngvar konung, men hans manskap flydde. Han är högad vid sjelfve sjöen: det är å Adal-sysla.[3] Foro Svearne hem efter denna oseger. Så säger Thjodolf:

Det kom upp[4]	*Þat stökk upp,*
att Syslas karlar[5]	*at Yngvari*

1) Isl. *Eist-land*, innebyggarne *Eistr,* pl.; namnet anses vanligen komma af *eystri,* östre, de östligt boende, men roten *eist* sträfvar deremot. På Sv. Uppl. Runstenar förekommer flere gångor namnen *Aistr* och *Aistulfr*, hvilket kunde tyda på män af Estisk börd; troligare är likväl, att detta ursprungligen betydt hedrad, af Got. *aistan*, akta, värdera. Snarare tör då sockennamnet Aista, finare Eista (icke: «Ekstad«), på Gotland minna om folknamnet Ester.

2) Isl. *Steinn,* ortnamn med detta ord utmärka i forntiden vanligtvis befästade ställen, borgar, jf. Carls-sten, Fredriks-sten i Norge.

3) Isl. *Aðal-sýsla*, eg. hufvudlandskapet på Estlands kust midtemot Dagö och Ösel, hvilka öar kallades *Ey-sýsla*, och häraf är namnet Ösel troligen bildadt; en innebyggare på denna ö heter på Gotl. *Áisil,* pl. *Áislar.* Jf. Värmlands indelning i Syssel, troligen efter Norskt mönster.

4) Isl. *þat stökk upp,* det kom upp, ett rykte uppkom hastigt, af *stökkva,* Gotl. *stinka,* vn., fara af snabbt, Got. *stinkvan,* va., stöta.

5) Isl. *Sýslu-kind,* f., Syslas folk (karlar). Den ursprungliga betydelsen på det Fornnord. *kind,* pl. *kindar* l. *-ir*, är utan tvifvel: folkstämma, mindre afdelning af ett helt folk, *þióð*, och liksom detta sista i Svithjod öfvergått från folket till landet, så hafva vi ock en mängd härad och socknar (men städse mindre landafdelningar) i Sverige, särdeles i Götarike, som bära detta namn, t. ex. i Östergötland: Kinda, Banke-, Björke-, Hammar-, Hane- ock Skär-kinds härad, och i Vestergötland: Kinds, Kinna, Frö- och Kå-kinds härad, på Gotland finnes Vest-kinda socken. Att *kind* verkligen allra först betydt en mindre folkstämma, derför finnes ett lika fornt som afgörande bevis uti det Got. *kindins*, m., häradshöfdinge, ståthållare, *ἡγεμων*, hvilket är bildadt af ett med säkerhet antagligt Got. **kinþs* l. *kinds,* f., på samma sätt som *þiudans,* konung, af *þiuda,* ett (stort) folk, och Isl. *þióðann* af *þióð.* Detta Got. **kinþs*, g. *kinþais,* är utan tvifvel samma ord som Lat. *gens (gents)*, g. *gentis,* jf. Got. *kalds,* Isl. *kaldr,* kall, Lat. *gelidus.* Sedermera antog *kind* i Isl. den trängre betydelsen af slägt, ätt, och derföre bör man ingalunda öfversätta *helgar kindir* (i Völuspá) med heliga väsen, utan med heliga slägter, jf. *virða kindar* i Ol. Tryggv. Saga, 21 kap.; ja, i Tysk. *kind,* barn, har betydelsen blifvit ännu trängre, äfvensom i Isl. *kind* (pl. *kindr*), får, lam. Härmed

Yngvar kung	*Sýslu-kind*
ödelagt[1] hade;	*of-sóat hefði;*
att Estisk här	*ok liós-hömum*
den ljus-hyade	*við lagar-hiarta*
hilmer drap	*herr Eistneskr*
vid hafvets hjerta[2].	*at hilmi vá.*
Och Öster-haf[3]	*Ok aust-marr*
för jofvur'n Svenske	*iöfri Sœnskum*
Gymers qvad	*Gýmis lióð*
till gamman qväder[4].	*at gamni kveðr.*

37 Kap.

Om Konung Bröt-Anund.

Anund[5] het Yngvars son, som näst efter tog konungdom i Svithjod. I hans dagar var god frid i Svithjod, och vardt

vare likväl icke förnekadt, att ordet ju icke i för-germanisk tid kan hafva haft en kanske lika omfattande betydelse som det Lat. *gens*, och derföre är det också lätt att förstå, att det från samma rot utan tvifvel härstammande E. *kind* (A.-Sax. *cynde)*, adj., betyder vänlig, höflig, ty på samma sätt förhåller det sig med Isl. *þýðr*, adj. vänlig, umgängsam, af *þióð*, folk. Ja, man finner *Svia kind* i versen uti 18 kap, (om Domalde; se ofvan s. 18 not. 3) begagnadt om Svea folk; men detta bör kanske öfversättas med Svears slägt, och är i alla fall ett skaldeuttryck. — På åtskilliga af de här anförda icke ovigtiga språkförhållanden har förf. blifvit gjord uppmärksam af H:r Adjunkt A. Uppström, liksom han dessutom har honom att tacka för många andra lika grundliga som vänskapsfullt meddelade upplysningar.

1) Texten har *sóat*, således af *sóa*, *sóaða*, *sóat*, så, förströ, förgöra, förstöra, hvilket kanske kunde ändras till *sóit*, af det trol. äldre *sóa*, *seri*, *sóit*, som har samma betydelse, jf. Háva-mál, 109. Dessutom finnes ännu en tredje och yngsta form *sá*, *sáða*, *sát*, så.

2) Isl. *við lagar hiarta*, vid hafvets hjerta, d. ä. invid (borgen) Sten, emedan hjertat kallas *hug-steinn*, hugsten, *þróttar steinn*, modets sten, m. m., och sten benämnes *sævar bein*, hafvets ben.

3) Isl. *Aust-marr*, Östersjön, af *marr*, g. *marar*, m., haf, Got. *marei*, T. *meer*, Rysk. *more*, Lat. *mare*, häraf Sv. m a r-halm, Elymus arenarius, och m a r-vatten; men Isl. *marr*, g. *mars*, m., häst, F.H.Tysk. *marah*, märr, deraf marskalk, eg. hästdräng.

4) Isl. *Gýmis lióð — — kveðr*, Österhafvet qväder Gymers sång, d. ä. Östersjön brusar omkring den vid stranden högade Yngvar; *Gýmir*, hafsjätte; *lióð*, n., sång, T. *lied*, således: hafsbrus.

5) Isl. *Önundr*, Sv. Run. *Anuntr*, m., Anund; af alldeles okänd betydelse, så vida det ej skulle höra till Got. *anan*, ipf. *on*, andas (?)

han mycket rik på löst gods. Anund konung for med sin här till Estland att hämna sin fader. Han gick der upp med sin här och härjade vida om landet och fick mycket härfång, samt for om hösten åter till Svithjod. I hans dagar var god äring i Svithjod. Konung Anund var bland konungar den allra vänsällaste. Svithjod är ett stort skogland, och ödemarker ligga der så, att många dagsleder äro öfver dem. Konung Anund lade stor ifver och kostnad på, att rödja marker och bebygga rödjningarna[1]. Han lät ock lägga vägar öfver ödemarkerna, och funnos då vida om i markerna skoglösa land, och der byggdes då stora härad. Vardt på detta sätt vidsträckt land bebygdt, i ty att det var nog af landsfolk till landets byggande. Konung Anund lät bryta vägar öfver allt Svithjod, både öfver skogsmarker, myrar[2] och fjällstigar: för ty var han Bröt-Anund kallad. Konung Anund satte sine gårdar i hvart storhärad i Svithjod och for om allt landet på vetslor (gästningar).

38 Kap.

Om Ingiald Illråde.

Bröt-Anund egde en son, som Ingiald[3] het. Då var Yngvar konung i Fjädrundaland[4]. Han hade med sin hustru två söner, het den ene Alf och den andre Agnar; de voro

---

1) Isl. *ruð*, äfven *rióðr*, n., rödjning, upprödd plats i skog, af *ryðia, rudda*, rödja. — Det är detta ord, som, under formerna rud, ryd och röd, så ofta ses i socken-, men i synnerhet i gårdsnamn öfver större delen af Sverige, men likväl talrikast i Göta rike. Den namnändelse åter, som ser ut som -red, är dock icke alltid ett förderfvadt -röd, utan ofta nog bara ett ed (Isl. *eið*, n., ed, landtunga), och det föregående *r* är en lemning af det förestående ordets forna genitivändelse, t. ex. Elgar-ed, likasom Elgar-ås, af Forn-Sv. *elgr*, g. *elgar*.

2) Isl. *mýrr;* pl. *mýrar*, myr, myrar (icke: myra, myror, som är ett djur.)

3) Isl. *Ingialdr*, Sv. Run. *Inkialtr*, m., af *Ingi* och den till betydelsen obekanta ändelsen *-aldr*. *Ingi* är trol. det samma som *Yngve*, och den äldsta formen häraf har väl varit *Ingvi* l. *Inguvi*.

4) Fjädrundaland; se not. 2 sid. [illegible].

nära jämnåldringar med Ingiald. I den tiden såto Bröt-Anunds häradskonungar vida omkring i Svithjod, och rådde för Tiundaland Svipdag Blinde. Der är Uppsala och der äro alla Svears ting. Höllos der då stora blot och sökte många konungar dit: det var vid midvintern. Och en vinter, när det kommet var till midvintern, hade man kommit mangrannt till Uppsala; der var konung Yngvar och hans söner. Alf, konung Yngvars son, och Ingiald, konung Anunds son, voro då sex vintrar gamle. De började en svennelek, och skulle hvar råda för sin skara; men när de lekte samman, var Ingiald ostarkare än Alf, och tycktes detta honom så illa, att han gret mycket deröfver. Då kom dit Götvid, fosterbroder hans, och ledde honom bort till hans fosterfader Svipdag Blinde, och sade honom, att det hade åtburit så storilla, att Ingiald i leken var ostarkare och oraskare än Alf, konung Yngvars son. Då svarar Svipdag, att det var stor skam. Andre dagen efter lät Svipdag taga hjertat ur en varg och steka å ten, samt gaf det sedan åt Ingiald, konungens son, att äta; och dädan af vardt han den allra grymmaste bland män och af det värsta skaplynne. När Ingiald var vuxen, friade Anund efter hustru honom tillhanda, nämnligen till Göthild, konung Algöts dotter; han var son till Götrek den milde, son till Göt (Gaut)[1], efter hvilken Götland (Gaut-

---

1) Isl. *Gautr*, m., är ett af Odens namn, enl. Sn. Edda, och det betyder troligtvis den som göt (Isl., Gotl. *gaut*, ipf.) eller har gutit eller skapat, således eg. skapare. Gotar, Guta-Lag. Gutar, Got. *Gutans* (Isl. *gotnar*, män) betyder deremot de gutne (Isl. *gotinn*, part.), skapade, d. ä. menniskor. — Alla de namn, som här ofvan hafva stafvelsen *gaut*, göt, äro antingen från *Gaut-*, Göt-land, eller ock ligger uti detta ord likasom ett slägtnamn, från Oden utgånget. *Gaut-viðr*, m., Gauts trä eller man, *Gaut-rekr* l. *-rikr*, m., Gauts furste, konung, *Al-gautr* (skrifves här ömsevis *Al-gauti*) l. *Aðal-gautr* (deraf hafva vi Algot), m., den ädle Gaut, och *Gaut-hildr*, f., Gauts asynja, valkyria; det nuvarande Gustaf är eg. *Gaut-stafr*, *Gauts* (Odens) staf, d. ä. svärd, och derföre skrefs det fordom Götstaf eller Göstaf. Som ett bevis för att en sådan sammansättningsdel af ett namn, satt först eller sist, har utgjort ett slags slägtnamn kan anföras Runstenen N:o 839 i Liljegr., der en *Kairbiarn* egde sönerne *Biarn*, *Vibiarn*, *Katilbiarn* och *Rafni*, och N:o 362, der det omtalalas tre bröder *Ikulbiarn* (Isl. *Iökulbiörn*), *Vibiarn* och *Hukbiarn*, samt N:o 1592—93, der *Ropvisl* var gift med *Ropalf*, hade sonen *Ropfos* och bröderne *Ropantr*, *Ropkutr*, *Ropar*.

land)[1] är uppkalladt. Konung Algöt tyckte sig veta, att hans dotter monde vara allväl gift, om hon vore konung Anunds son gifven, så vida han hade sin faders skaplynne. Möen vardt sänd till Svithjod, och gjorde Ingiald bröllopp med henne, när tiden var inne till sådant.

39 Kap.

Anunds död.

Konung Anund for en höst mellan sine gårdar med sin hird, och for den väg som kallad är Himin-hed[2]; der äro några trånga fjälldalar med höga fjäll å ömse sidor. Det var då mycket regn, men nyss hade snö lagt sig å fjällen. Då lopp ofvan ett stort skred med stengryt[3] och ler; konung Anund var der midt före och hans manskap, och fick konungen sin bane och mycket folk med honom. Så säger Thjodolf:

Under Himin-fjällen	*Varð Önundr*
Anund vardt	*Iónakrs bura*
häftad[4] af Jonakrs	*harmi heptr*
söners harm[5];	*und Himin-fiöllum;*

---

1) Isl. *Gautland,* Götland, är stundom hela Göta rike (med undantag af de gamla Danska landen), stundom bara Öster- och Vester-Götland, men ofta endast det senare, särdeles i Norrmäns och Isländingars mun.

2) Isl. *Himin-heiðr* f., och (i versen) *Himin-fiöll,* n. pl., Himmel-hed, -fjäll. Stället, der Anund förlorade lifvet, lär efter denna beskrifning knappast kunna återfinnas, enär några berg, som kunna kallas fjäll, väl ej töra finnas inom de delar af Svealand, om hvilka här kan vara fråga. En folksägen (men som kanske först utgått från någon lärds studerkammare) angifver eljest, att kungen skall ligga i den s. k. Anundshög vid Badelunds-, nu Balunds-ås, nära Vesterås; men denna ås är allt för litet hög, att han kunnat kallas fjäll. Och dessutom finnes der icke två åsar med någon dal emellan.

3) Isl. *griót,* n., gryt, sten, gråsten, stenhop. Deraf de många ortnamnen i Sverige på Gryt.

4) Isl. *varð heptr,* vardt häftad, stadnad i sin färd, d. ä. dödad.

5) Isl. *Iónakr,* en konung, med hvilken Gudrun var gift; deras söner Sörle och Hamder skulle hämna systern Svanhilds dråp på Jörmun-

och Esters fiende[1]	*ok of veg*
frillosonens[2]	*Eistra dolgi*
hat å vägen	*heipt hrisungs*
till handa kom;	*at hendi kom;*
och Högnes rörs	*ok sá frömuðr*
raske främjare[3]	*foldar beinum*
med jordens ben[4]	*Högna hrærs*
öfverhöljdes.	*of-horfinn var.*

40 Kap.

Innebränningen i Uppsala.

Derpå tog Ingiald, konung Anunds son, konungdomen

---

rik, men vordo stenade ihjäl, då inga vapen beto på deras brynjor. Således är *Iónakrs bura harmr,* Jonakrs söners harm, sorg = sten, ihjälstening. Se Guðrúnar-hvöt och Hamdis-mál i Sæm. Edda.

1) Isl. *Eistra dolgr,* Esters fiende, d. ä. Anund, som på dem hämnat sin faders dråp.

2) Isl. *hrisungr,* m., frilloson (emedan en slik tillkom i hemlighet utom hus, i småskogen bland buskar och ris, Isl. *hris,* n., Dal. *rais,* småskog, skog); *hrisungs heipt kom Eistra dolgi at hendi,* frillosonens hat kom Anund till handa, råkade Anund, d. ä. Anund öfverfölls och draps. Detta ställe är ett af de dunklaste i hela Sagan, och alle äldre tolkare hafva tagit ordet *hrisungr* för hela fjällskredet, med sten, ris och allt, ehuru ordets ändelse knappast tillåter en dylik öfversättning, utom det, att *heipt,* häftigt, ingrodt hat, icke gerna kan tilläggas ett fjällskred. Men Munch har (i Annaler for Nord. Oldkynd. 1850, ss. 304—6) gifvit en mycket antagligare förklaring, som här blifvit följd, i det han fäst uppmärksamheten på, att Are frode omtalar en i vår Ynglinga-saga icke nämnd broder till Anund, vid namn Sigurd; denne var måhända en frilloson (*hrisungr*), som lefde i fiendskap med Anund, och som försåtligen öfverföll honom i den trånga holvägen och dödade honom genom stenars nedvältande.

3) Isl. *Högna hrærs frömuðr. Högni,* en af Gjukungarne, broder till Gunnar och Gudrun, var fader till stridsvalkyrian Hild (efter hvilken strid kallas Hilds lek, m. m.), och derföre betecknar hans namn en kämpe i allmänhet. Högnes (graf-)rörs främjare kunde den kallas, som genom sin mordiska framgång i striden befrämjar månge kämpars fall och dymedelst uppkomsten af talrika grafrör, d. ä. Bröt-Anund. Ett annat försök till förklaring är att genom en våldsam förändring läsa *reyr,* (gräs-)rör, i st. f. *hrær; Högna reyr,* Högnes rör, staf, är svärdet, och dess främjare är Anund.

4) Isl. *fold,* f., betyder både land och vatten (fjärd), och derföre är *foldar bein,* jordens eller hafvets ben, d. ä. sten, huru det än tages. Berg och stenar skapades af Ymers ben enligt Edda.

öfver Svearne. Uppsala-konungarne voro de högste bland konungar i Svithjod, sedan månge häradskonungar uppstått, dädan ifrån att Oden var höfdinge i Svithjod. De voro envåldshöfdingar öfver allt Sveavälde, som i Uppsala såto, till dess att Agne dog; men då kom riket först i brödraskifte, som förr är skrifvet. Men sedan spriddes rike och konungdom i ätterna, allt efter som de grenades: somlige konungar upprödde stora markland och byggde der, samt ökade dymedelst sitt välde. Men när Ingiald konung tog riket och konungdomen, funnos månge häradskonungar, som förr är skrifvet. Konung Ingiald lät tillaga ett stort gästabud i Uppsala och ärnade att ärfva konung Anund, fader sin. Han lät inreda en sal, i ingen mon mindre eller oståtligare än Uppsalen[1] var, hvilken han kallade sju konungars sal; der i voro gjorda sju högsäten. Ingiald konung sände män öfver allt Svithjod och böd till sig konungar och jarlar och andre märkelige män. Till detta arföl kom Algöt konung, Ingialds svär[2], och Yngvar, konung af Fjädrundaland, och två hans söner, Alf och Agnar, samt Sporsnjall[3], Närikes konung, och Sig-

---

1) Isl. *Uppsalr,* Uppsalen, d. ä. den höge salen eller sjelfve Svea konungasal; när det talas om staden Uppsala, heter det alltid *Uppsalir,* pl.

2) Isl. *mágr,* g. *mágs* (må ej förblandas med *mögr,* g. *magar,* son), m., man i svågerlag, både svärfader, måg och svåger. S v ä r, m., svärfader, och s v ä r a, f., svärmoder, finnas i vår Bibel, Isl. *svær* (?), m., och *sværa* l. *svara,* f., Got. *svaihra,* socer, *svaihro,* socrus.

3) Isl. *Sporsniallr,* m., eg. den i sporrande snälle eller en snabb och skarp förföljare.

4) Isl. *Næ-riki,* n., Söderm. Lag. *Nærikia, Nærkia,* Närike (icke: Nerike); detta ord kan möjligen betyda grann-rike [nä(r)-rike], af *ná, nærri, næst,* (icke *nærst*), adv., nära. — Sedan Svearne bosatt sig i norr om Mälaren i Uppland, — kunde man föreställa sig bebyggandet hafva skett, — befolkade de kanske genast eller snart derefter landet i vester, och folket der kallades V e s t - m ä n och deras land V e s t - m a n n a - l a n d, samt landet i söder om Mälaren och folket der nämndes S ö d e r - m ä n och deras land S ö d e r m a n n a - l a n d. Nästa land, som de intogo och befolkade låg åt sydvest, men då väderstrecksnamnet der icke så beqvämt kunde brukas, fick det bära det enkla namnet grannriket, N ä - r i k e. Märkeligt nog heter icke folket norr om Uppland N o r d m ä n och landet N o r d m a n n a - l a n d (eller äro desse Forn-Svearnes saknade Nord-män de nuvarande ännu längre åt vester och nordvest utflyttade Nordmännen?!), utan G ä s t r i k - l a n d; men detta kan måhända komma

hvat[1] konung af Attundaland; men Granmar[2], konung af Södermannaland[3], var icke kommen. Der skipades då för sex konungar i den nye salen, och var då ett högsäte tomt af dem, som konung Ingiald tillreda låtit. För allt det manskap, som dit var kommet, var det jämnväl skipadt i den nye salen. Men konung Ingiald hade skipat sin hird och allt sitt manskap i Uppsalen. Det var sedvänja i den tiden, när arföl skulle göras efter konungar eller jarlar, att han, som arföl gjorde och till arfs skulle ledas, skulle sitta å fotpallen framföre högsätet allt der till, att in var buren den bägare, som kallad var Bragebägaren[4]. Då skulle han stånda upp emot Bragebägaren, aflägga strängt löfte och dricka ut bägaren sedan. Derefter skulle hans ledas till det högsäte, som hans fader egt: var han då kommen till allt arf efter honom. Nu var här så gjordt, att när Bragebägaren kom in, stod Ingiald konung upp, tog emot ett stort djurshorn, och aflade han då strängt löfte, att han skulle öka sitt rike med hälften i hvarje väderstreck eller annars dö, och drack han sedan ut hornet. Och när männen voro druckne om qvällen, mälde

---

deraf, att man träffade på ett ihärdigt och långvarigt motstånd af de från Mälarstranden undandrifne och nu tätt sammanslutne urinbyggarne (Finnar eller Lappar). Det var således ett högst ogästvänligt land och kallades derföre Gest-reka-land, d. ä. gäst-vräkares, gäst-drifvares land, af Isl. *gest-reki,* gäst-bortdrifvare (af *reka,* drifva, vräka), och häraf har sedan blifvit Gäst-rik-land, hvilket således betyder just motsatsen af ett gästrikt, gästfritt land. Kanske är dock formen *rik* just den äldsta, emedan *rika, vrika* (Got. *vrikan*) är äldre än *reka, vreka,* vräka. — Allt detta är åtminstone icke omöjligt.

1) Isl. *Sighvatr,* Run. *Sikuatr,* m., den segersnabbe, seger-raske, af *sigr* och *hvatr,* adj., rask, snabb, skarp, modig, Dal. *hwat,* Ö. Göt. *hvat,* duglig.

2) Isl. *Gran-marr,* m., kanske: den skäggige, eller, den genom sitt skägg vördige höfdingen, af *grön* (g. *granar*), f., läppskägg, och *marr,* höfdinge, kanske ursprungligen häst (?), jf. *Valdi-marr,* den väldige höfdingen.

3) Isl. *Suðrmanna-land,* Söderml. Lag. *Sudermanna land,* Södermanland; se not. 4, s. 52.

4) Isl. *Braga-full,* n., Brage-bägare, löftets bägare, troligen af skaldskapens gud *Bragi* och något nu okändt sammanhang mellan denne gud och dessa högtidliga löftens afläggande, hvilket måhända ursprungligen skedde på vers eller med en sång *(bragr).*

konung Ingiald till Hylvid och Folkvid[1], Svipdags söner, att de skulle väpna sig och sitt manskap, som ämnadt var om aftonen. De gingo ut och till den nye salen och båro dit eld. Genast tog salen att loga, och brunno der inne sex konungar och allt deras folk; men de, som då letade sig ut, vordo genast dräpne. Efter detta lade konung Ingiald under sig alla de riken, som desse konungar hade egt, och tog skatter af dem.

41 Kap.

Hjörvards giftermål.

Konung Granmar sporde dessa tidender och alla dessa svek, och tyckte han sig då veta, att slikt öde monde jämnväl honom ämnadt vara, om han icke brukade varsamhet. Denne sommar kommer med sitt manskap konung Hjörvard[2], som Ylfving[3] var kallad, till Svithjod, och lade in i den fjärd, som Mörkö-fjärd (Myrkva-fjärd)[4] heter. Men när Granmar konung spörjer detta, sände han män till honom, och bjuder honom till gästabud och allt hans folk. Honom täcktes detta; i ty att han hade icke härjat i konung Granmars rike. Och när han kom till gästabudet, var der stor fägnad. Om qvällen, när man skulle tömma bägarne, så var det sedvänja hos de

---

1) Isl. *Folkviðr* och *Hylviðr; viðr,* m., trä, betyder i namn alltid man, stridsman (stridsträ), liksom hvarje maskulint tränamn i skaldskap kan sättas för man, t. ex. ask, alm, tall, hägg, och feminina trä för qvinnor, t. ex. ek, lind, gran, m. fl. Således *Folkviðr,* Run. *Fulkviþr,* folkets stridsman, försvarare; *Hylviðr* kan möjligen betyda: den höljde, okände kämpen, af *hul,* n., dunkelhet, *hylia,* hölja, dölja.

2) Isl. *Hiörvarðr,* m., Sv. Run. *Hirvarþr* (äldsta formen) och *Hiorvarþr,* svärd-vårdare, som beskyddar med svärd, af *hiörr,* Run. *hir,* Got. *hairus,* m., svärd, och Isl. *vörðr,* m., vårdare, vaktare.

3) Isl. *Ylfingr,* m., eg. en afkomling af *Ulfr* (stor kämpe), sedan en man af konungaätt, se Sn. Edd., s. 192.

4) Isl. *Myrkva-fiörðr,* m., eg. den mörke fjärden, utan tvifvel den nuvarande Mörkö-fjärden i Söder-Törn, som sträcker sig åt inloppet till Södertälge invid Mörkön (på 1300-talet: *Myrkva,* paroecia *Myrkio* in prepos. Tørensi).

konungar, som hemma i landen såto, eller i de gästabud, hvilka de läto göra, att man om qvällarna skulle dricka tvemänning, karl och qvinna för sig, så långt det räckte; men alla de tillhopa i ett lag, som flere voro. Men det var vikinga-lag, att alle drucko samman i svit, jämnväl när de voro i gästabud. Konung Hjörvards högsäte var redt gent emot konung Granmars högsäte, och såto alle hans män å denne pall. Då mälde Granmar konung till sin dotter Hildigunn[1], att bära vikingarne öl; hon var den fridaste bland qvinnor. Hon tog då och fyllde en silfverkalk, gick inför Hjörvard konung och mälde: Häll eder, Ylfvingar alle; till Hrolf Krakes minne! — drack ut till halfs och räckte konung Hjörvard. Nu tog han kalken och hennes hand med och mälde, att hon skulle gånga att sitta hos honom. Hon säger det icke vara vikinga-sed, att tvemänning dricka med qvinnor. Hjörvard svarar, att det vore mera vån, att han monde göra det skifte att nu häller aflåta från vikinga-lagen och dricka tvemänning med henne. Då satte sig Hildigunn hos honom, och drucko de båda samman, samt talade månget om qvällen. Dagen efter, när konungarne Granmar och Hjörvard råkades, hof Hjörvard upp bönord[2] och bad om Hildigunn. Granmar bar detta mål inför sin hustru Hild[3] och andre rikesmän, sägande, att dem monde varda mycken trygghet af konung Hjörvard. Och nu vardt bifallssorl, och tycktes detta allom rådligt; och lyktade det så, att Hildigunn vardt fäst till Hjörvard konung, och gjorde han bröllopp med henne. Skulle då konung Hjörvard dväljas hos konung Granmar, för ty han hade ingen son till riket och att skydda detta med sig.

---

1) Isl. *Hildigunnr* l. *Hildiguðr*, f.; ordet skulle närmast kunna återgifvas med stridsvalkyria, då *gunnr* l. *guðr* betyder strid, och *hildr*, både strid och en stridens valkyria.

2) Isl. *þá hóf Hiörvarðr upp bónorð sitt ok bað Hildiguðar* (gen. sg.), eg. då började Hjörvard sitt frieri och begärde Hildigunn; *bón-orð*, n., af *bón*, pl. *bœnir*, f., bön.

3) Isl. *Hildr*, g. *Hildar*, f., Hild (icke: Hilda!, ej häller Hildur med sin afskyvärda gen. «Hildurs«), se noten 1 här ofvan.

42 Kap.

Ingialds och fränderne[1] Granmars och Hjörvards drabbning i Svithjod.

Samme höst samnade konung Ingiald manskap och ärnar sig emot fränderne: han hade här ute från alla de riken, hvilka han tillförne hade lagt under sig Och när fränderne spörja detta, samna de folk i sitt rike, och komma dem till hjelp Högne konung och Hilder[2], hans son, hvilke rådde för Öster-Götland: Högne var fader till Hild, som konung Granmar hade till äkta. Ingiald konung gick å land upp med all sin här och hade mycket mera folk: flyter[3] då drabbningen samman, och vardt den hårdaste. Men när man någon liten tid hade slagits, så fly de höfdingar, som rådde för Fjädrundaland och för Vester-Götarne, och de af Närike och Attundaland, samt all den här, som från dessa land hade kommit, och foro till sina skepp. Efter detta vardt konung Ingiald nödeliga stadd och fick många sår, och kom sig dervid å flygt till sina skepp. Men der föll Svipdag Blinde, hans fostre[4], och dennes både söner, Götvid[5] och Hylvid. Sedan detta timat, for konung Ingiald åter till Uppsala och rosade icke sin färd, samt tyckte sig finna det, att den här monde honom otrogen vara, hvilken han hade ur det sitt rike, som han fick med härnad. Efter detta var stor ofrid mellan Ingiald konung och Granmar konung. När nu långa tider sålunda hade framfarit, åstadkommo bägges vänner, att de förliktes. Konungarne Ingiald och Granmar,

---

1) Fränderne, i texten står *mágar*, besvågrade män; se not. 2, s. 52.

2) Isl. *Hildir*, m., kämpe, stridsman, eg. den, som eggar till drabbning, sätter strid i gång.

3) Isl. *sigr þá saman orrusta*, drabbningen flyter, sjunker (siger) då samman, de stridande flyta från båda sidor samman som hafsvågor i en tumlande blanding.

4) Isl. *fóstri*, m., betyder både fosterfader och fosterson, likasom *fóstra*, f., fostermoder, fosterdotter.

5) Isl. *Gautviðr*, m., eg. Gauts eller Odens trä (man), d. ä. en kämpe, eller och är det bara ett ättnamn.

samt dennes måg konung Hjörvard, satte stämma sins emellan, råkades och gjorde sins emellan frid. Denne frid skulle dem emellan stånda medan de tre konungarne lefde; och vardt detta bundet med eder och trygda-löften[1]. Våren efter for konung Granmar till Uppsala att blota, såsom sedvänja var mot sommaren, på det att frid skulle vara. Då föll spånen (spådomen)[2] för honom så, att han icke monde länge lefva: for han derpå hem till sitt rike.

43 Kap.

Konungarne Granmars och Hjörvards död.

Om hösten efter foro konung Granmar och konung Hjörvard, hans måg, att taga vetsla vid sina gårdar å en ö, som Sile (Sela-ön)[3] heter. Och när de voro vid vetslan, kommer konung Ingiald dit en natt med sin här, tog hus å dem[4] och

---

1) Trygda-löften, trygghetslöften, texten har *trygðum,* dat. pl.

2) Isl. *fell hönum þá spánn.* Detta är ett ganska märkeligt ställe, emedan, om den första läsarten är rigtig, man moste öfversätta det så: då föll spånen för honom (nl. så), att han icke monde länge lefva. Man skulle således här hafva ett bevis för, att den spån-kastning för att utröna ett kommande öde, som ännu är eller åtminstone för ej länge sedan varit i bruk på flere ställen i Sverige, leder sitt ursprung från den äldsta hedendomen i vårt land: man uttydde nämnligen gudasvaret efter spånens olika fallande. I en annan handskr. står *sponn* (l. *spónn*), hvilket är samma ord som *spánn,* pl. *spænir,* m. — En tredje handskr. har *spáin,* def. af *spá,* pl. *spár,* f., spådom; men sannolikt är den första läsarten den ursprungligare.

3) Isl. *Sili* l. *Sili,* härmed menas troligtvis Sela-ön i Mälaren vid Södermanlandssidan; Sela kunde vara gen. pl. af ett fornt *sil* = Norrl. *sel* (hvaraf alla de Norrl. namnen Ram-sele (*Hrafn-sil*) Sor-sele, Sel-ånger, (ford. *Sil-angur*), Dal. *sil* och *sildr,* n., lugnvatten i en elf (af sila, framsippra), hvaraf Siljan, Dal. *Silin,* m. def. (acc. *Silån,* dat. *Silåm*). — Högst osäkert tör det dock vara, om detta *Sili,* Sela-ö, menas med orden på Runstenen vid Valbo i Gästrikland (Liljegr. 1050): *Ibiurn - - var hauþink Helsana uk vant Selalant ala.* Ovissheten härom är så mycket större, som inskriften innehåller språkfel och kanske icke är rätt läst; ja, hon är ej ens rätt aftryckt hos Liljegren efter Bautil. Sannolikare tyckes det i alla fall vara, att här är fråga om Sela-ön (eller kanske någon ort i Finnland?!), än om det Danska Seland.

4) Tog hus å dem, anföll dem i huset; se not. 4, s. 44.

brände dem inne med allt deras manskap. Efter detta lade han under sig allt det rike, som konungarne hade egt och satte höfdingar deröfver. Konung Högne och Hilder, hans son, redo ofta upp i Sveavälde, och dråpo dem af konung Ingialds män, som han hade satt öfver det rike, hvilket konung Granmar, deras frände, hade egt. Stod så i långan tid en stor oenighet mellan konung Ingiald och konung Högne; och kunde konung Högne dock behålla sitt rike allt till döddagar för konung Ingiald. — Ingiald konung egde tu barn med sin hustru, och het det äldre Åsa[1], men det andra Olof Trätälga[2]. Göthild, konung Ingialds hustru, sänder svennen till sin fostre Bove[3] i Vester-Götland, och vardt han der uppfödd med Boves son Saxe[4], som kallades Fletter[5]. Det är mäns sägen, att konung Ingild drap 12 konungar, och att han svek dem alle i grid[6]: ty var han Ingiald den Illråde[7] kallad. Han var konung öfver mesta delen af Svithjod. Sin dotter Åsa gifte han med Gudröd[8], konung i Skåne[9], och hon var sin

---

1) Isl. *Asa*, den af Asa-ätt komna, fem. till *Ass* (Ås, As), m.

2) Isl. *Trè-telgia*, f., eg. trä-yxa, timmer-yxa (icke: trä-tälgare, timmerman); *telgia*, f., timmer-yxa, tälg-yxa, af *talga* l. *telgia*, v.a., tälga, släthugga. I Gotl.Lag. betyder *tielgia*, en mindre, likasom aftälgd, skade, krossning, sår.

3) Isl. *Bóvi*, m., är trol. en äldre form af namnet *Búi*, Sv. Bo, en som bygger eller bor, af *búa*, trol. äldre *buva*, kanske *bugva*, jf. *byggva*, *byggia*, A.-Sax. *buan*, *buwian*, *bugian*.

4) Isl. *Saxi*, m., den med svärd väpnade, af *sax*, n., ett kort svärd. Häraf kommer trol. folknamnet Saxar, Isl. *Saxar*, hvilket derföre på Sv. aldrig borde skrifvas «Sachser«.

5) Isl. *Flèttir*, m., betyder troligen sköflare (eller den, som fläter sitt hår?), af Isl. *flètta*, fläta, sönderklyfva, blotta, sköfla, T. *flechten*, Lat. *plectere*, *plicare*.

6) Isl. *grið*, n. pl., säkerhet, fred, stillestånd, lejd, Vest-Göt. Lag. *griþ*, men *gruþ* i de öfriga Landsk. Lag., möjligen af Isl. *greiða*, reda, lätta, hjelpa, betala; — eller skulle *gruþ* vara en äldre form än *griþ?*

7) Isl. *Ill-ráði*, m., och Åsas tillnamn *Illráða*, f., den ondt (illt) rådande, af *illr*, adj., ond, elak, A.-Sax. *yfel*, E. *evil* och *ill*, T. *übel*.

8) Isl. *Guð-röðr*, se *Guð-rauðr*, uti not. till 53 kap.

9) Isl. *Skáney* (l. *Skáni*), d. ä. *Skán-ey*, Skånö, Skåne. Efter, som jag tror, Grimms och Munchs snillrika förklaring, är detta just samma ord

fader lik i skaplynne. Åsa vållade, att Gudröd drap sin broder Halfdan, som var fader till Ivar[1] den Vidfamne. Åsa rådde ock för konung Gudröds, sin bondes, bane, och flydde sedan till sin fader: hon var kallad Åsa den Illråda.

---

som Plinii m. fl:s Scandin-avia; den förste delen, hvilkens betydelse ännu är okänd, har undergått en nära likadan hopdragning från *Skandin* l. *Skandan* till *Skán,* som Got. *standan* till Isl. *stá,* stå, och den sista delen *avia,* är ett med säkerhet antagligt Got. *avi,* F. H. Tysk. *ouwa* = Isl. *ey,* ö, i full likhet med Got. *mavi, havi* = Isl. *mey,* mö, *hey,* hö; slut-*a*'et är antingen en lemning af ordets äldsta ändelse, eller ock är det af Romarne tillagdt; Skandinavia är således: Skandin's ö, eller rent af Skånö, hvilket, såsom den sydligaste delen, sålunda gifvit sitt namn åt hela Norden.

1) Isl. *Ivar'r* m., Ivar, betyder trol. ursprungligen: bogskytt, herrskaren af bogen. Isl. *ýr* (gen. *ýs,* acc. *ý*) boge, men *ý* är en jämnförelsevis yngre vokal, som uppkommit antingen af ett genom ett efterföljande *i* verkadt omljud på *u* (t. ex. *sunr,* pl. *synir*) eller och är det en hopsmältning af *v* och *i* (t. ex. Gotl. *svill,* Sv. syll, botten-, tröskel-stock, T. *schwelle,* och trol. Isl. *sylgr,* för *svilgr*), eller tvärtom af *i* och *u* (t. ex. *kriúpa,* krypa) eller *i* och *v* (t. ex. A.-Sax. *siwian,* Sv. sy, och säkert Isl. *Týr,* gud, krigsgud, af *tivr,* jf. *tivar,* pl. gudar, A.-Sax. *tiw,* krigsgud); det är detta sista slags förvandling som troligen föregått med Isl. *ý* (om nominativens *r* bortkastas). Men detta *ý* har icke ursprungligen betydt boge, utan det trä, af hvilket bogar hälst gjordes, nämnligen idegran, Taxus baccata, som heter på A.-Sax. *iw,* gen. *iwes,* m. (trol. är *eow* samma trä, ehuru det af Bosworth kallas: the wild ash) E. *yew,* T. *eibe,* Platt.-T. *ibe, ive,* Fr. *if,* af detta *iw* eller rättare af ett äldre *ivr* l. *ívr* blef och kunde icke blifva annat än Isl. *ýr.* Att det från att betyda ett trä öfvergått till den deraf gjorde bogen, står i full öfverensstämmelse med att Isl. *almr* betyder alm och boge (man hade i Norden ej så godt om idegran, som om alm!), *askr,* ask och spjut, *lind,* lind och sköld, *eik,* ek och skepp; ty märkligt är, att man än i dag i England anser *the yew,* idegran, vara det segspänstigaste trä till bogar; och att ordet i början äfven i Nord. betydt det trä, hvaraf bogen gjordes, bevisas oemotsägligen af ett ställe i Sæm. Edda (Guðr. kvið. II. 18), der det läses: *Hon frétti at því, hverr fara vildi - - örum at skióta af ý-boga,* hon frågade derom, hvem som ville fara och pilar skjuta från Y-boge = idegrans-boge; ty ej kan det vara bog-boge! Har man nu först i Norden infört ordet *ivr, ýr* med den dubbla betydelsen af idegran och boge, så är det ganska tydligt, att man lätt kunde glömma den första betydelsen, efter som idegran knappt eller högst föga växer i Svealand och i Norge (alldeles som man, af samma orsak, glömde att *iöfurr* eg. var vildsvin). Men, säger man, då borde det ock blifvit *Yarr,* icke *Ivarr!* — utom det att det blifvit en svår hiatus i ett slikt ord, så kunna äldre ordformer ofta bibehålla sig i namn, hvarpå vi hafva dagliga exempel. Till denna stam hör kanske äfven Odins namn *ývingr,* och ganska betecknande är, att kampguden Ull bor i *ý-dalir,* idegrans-dalarne, der han icke led brist på boge-ämnen! Ändelsen *ar'r* är den förut omtalade, som betyder herrskare, herre. *Iv-arr* borde hetat på Got. *Eiva-hari* l. *Eibaharь* (?).

44 Kap.

Ingiald Illrådes död.

Ivar den Vidfamne kom till Skåne efter sin faderbroder Gudröds fall, och drog genast en stor här samman och for skyndsamt upp i Svithjod. Åsa den Illråda var redan faren till sin faders möte. Ingiald konung var stadd å Räning (Ränninge)[1] i vetsla, när han sporde, att konung Ivars här var der nära kommen. Ingiald tyckte sig ingen styrka hafva att drabba samman med Ivar, syntes honom ock det öde synbart, om han toge till flygten, att hans fiendemän monde drifva till från alla håll. Togo då han och Åsa det råd, som fräjdadt är vordet, att de gjorde allt folket stupdrucket, och sedan läto de lägga eld i hallen: brann så hallen upp, och allt folk, som der inne var med konung Ingiald och Åsa. Så säger Thjodolf:

Och rökens resare[2]	*Ok Ingiald*
å Räning trådde[3]	*i fiör-vân trað*
Ingiald, som längre	*reyks rösuðr*
lifs-vån[4] hade,	*á Ræningi;*
när stugu-tjufven[5]	*þá's hús-þiófr*
steg igenom	*hyriar leistum*
guda-kung med	*goð-konung*
glödande fotlest[6].	*i gögnum steig.*

---

1) Isl. *Ræningi,* dat. sg., anses kunna vara de urgamla ruinerna på Fogdöen i Mälaren, som kallas Ränninge borg, invid Ränninge by. Ordet tyckes vara slägt med rån, Isl. *rán,* hvaraf *ræna,* råna.

2) Isl. *rösuðr,* m., en som gör att något rasar, vildt frambryter, af *rasa* l. *hrasa,* rasa, störta fram utan förnuft, således *reyks rösuðr,* den som låter röken rasa, hvirfla upp, resa sig, d. ä. elden.

3) Isl. *trað,* ipf. (af *treða*), trådde, nedtrampade, dödade.

4) Isl. *i fiör-vân,* f., under lifs-vån, d. ä. under det att Ingiald ännu hade hopp om att lefva längre; men antager man i stället läsarten *i fiörvan,* n., i el. ända till lifsbrist, d. ä. elden nedgjorde Ingiald ända till lifvets mistning. Det förra synes vara bättre, då det kraftigare framhåller det oväntade i öfverfallet.

5) Isl. *hús-þiófr,* m., hus-, stugu-tjufven, den som gör ända på hus, d. ä. elden.

6) Isl. *steig hyriar leistum i gögnum goð-konung,* (elden) steg med elds sulor eller glödande fotlest igenom gud-kungen el. den från gudaslägt

SNORRE STURLESONS
YNGLINGA-SAGA
ÖFVERSATT OCH FÖRKLARAD.

Akademisk Afhandling

som med vidtberömda Philosophiska Fakultetens tillstånd

och under inseende af

MAG. CARL SÄVE
DOCENS I FORNNORD. SPRÅKET

för Philosophiska Graden
till allmän granskning framställes
af

CARL OCKLIND
NORRL., ADLERSP. STIP.

å mindre Gustavianska Lärosalen d. 3 Juni 1854.
p. v. t. f. m.

5.

UPPSALA,
C. A. LEFFLER. 1854.

SATSER

FRAMSTÄLLDA AF RESPONDENTEN.

1.

Det är i hög grad sannolikt, att våre förfäders äldsta boningsplatser äro att söka i den östliga och sydöstliga delen af det nuvarande Ryssland, och att Alaniska folkstammars påtryckning förmådde den störste delen af dem att omkr. 200 f. Chr. draga mot nordvest, under det en mindre del, Roxolanerne eller Rotsolanerne, drog sig mot sydvest och qvarstannade i trakterna mellan Don och Dnieper.

2.

Deremot synes den Tyska eller, i trängre mening, den Germaniska folkstammen mycket tidigare (omkr. 3—400 f. Chr.) hafva öfvergifvit sina bostäder i öster, för att taga medlersta Europa i besittning.

3.

Före denna tidpunkt hafva sannolikt bägge stammarnes sägner och gudalära varit alldeles öfverensstämmande. Men det är högst naturligt, att de i många afseenden skulle komma att aflägsna sig från hvarandre och blifva olika, genom den senare inträffade och under flere århundraden varande skilsmessan. Hufvudolikheten kan dock först antagas hafva uppstått, när de s. k. folkvandringarna upphörde, eller inemot det 6:te århundradet efter Christi födelse.

4.

Ända till denna tid synas så väl de Nordiska som Tyska folkstammarne hafva tumlat sig om hvarandre i nordliga Europa under beständig kamp och förvirring; detta antydes af flere fornsägner, och är dessutom i och för sig högst sannolikt.

Snällspordast syntes	*Ok sá urðr,*
bland Svear	*allri þióðu,*
för allt folket	*siald-gætastr*
denne fylker[1],	*með Svíum, þótti;*
när sjelf han sitt	*er hann sialfr*
stolta lif[2],	*sinu fiörvi*
först bland Ynglingar[3],	*frœknu, fyrstr,*
förfara ville.	*of-fara vildi.*

45 Kap.

Om Ivar Vidfamne.

Ivar Vidfamne lade under sig allt Sveavälde; han tillegnade sig ock allt Danavälde, en stor del af Saxland[4], allt Österrike[5] och femtedelen af England[6]. Af hans ätt äro sedan komne de Danakonungar och de Sveakonungar, som der hafva haft envåld[7]. Efter Ingiald den Illråde vek Uppsala välde ur Ynglinga-ätten, såvidt man efter ättfäder kan tälja[8].

---

komne konungen; af *hyrr*, g. *hyriar*, m., eld, *leistr*, m., sula, lest, fot, Got. *laists*, spor, Gotl. *laist* och *laikst*, m. (jf. Lett. *likstes*, pl.), lest, Got. *laistjan*, följa, af *leiþan*, Isl. *líða*, lida, gå.

1) Isl. *urðr*, m., står trol. för *varðr* l. *vörðr* (jf. *Sigurðr*, för *Sigvarðr*, liksom det Gotl. gårdsnamnet *Sigulds*, för *Sigvalds*), vårdare, riksskyddare, konung, fylker, d. ä. Ingiald; se Fol.-uppl. s. 11.

2) Isl. *sinu frœknu fiörvi*, dat. sg. n. (styrdt af *of-fara*, förgöra), sitt stolta, raska lif.

3) Isl. *fyrstr*, först, den förste, näml. af sin ätt eller bland Ynglingar, hvilket förstås inunder i texten, men är utsatt i öfversättningen.

4) Isl. *Saxland*, Saxen; då för tiden det norra eller låga Tyskland.

5) Isl. *Austr-riki*, ett östligt rike, troligen någon del af Gardarike, Estland eller Kurland.

6) Isl. *England*, n., England, A.-Sax. *Engla-land*, den af Anglar (Isl. *Englar*) och Saxar bebodda delen af landet, således med uteslutande af Skottland och Wales (Isl. *Bretland*).

7) Isl. *einvald*, n., envåld, enkonungdom, monarchia.

8) Isl. *lang-feðgar*, m. pl., långt aflägsne fädgar (se not. 1, s. 68), ättfäder, anor; — *þat er at langfeðgum mætti telia*, såvidt man kan tälja efter ättfäder, nl. i rätt uppstigande led.

46 Kap.

Om Olof Trätälga.

När Olof, konung Ingialds son, sporde sin faders frånfall, så for han till Närike med det folk, som honom ville följa; i ty att Svea all-moge[1] reste sig med enhälligt samtycke att vräka konung Ingialds ätt och alle hans vänner. Men när Svearne märkte honom der, så mäktade han icke hålla sig der, utan for han då markledes vester till den å, som nordan faller i Vänern, och Elf[2] heter. Der dväljas de; taga att rödja skogen och bränna, och bygga sedan. Vordo der brådt stora härad, och kallade de det Värmeland[3]: der var landslägenheten storgod. Men när det spordes i Svithjod om Olof, att han rödjer skogsmarker, så kallade de honom Trätälga, och tycktes hans beteende hädeligt. Olof fick en hustru, som Solveig[4] het eller Sölva, dotter till Harald Guldtand[5], vestan från Sol-öar[6]. Halfdan var son af Sölve Sölvars-son[7], Sölve den gamles son, som först upprödde Sol-

---

1) Isl. *allr múgr*, m., eg. all moge, allmoge, *múgr* l. *mági*, mängd.

2) Isl. *Elfr*, f., elf, d. ä. den genom hela Värmeland nordan flytande klara elfven, Klar-elfven eller Klara, hvilkens öfverste Norske del heter Trysil.

3) Isl. *Vermaland*, n., Värmeland, innebyggarne Isl. *Vermar* l. *Vermir*, pl., och kallas äfven än i dag der och i grannlanden Värmar, i sg. en Värme, och ej med det långtrådiga och orätta Värmländingar; ty det var fordom oftast folket, som gaf sitt namn åt landet, och icke tvärtom. Derföre kan det väl vara möjligt, ehuru det just icke är sannolikt, att de förste Värmarne fått sitt namn af svedjandet och brännandet; men icke har namnet först gifvits åt det genom skogsbränningen varma landet — en högst orimlig gissning! Af samma rot är utan tvifvel *Varma*, nu elfven Vormen i Norge.

4) Isl. *Sól-veig*, f., kunde betyda: den som solen skinande (*veig*, guld), eller ock: sol-vin (*veig*, ljuflig dryck, vin), jf. *Gull-veig* i Völuspá; men trol. hör detta *sól* ihop med *Sól-eyar*. *Sölva*, den hymörka, hårsvarta, således fem. till *Sölvi*, m. (se not. 6, s. 43), eller ock en ljudnärmning till *Sólveig* och *Sóleyar*.

5) Isl. *Gull-tönn*, f., Guldtand, d. ä. den guldrike, rike.

6) Isl. *Sól-eyar*, f. pl., hos Saxo Gramm. Insula solis, nu Solöer, i forntiden hörande till *Rauma fylki*, och gränsande mot Värmeland, m. m., Se Aalls öfvers. s. 32.

7) Isl. *Sölvarr*, m., af roten *söl* l. *sölv*, mörk, och den vanliga namnändelsen *-arr*.

öar. Olof Trätälgas moder het Göthild, och hennes moder Alöf, dotter af Olof den skarpsynte[1], konung i Närike. Olof och Sölva egde två söner, Ingiald och Halfdan. Halfdan vardt uppfödd i Solöar hos sin moderbroder Sölve: han var kallad Halfdan Hvitben.[2]

47 Kap.

Olof Trätälga innebränd.

Det var en stor mängd folk, som biltog[3] for ur Svithjod för konung Ivar. När de sporde, att Olof Trätälga hade gode landslägenheter i Värmeland, så dref till honom en så stor folkmängd, att landet kunde henne icke bära. Der vardt då ett stort oår[4] och svält, hvilket de tillräknade sin konung, så som Svearne äro vane att tillräkna konungen både goda år och onda. Olof konung var en föga ifrig blotman; detta likade Svearne illa, och tycktes dem oåret dädan monde utgå. Svearne drogo då här samman, gjorde tog mot konung Olof, togo hus på honom och brände honom inne, samt gåfvo honom åt Oden och blotade honom till äring för sig: detta var vid Vänern. Så säger Thjodolf:

---

1) Isl. *Olafr enn (hinn) skygni*, Olof den skarpsynte, af *skygn*, adj., skarpsynt, klarögd, eg. som kan se i mörkret, trol. befryndadt med *skuggi*, m., skugga (rättare: skugge).

2) Isl. *Hvít-bein*, n., ett tillnamn, hvartill anledningen icke kännes; denna kan hafva varit obetydlig nog, såsom fallet var med Hrolfs tillnamn Krake, eller som när konung Harald Eriksson (961—976) fick namnet Gråfäll deraf, att han en gång fick en grå pelskappa af en Isländsk man; se Har. Gråfälls Saga, 7 kap.

3) Isl. *útlagi*, m., landsflygting, *útlagr*, adj., landsflygtig, biltog, liksom af *leggiast út*, läggas ut, förläggas utom landet, i fridlöshet, V. Göt. Lag. *utlægher* = *bilthuger;* bil-tog, eg. den som för en viss tid moste toga bort, af Isl. *bil*, n., mellantid, mellanrum.

4) Isl. *hall-æri*, n., oår (Isl. *óár*, Goth. *o-ar*), nödår, kanske af *halla*, hälla, stå på häll, luta, och *æri*, af *ár*, år, äring, således ett dåligt, likasom lutande år, oår, jf. *hall-mæli*, tadel (ett lutande, förklenande mål, tal). Andre påstå, att ordet kan utledas från Finsk rot; ett eget sammanträffande är det ock, att Finsk. *halla-wuosi*, är missväxtår. Det betyder likväl egentligen ett frostår, när sådden fryser bort, af *halla*, frost.

Tempel-vargen[1]	*Ok við vág,*
vid vågen svalg	*hinns er viði ar,*
skogs-ärjar'n[2]	*hræ Olafs*
Olofs kropp[3];	*hof-gyldir svalg;*
och For-njots son[4],	*ok glóð-fialgr*
som glöd fjättrar[5],	*görvar leysti*
af Svea kung	*sonr Fornióts*
klädren löste.[6]	*af Svia iöfri.*
Från Uppsala	*Sá áttkonr*
ätteläggen	*frá Uppsölum*

---

1) Isl. *hof-gyldir,* m., tempel-varg, den som förtär templen, d. ä. elden, af *hof,* n., gudahus, tempel, och *gyldir,* eg. den gule, gyllene, en benämning på vargen, enligt Sn. Edda.

2) Isl. *hinns (nl. hræ), er viði ar,* hans (kropp), som skogar ärjde, plöjde, uppodlade, eller som plöjde (högg) i träen, hvilket är en anspelning på Olofs känningsnamn Trätälga; *ar,* fornt ipf. af *eria,* ärja, hvars ipf. eljest är *arða;* deraf Isl. *arðr,* m., Gotl. *ardr,* n., årder (flerestädes *ål*), Lat. *aratrum,* Gr. *ἀροτρον.* — De tryckta upplagorna hafva *hinn er,* hvilket här ändrats till *hinns er,* och i Fol.-uppl. T. VI på ett ställe till *þans* (?) och på ett annat ställe till *þess er.* I st. f. *viði ar* hafva handskr. *viðiar* och *viðar,* hvilket ej gifver någon mening.

3) Isl. *hræ,* n. (g. pl. *hræva*), kropp, eg. lik, as, A.-Sax. *hræw, hreaw,* m., af Isl. *hrá'r,* rå, jf. Gr. *κρεας* (*κρεFας*), Lat. *caro, crudus* (?).

4) Fornjots son, d. ä. elden, se not. 4, s. 17. *For-niótr,* d. ä. för-njutaren, den förste innehafvaren af landet, emedan han, enligt ett par gamla sago-mythiska skrifter (Um Forniót ok hans ætt, och Fundinn Noregr, Sn. Edd., Upps., s. 357 och 369), sättes såsom den äldste konungen i Norden. — Myth-figuren Fornjot, som först förekommer i Sn. Edd. bland jättenamnen, har varit till stor förargelse, och det af intet annat skäl, än att man misstagit sig om ordets delar och trott, att det borde vara Forn-jot, i st. f. For-njot. Om denna förklaring äro äfven de fleste författare nu temmeligen ense. Den, som först härutinnan tagit fel, synes att vara författaren till stycket i Flatö-boken Om Fornjot och hans ätt; ty till denne sin konung Forn-jot har han ock uppfunnit ett rike Jót-land, hvarmed han tydligen icke kan mena Jutland, utan ett af jätteslägt bebodt land, således är här en förblandning med Jötun-hem, jätten-hem, hvilket dock eljest aldrig kallas Jötun-land. Hädan har sedan aflats förvexlingen af *Iótar,* Jutar i Danmark, med mythens *Iötnar,* jättnar, jättar. Att konung Domalde kallas *Ióta dolgr,* Jutars fiende, utan att det i texten uttryckligen omtalas, att han stred mot de Danske Jutarne, kan väl ock något hafva bidragit till att stärka denna villfarelse.

5) Isl. *glóð-fialgr,* adj., eg. glöd-gömmande, som bevarar, håller glöder vid lif, är glöd-närande, af *fela,* Got. *filhan,* bevara, deraf Ö. Göt., V. Göt. *fjäla,* stoppa korf, gömma i *fjälster,* korfskinn, samt T. *befehlen,* befalla, eg. anförtro åt någon.

6) Isl. *görvar,* f. pl., rustning, kläder, bonad; *görvar leysti,* d. ä. uppbrände.

af Lofdes stam[1]	*Lofða kyns*
i forntid svann.	*fyrir löngu hvarf.*

48 Kap.

Halfdan Hvitben till konung tagen.

De som visare voro bland Svearne funno, att oåret vållades deraf, att det var mera folk, än landet mäktade bära, men att konungen intet hade vållat. De taga nu det råd, att de fara med all hären vester öfver Eda-skog[2] och komma fram i Solöar alldeles ovart. De dråpo konung Sölve, men handfångade Halfdan Hvitben. De taga honom till höfdinge öfver sig och gifva honom konungsnamn: lade han derpå under sig Solöar. Sedan for han med hären ut å Raumarike[3] och härjar der; och fick han så detta fylke med härnad.

49 Kap.

Om Halfdan Hvitben.

Halfdan Hvitben var en mäktig konung. Han egde Åsa, dotter till Uppländinga[4]-konungen Östen Hårdråde[5], som rådde

---

1) Isl. *Lofða kyns átt-konr,* Lofdes slägts ätt-son eller en ättelägg af konungastam, d. ä. Olof; *Lofði,* en mythkonung, eg. den lofvade, prisade.

2) Isl. *Eiða-skógr,* m., nu Eidskogs socken i Norge, gränsande i N.V. till Värmeland. En annan läsart är *Eyða-skógr,* egentl. den öde skogen, gränsskogen mellan Norge och Sverige; men då det på ena sidan om gränsen än i dag heter Eiskog och på den andra Edaskog, så är väl den förre läsarten den rätta.

3) Isl. *Rauma-ríki,* d. ä. Raumars rike, nu Rome-rike eller Rommerige, som med Odalen bildade *Rauma-fylki;* men stundom tagas *Rauma-ríki* och *-fylki* för ett och samma.

4) Uppländinga-konungen, d. ä. konungen öfver de Norska Upplanden.

5) Isl. *Harð-ráði,* den i sina råd, gerningar, hårde, stränge.

öfver Hedmark[1]. Halfdan och Åsa egde två söner, Östen och Gudraud[2]. Halfdan tillegnade sig mycket af Hedmark, Thotn[3] och Hadaland[4], samt mycket af Vestfold[5]. Han vardt en gammal man och vardt sotdöd å Thotn, och var sedan flyttad ut å Vestfold, samt högad der som det heter Skæreid i Skiringssal[6]. Så säger Thjodolf:

Det man sporde,	*Þat frá hverr,*
att sak-medlarne[7]	*at Halfdanar*
sakna skulle	*sök-miðlendr*
segrar'n Halfdan[8].	*sakna skyldu.*
Hon, som skona glömmer	*Ok hall-varps*
de mot grafven böjda[9],	*hlífi-nauma*

1) Isl. *Heið-mörk,* f., nu Hedemarken, utgjorde hufvuddelen af *Heina-fylki,* hvilkets innebyggare kallades *Heinir* (month först: *Heiðnir?*).

2) Isl. *Guðrauðr,* m., se 53 kap. (not. 5, s. 71).

3) Isl. *Þotn,* n., Thotn, Thoten, Mjös-nejden af Hadafylke, af okänd betydelse, såvida det icke kan slägta på Isl. *þot,* vindpust (väl af *þióta,* tjuta), såsom liggande vindöppet vid Mjösen (?).

4) Isl. *Haða-land,* Hade-land, en del af *Haða-fylki,* emellan Mjösen och Randsfjorden; folket *Haðar,* hvilket tyckes vara pl. till *Höðr* (g. *Haðar,* d. *Heði*). Äfven i det Sv. Uppland finnes en gård, som heter Hadeholm.

5) Isl. *Vest-fold,* f., innefattade de nuvarande Jarlsbergs och Laurviks amt och något mera; folket hette *Vestfyldir.* Då *fold* betyder både jord, fält, och haf, vik, kan *Vestfold* ej uttrycka annat än vest-landet, eller landet vester om viken, *Foldin,* d. ä. stordelen af Kristiania-fjärden.

6) Isl. *Skær-eið i Skírings-sal. Skær-eið* skrifves också *Sær-eið,* således antingen edet vid skäret eller vid sjöen. *Skírings-salr,* i Fagrskinna *Skíris-salr,* A.-Sax. (i Ott. och Ulfst. resa) *Sciringes-heal,* d. ä. skiringens, reningens sal, eller den glänsande salen, hallen, troligen ett uråldrigt gudatempel, dit (enligt Sögubrot) folket kom för att blota från hela Viken. Det var troligen beläget mellan Sandefjärden i öster och Logen elf i vester, hvilken halfö i äldre tider hette *Þórs-ey,* i Thjölings socken (*Þióða-lyng*). Se vidare härom den värderika afhandlingen af Munch: Om Skiringssal och de Vestfoldske Konger, i Langes Norsk Tidskr. f. Vidensk., 1850; samt om alla de här omhandlade geograph. förhållanden i det forna Norge uti Munch: Hist.-geogr. Beskr. ov. Kongeriket Norge i Middelald. Moss 1849.

7) Isl. *sök-miðlendr,* pl., sak-medlare, de på tinget dömande odalbönderne, d. ä. landets män.

8) Isl. *Halfdanar,* g. sg.; styrdt af *sakna;* ordet segrar'n är i öfversättningen tillagdt för rimstafvens skull.

9) Isl. *hall-varps hlífi-nauma,* eg. den lutandes skonings-nidska, eller

tog å Thotn	*þióð-konung*
thjod konungen[1]:	*á Þotni tók:*
och Skæreid	*ok Skær-eið*
i Skirings-sal	*í Skírings-sal*
öfver brynjo-alfvens[2]	*of bryni-alfs*
ben nu ståndar.	*beinum drupir.*

50 Kap.

Om Ingiald, Halfdans broder.

Ingiald, Halfdans broder, var konung i Värmeland. Men efter hans död lade konung Halfdan Värmeland under sig och tog skatter deraf, samt satte jarlar deröfver medan han lefde.

51 Kap.

Konung Östens död.

Östen, Halfdan Hvitbens son, var konung efter honom i Raumarike och å Vestfold. Han egde Hild, dotter af Erik Agnarsson, som var konung å Vestfold. Eriks fader Agnar var son till Sigtrygg[3], konung å Vendel[4]. Erik konung egde ingen son; han dog när konung Halfdan Hvitben ännu lefde.

---

hon, som är nidsk på skoning mot den, som starkt lutar (nl. mot grafven), hon som ej skonar gamle gubbars lif, d. ä. antingen gudinnan Hel, eller ock ålderdomen (Isl. *elli,* f.). *Hallvarpr,* adj (?), som kastar sig lutande, d. ä. starkt lutande, af *halla*, hälla, luta, och *verpa,* kasta; *hlífi-naumr,* adj., skonings-karg, oskonsam, *hlífi-*, af *hlífa,* skona, skydda, täcka (liksom *kenni-nafn,* af *kenna),* deraf *hlíf,* skydd, sköld, Lat. *clypeus*, och *naumr*, adj., sparsam, karg, knapp, trång, Gotl. *naumur.*

1) Isl. *þióð-konungr,* egentl. storkonung, drottnen öfver ett helt folk *(þióð);* på detta sätt tillagdt, gifver detta ord en ökad betydelse, t. ex. *þióð-skald,* stor poet, *þióð-hagi,* berömd konstnär, *þióð-ráð,* ypperligt råd, *þióð-leiðr,* adj., hiskeligt led (förhatlig för ett helt folk), m. fl.

2) Isl. *bryni-alfr,* m., brynjo-alf, höfdinge, en stor stridsman, d. ä. Halfdan Hvitben.

3) Isl. *Sigtryggr,* m., eg. segertrygg, segersäker.

4) Isl. *Vendill,* m., nu Vendsyssel, nordligaste delen af Jutland. Namnet är antingen ett minne af att Vender (Isl. *Vindr*, pl.) först hafva

Fädgarne[1] Halfdan och Östen togo då under sig allt Vestfold, och rådde Östen öfver Vestfold medan han lefde. — Då var han konung å Varna[2], som Sköld het, han var allmycket trollkunnig. Östen for med många härskepp öfver till Varna och härjade der, tog hvad som förefanns, kläder och annat gods och böndernes redskap, samt höggo strandhugg: sedan foro de bort. Sköld konung kom till stranden med sin här, men då var konung Östen borta och kommen öfver fjärden, och såg Sköld endast deras segel: han tog då sin mantel och svängde honom och bles[3] dervid. När de seglade in om Jarlsö, satt konung Östen vid styret, och ett annat skepp seglade när dem; det kom ett böljoslag[4], och segelåsen[5] (bomen) från det andra skeppet slog konungen öfver bord: det var hans bane. Hans män nådde att få liket, och det vardt flyttadt in på Borro[6] och hög kastad derefter å strandbrädden utmed sjöen vid Vadla[7]. Så säger Thjodolf:

---

bebott landet, eller ock att något folk af Vandalernes stam varit der bosatt. — Men hvarifrån kommer sockennamnet Vändel ej långt från Uppsala? — samt det i Sverige ej oallmänna qvinnonamnet Vendela eller Vendla? påminner detta ännu om fordom röfvade Vändiska tärnor?

1) Isl. *feðgar*, m. pl., fader och son eller söner, liksom *mæðgur*, f. pl., moder och dotter, *feðgin*, n. pl., fader och dotter, och *mæðgin*, n. pl., moder och son.

2) Isl. *Varna* (dat. *Vörnu*), f., nu Rygge socken med Værnö, i det forna *Borgar-sýsla* eller Smålänens amt.

3) Isl. *blása*, ipf. *blès* (blåste), hvilken form har bibehållits, då hon brukas i en stor del af Svenska landskapsmålen: Dal., Hels., V. Göt.. Gotl., m. fl.

4) Isl. *báru-skot nokkut var í*, eg. ett våg-skott (slag) var uti, d. ä. det kom ett böljoslag, en störtsjö.

5) Isl. *beiti-ás's*, m., segelås, segelbom, på hvilken storseglet på ett mindre fartyg sträckes akterut, af *beita*, vända segel, kryssa.

6) Isl. *Borró* l. *Borrói* l. *Borróe*, dat. sg. (n.?), nu Borre, ej långt från det nuvarande Tönsberg.

7) Isl. *Vaðla* (gen., dat. *Vöðlu*), f., en ström, å, antingen vid Vold nära Borre kyrka (Aall), dock finnes der ingen större å (Munch). Men en sådan å kan ju hafva tagit ett annat lopp, eller ock sinat ut genom landets höjning? Namnet tyckes nämnligen utvisa, att hon varit mycket grund och lätt att öfvervada; ty *Vaðla* ser ut att vara ett stelnadt adj. i fem. def., af *vaðall*, adj., vadbar (Björn Hald. Lex. upptager ett subst. *vaðall*, m., vadbar å), således står *vaðla* i st. f. *vöðlu á* l. *elfr*.

Men Östen	*Enn Eysteinn*
för åsen for	*fyrir ási fór*
till Byleistes	*til Byleistis*
broders mö[1].	*bróður meyar.*
Och nu hvilar	*Ok nú liggr*
under vattnets ben[2]	*und lagar beinum*
gilles-bjudar'n[3]	*reiks hlöðuðr*
å strandens brädd[4],	*á raðar broddi;*
der som, il-kall,	*þar's, el-kaldr,*
hos jofvur'n Götske[5]	*hiá iöfri Gautskum*
Vadlo-ström	*Vöðlu straumr*
till vågen kommer[6].	*at vági kemr.*

52 Kap.

Om Konung Halfdan den milde och matnidske.

Halfdan het konung Östens son, som konungdom tog efter honom: han kallades Halfdan den milde och matnidske.

---

1) Isl. *Byleistir* l. *Byleistr*, m.; Byleistes broder, d. ä. Loke, och hans syster (mö), d. ä. Hel, således: Östen for till Hel eller omkom. *By-leistir, -leistr* (Gylfaginn.) hörde till Farbautes (kan betyda: färd-hindraren, skepps-ödeläggaren) olycksdigra jätteslägt, och således är det troligt, att äfven hans namn innehåller något med ofärd hotande. Vore det i stället *Byr-leistir* kunde det betyda: stormsändaren, eller den i vinden gående, med vind förföljande, af *byr'r*, vind, medvind, bör, och *leistr*, spor, sula, jf. Got. *laistjan*, förfölja. I Uppsala-Eddan skrifves han *By-leiptr* (den genom stormen ljungande?).

2) Isl. *lagar bein*, vattnets ben, d. ä. sten.

3) Isl. *reiks hlöðuðr*, gilles-bjudare, eg. den som inbjuder till rika gästabud, d. ä. den gästfrie konung Östen (så öfversättes det ovanliga ordet *reik* i Fol.-uppl. T. VI); *reik*, n., öfversättes i Bj. Hald. Lex. med: omvankande, ragling, och *reiks*, n., stolt gång, högfärdiga later, åtbörder. Hade der åter stått *reika hlöðuðr*, kunde det betydt: hufvudens uppstaplare, d. ä. en mordisk, dråplig kämpe, af *reik*, f., hårbena, hårfäste, (skald.) hufvud, Gotl. *raik*, f., hårbena.

4) Isl. *raðar broddr*, m., strandkantens brodd, udde, strandens brädd, d. ä. ytterst på stranden; *röð*, g. *radar*, f., rad, smal rand, fig. en smal, öppen kant långs stranden. Aall, som öfversätter det med «opryddet mark« och «rödlandets braad«, synes antaga *röð* = *ruð* l. *rióðr*, men då dessa äro neutr. kan formen *á röðinni* icke förklaras.

5) Isl. *Gautskr iöfurr*, Götsk konung (jofvur), så nämnes konung Östen, emedan han genom sin faderfaders, Olof Trätälgas, moder Göthild nedstammade från den mythiske Göt eller Gautr, efter hvilken, enligt mythen, Göta rike fått sitt namn.

6) Isl. *at vági kemr*, eg. kommer till viken, faller i hafvet, af *vágr*, m., liten vik, Hels. *våg*, m.

Så är sagdt, att han gaf sine män i lön jämnmånge guldpenningar, som andre konungar silfverpenningar, men han svälte dem i mat. Han var en stor härman, och var länge i viking och fick sig gods. Han egde Hlif[1], konung Dags dotter af Vestmarar[2]. Holtar[3] å Vestfold var hans hufvudby: der vardt han sotdöd, och är högad å Borro. Så säger Thjodolf:

Till Odens ting[4]	*Ok til þings*
thengil'n[5] böds	*Þriðia iöfri*
ur verlden vida	*Hveðrungs mær*

1) Isl. *Hlíf*, f., den milda, hulda, eg. skoning, beskydd.

2) Isl. *Vest-marr*, pl. *Vest-marar*, m., var i den äldsta tiden namnet på Vestfold, eller det utgjordes af kustlandet längs med *Grœnmarr* (Langesundsfjärden). Då *marr* betyder haf, varder också *Vestmarr* synonymt med *Vestfold*, se ofvan not. 5, s. 66.

3) Isl. *Holtar*, pl. (m.?), eller *Holt*, n., antingen gården Holtan (Munch) på Borre, eller ock *Holtar* på *Þórsey* i Skiringssal (nu en halfö på södra sidan af Viksfjärden); Isl. *holt*, n., hult, tät skogslund.

4) Isl. *Þriði*, m., kallas Oden, emedan detta var namnet på en af de treenighetsformer, under hvilka han mottog den spörjande Gylfve, de andre två voro *Hár'r* och *Jafn-hár'r*, gammal och jämngammal (se Gylfaginning). *Hár* öfversättes eljest med hög, och man får då *Háva-mál*, (eg. den höges sång, och på detta sätt kan det äfven blifva Odens) att betyda Odens mål (qväden); men då *Hár'r* i gen. sg. heter *Hárs*, kan det det icke hafva att göra med adj. *há'r*, g. *hás* (l. *háss*), utan moste antingen vara af någon förlorad rot, eller ock af *hár'r*, adj., gråhårig, äldrig. — Om meningen tages: *Hveðrungs mær bauð iöfri úr heimi til þriðia þings*, så blifver *Þriðia þing*, Odens ting, d. ä. strid; eller det kunde möjligen betyda Odens samlingsrum, d. ä. Valhall, men detta passar icke rätt väl, emedan det uttryckligen säges, att Halfdan sotdog, och då kunde han ingen annorstädes komma efter döden, än till Hel. För att omgå denna svårighet, har man (i Fol.-uppl. T. VI) tagit orden så: *Ok Hveðrungs mær bauð þriðia iöfri úr heimi til þings*, och Hvedrungs mö böd (nu) den tredje konungen ur verlden till (sitt) ting (d. ä. till Niflhem); *þriðia* tages då som räkneord i dat. sg. m., och detta på den grund, att Halfdan var den tredje konungen från Olof Trätälga. Det är likväl allt för mycket godtyckligt att på sådant sätt afskära ättraden. Aall har derföre också, och med rätta, öfvergifvit denna tolkning. Texten synes således något felaktig på detta ställe. — Ordet vida har i öfversättningen blifvit tillagdt.

5) För Isl. *iöfurr* har blifvit satt *þengill*, thengil, som är en annan konunga-benämning.

af Hvedrungs mö[1],	ór heimi bauð;
när Halfdan, som	þá er Halfdan,
å Holtar bodde,	sá's á Holti bió,
följa nöddes	norna dóms
nornors dom.[2]	of-notit hafði.
Och budlungen	Ok buðlung
å Borroe	á Borrói
de seger-säkre[3]	sigr-hafendr
sedan grofvo[4].	síðan fálo.

53 Kap.

Om Gudraud Veide-konung.

Gudraud[5] het Halfdans son, som konungdom tog efter honom: han var kallad Gudraud den stolte, men somlige kallade honom *Veide*-konung[6]. Han egde en hustru som Alfhild het, dotter af Alfaren, konung ur Alfhem[7], och hade

1) Isl. *Hveðrungs mær*, Hvedrungs mö, d. ä. Hel, emedan *Hveðrungr* var en jätte (i Völu-spá kallas ulfven Fenrer hans frände). Hvad detta ord betyder vet man icke, men det moste vara ett apellativ, då äfven Oden kan kallas *Hveðrungr*. — Hvarföre Hvedrungs namn i Aalls öfversättning blifvit ändradt till «Hvidings« är svårt att inse; det är kanske bara ett tryckfel.

2) Halfdan — — nöddes följa nornors (ödets) dom, d. ä. moste dö; eg. står det: Halfdan hade njutit nornors dom. *Dóms* styres i gen. af *notit*. — Isl. *norn* (uttalas nårn), f., norna el. norn, ödets gydja. Eget nog finnes det ett järnbruk i Svearike, hvars namn Nårn uttalas alldeles som det Isl. *norn* (dock ej som Ny-Isl. *nåddn!*).

3) Isl. *sigr-hafendr;* pl., de seger-säkre, eg. de segerhafvande, d. ä. landets män.

4) Isl. *sídan fálo*, sedan gömde eller grofvo, nl. ned i högen.

5) Isl. *Guðrauðr, Guðreyðr* l. *Guðröðr*, m., ty så mångformigt skrifves detta ord. *Guðrauðr* och *reyðr* kunde betyda: den strids-röde, den i drabbning rödgörande, blodutgjutande, af *rauðr*, adj., röd, eller *rióða*, ipf. *rauð;* skulle det åter stå för *Guð-hrauðr*, blefve det: den i strid ödeläggande, undanrödjande, af *hrióða*, ipf. *hrauð*. Formen *Guð-röðr*, g. *röðar* (l. *raþar*, i Uppsala-eddan), är till sin betydelse dunkel. Jf. 49 kap. (not. 2, s. 66).

6) Isl. *Veiði-konungr*, eg. jagt-konung, af *veiða*, Sv. Bibeln veda, jaga, *veiðr* l. *veiði*, f., djurfångst, Gotl. *vaide*, n., födekrok.

7) Isl. *Alf-heimar*, m. pl., Alf-hemmen, hvilket således väl egentligen betyder: elf-bygderna, enär, enligt hvad texten vittnar, man i den äldsta tiden under detta namn innefattade hela kustlandet från Glommen till Göta-elfs utlopp, ehuru det senare blef ett verkligt landskapsnamn, och ingen då tänkte på, att *alfr* möjligen var det samma som det omljudna *elfr*, elf.

med henne halfva Vingulmark[1]. Deras son var Olof, hvilken sedan var kallad Geirstada-Alf[2]. Alfhem var då kalladt landet mellan Raum-elf[3] (Glommen) och Göta-elf[4]. Men när Alfhild var afliden, sände Gudraud konung sine män vester å Agder[5] till den konung, som der rådde, hvilken är nämnd Harald den skäggröde[6], och skulle de bedja om hans dotter Åsa, konungen till handa. Men Harald nekade och sändemännen kommo åter och sade konungen sitt ärende. Men något senare sköt Gudraud konung skepp å vatten, for sedan mycket manstark ut å Agder och kom der mycket ovart på och gjorde genast landgång: han kom om natten till konung Haralds by. Men när han vardt var, att här var kommen emot honom, så gick han genast ut med det manskap, som han hade; vardt der drabbning, men manskapsmonen[7] var allt för stor. Der föll Harald konung och Gyrd[8], hans son. Konung Gudraud tog stort härfång; han hade hem med sig Åsa, konung Haralds dotter, och gjorde bröllop med henne: de hade en son,

---

1) Isl. *Vingulmörk*, f., antages hafva utgjorts af nuvarande Akers och Follou fögderi och vidare till Glommen (MUNCH: Norges geogr. i midd., s. 7), och kanske äfven Rakkestad, Heggen och Fröland, öster om denna elf (s. st. s. 159, 160).

2) *Geirstaða-Alfr*; se 54 kap. (not. 1, s. 76).

3) Isl. *Raum-elfr* l. *Raum-á*, f., eg. Raumarikes elf el. å, den nuvarande Glommen, eller G l o m m a, som ordet uttalas på stället; MUNCH antager derföre också, att hela elfven fordom troligen hetat *Glymia* (el. *Glauma?*), d. ä. den brusande, bullrande, af *glymia*, ipf. *glumda*, och *glumra*, *glaumra*, bullra.

4) Isl. *Gaut-elfr*, f., Göt-elf, nu Göta-elf, förnämnligast från Vänern till hafvet; men man finner äfven detta namn utsträckt till Trysils-elfven och dess fortsättning Klar-elfven, hvilka man då betraktat som Göta-elfs förnämnsta källflod.

5) Isl. *Agðir*, (dat. *á Ögðum*), pl., eller *Egða-fylki* (folket hette *Egðir*), Norges sydligaste kustland, gränsade i vester och norr till *Rygia-fylki*, mot öster till *Grœnafylki*, d. ä. nuvarande Nedenäs, Listers och Mandals fögderi, Sätersdalen i det inre, m. m.

6) Isl. *hinn gran-rauði*, den skäggröde, el. rödskäggige, *gran*, g. *granar*, f., eg. läppskägg, äfven gran (träet), hvilkens namn troligen kommer af hennes skäggborstiga barrväxt.

7) Isl. *liðs-munr*, m., manskaps-mon, d. ä. skillnaden med afseende på manskapets antal å båda sidor, likasom *manna-munr*, manna-mon, är den skillnad man gör på menniskor (numera endast i dålig afsigt).

8) Isl. *Gyrðr*, m., den omgjordade, med svärdsbälte försedde.

som Halfdan het. Men om hösten, när Halfdan var vintergammal, for konung Gudraud på vetslor; han låg med sitt sitt skepp i Stiflosund[1]. Der voro stora dryckeslag, och var konungen mycket drucken, och om qvällen, när det var mörkt, gick konungen af skeppet, men när han kom till bryggoänden[2], så lopp en man emot honom och lade igenom honom med ett spjut, och var det hans bane: denne man vardt genast dräpen. Men om morgonen efter, sedan det var ljust, kändes denne man, och var det drottning Åsas skosven: hon dolde då icke, att det skett med hennes råd. Så säger Thjodolf:

Vardt Gudraud,	*Var Guðrauðr*
gramen stolte[3],	*hinn göfug-láti*
som fordom fanns,	*lómi beittr,*
fälld med svek[4];	*sá's löngu var;*
hämndgirigt hufvud[5]	*ok um-ráð*
i hemlighet[6] drog	*at ölum stilli*
odåd[7] öfver	*höfuð heipt-rækt*
ölig[8] konung.	*at hilmi dró.*

1) Isl. *Stiflu-sund,* n., antages för den hamn, hvarest de lade till, som besökte Geirstad; det kan betyda det föredämda sundet, kanske af någon utlagd landingsbrygga. Finge man antaga, att det äldst har skrifvits *Styflu-sund,* så vore ordet utan tvifvel af samma rot som Dal. *styvla,* i andra landsk. *styva,* afstubba öronen af får, Dal. *styvyl,* m., *styvla,* f., får med stubbade öron, Isl. *styfa,* afstubba; deraf Sv. stuf, en stump. Jf. MUNCHS Norsk. Folk. Hist. I. s. 389.

2) Isl. *bryggiu-sporðr,* bryggo-ände, eg. landgångs-bryggans stjert, af *sporðr,* m., fiskstjert el. *spol,* i några Sv. landsk.

3) Isl. *hinn göfug-láti,* den stolte, eg. den höglåtne, som låter förnämt om sig; gramen (konungen) är tillagdt.

4) Isl. *lómi beittr,* fälld med svek, eg. hetsad, jagad (till döds) med svek; *lómr,* m., svek; ett sällsynt ord; af samma rot är kanske *luma,* gömma, och *lymskr,* Gotl. *lymskur,* lömsk, falsk.

5) Isl. *heipt-rækt höfuð,* eg. ett i bittert hat drifvet eller hämndgirigt hufvud, d. ä. den till giftermål nödgade Åsa, hvilkens fader Gudraud hade dräpit.

6) Isl. *at hilmi,* i hemlighet, i mjugg, af *hilm* l. *hilmi,* n., hemlighet, — ett eljest okändt ord, jf. *hilman, hilming,* fördöljande.

7) Isl. *um-ráð,* n., olycksbringande råd, ogerning, odåd.

8) Isl. *ölr* (pl. *ölvir, ölvar, ól*), adj., ölig, öl-rusig, drucken, af *öl,* n., A.-Sax. *ealu,* g. *ealewes,* öl. BELLMAN har vb. öla, dricka öl.

Och lönn-seger	*Ok laun-sigr*
den lömsk-sinnte[1]	*hinn lóm-geði*
Åsas sven[2]	*Asu árr*
på jofvur'n[3] vann;	*af iöfri bar;*
och stungen ned	*ok buðlungr*
vid Stiflo-sundets	*á beði fornum*
bädd den forna	*Stiflu-sunds*
budlung[3] vardt.	*of-stunginn var.*

54 Kap.

Konung Olofs död.

Olof tog konungdom efter sin fader; han var en mäktig man och en stor härman, samt bland män den allra fridaste och starkaste, och stor till växten. Han hade Vestfold; i ty att konung Alfgeir[4] tog då under sig allt Vingulmark, och satte deröfver sin son Gandalf[5] konung. Derpå gingo desse fädgar[6] hårdt fram med örlig i Raumarike och tillegnade sig meste delen af detta rike och fylke. Högne het Uppländinga-konungen Östen den mäktiges son; han lade derpå under sig allt Hedmark, Thotn och Hadaland. Vek då också Värmeland undan Gudrauds-sönerne, och vände de sig då, mot skatt-gåfvor, under Svea konung. Olof var då vid tjuguårs-åldern, när Gudraud afled. Men när hans broder Halfdan gick till väldet med honom, så skiftade de riket sins emellan, och fick Olof den östre lotten, men Halfdan den sydre. Olof konung hade sitt säte å Geirstad. Han fick fotvärk och dog deraf, och är han högad å Geirstad. Så qvad Thjodolf:

---

1) Isl. *lóm-geðr* (def. *-geði*), adj., lömsk-sinnad, *lómr* och *geð*, n., sinne, själ.

2) Isl. *ár'r* (pl. *árar* l. *ærir*), m., sändebud, eg. förnäm man, af *ár*, adv., tidigt, först (T. *erst* är superl. af denna stam).

3) Isl. *iöfurr* och nedanföre *buðlungr*, konungen, d. ä. Gudraud.

4) Isl. *Alf-geirr*, m., spjut-Alf, spjutet af Alf-ätten.

5) Isl. *Gand-alfr*, m., varg-Alf, ulfven af Alf-ätten; *gandr*, m., ulf, varg, äfven orm (Björn Hald. Lex.).

6) **Fädgar**, fader och son; se not. 1, s. 68.

Och Odens[1] starke	*Ok nið-kvísl*
ätteläggar[2]	*í Noregi*
å Norges jord	*þróttar Þrós*
ökats[3] hade.	*of-þróast hafði.*
I hedenhös Olof	*Réð Olafr*
herrskade väldigt	*ofsa forðum*
å vid en grund	*viðri grund*
af Vestmarar[4],	*af Vestmari;*
till's att fotvärk	*uns fótverkr,*
fälla[5] skulle	*við foldar þröm,*
strids-medlar'n[6]	*víg-miðlung*
vid strandens brädd.[7]	*of-viða skyldi.*
Nu ligger hugg-djerf[8]	*Nú liggr gunn-diarfr*
här-konung	*á Geirstöðum*

1) Isl. *Þrór*, g. *þrós* l. *Þrór'r*, g. *þrórs*, m., ett af Odens namn (enligt Sn. Edd.), d. ä. den alstrande, af *þróa*, alstra, föröka, gifva kraft.

2) Isl. *nið-kvísl*, f., ättegren, ättlingars förgrening, afkomma, ätteläggar. — *Þróttar niðkvísl*, eg. styrkans atteförgrening, d. ä. väldiga afkomma, Odens starke ätteläggar, d. ä. konungarne af Ynglingastammen; af *Þróttr*, m., styrka, kraft, äfven ett af Odens namn.

3) Isl. *þróast*, v. d., ökas, tillväxa i tal och styrka, trifvas.

4) Isl. *Olafr réð forðum* (nl. *með*) *ofsa viðri grund af Vestmari*, Olof herrskade fordom (el. i hedenhös) väldigt öfver en vid grund af Vestmar; *með ofsa*, väldigt, eg. med stor öfvermakt, af *ofsi*, m., öfvermod, våldsamhet; af denna rot finnes ännu i Hels. *offsas* l. *uffsas*, vara öfvermodig, angripa med hårda ord. — Så hafva äldre tolkare tagit detta ställe. Men MUNCH (i Norges geogr. i Midd., s. 183) synes anse *Ofsi* l. »*Upsi*» för ett Olof Geirstada-Alf tillhörande fylke, med hvilken hemul säges icke der, och ej heller har man kunnat hitta någon angifvelse derom å något annat ställe. Den gamla tolkningen föredrages derföre tills vidare; ehuru MUNCH nog i alla fall kan hafva rätt, hälst sjelfva orden i sig alldeles icke lägga något hinder i vägen för en slik tolkning. Skulle den sistnämnda vara den rätta, så bör öfversättningen af de fyra verserne blifva denna:

Fordom Olof	vida grund
styrde Ofses (Upses)	i Vestmarar.

5) Isl. *of-viða*, fälla, eg. besegra; *viða* = *vinna*.

6) Isl. *víg-miðlungr*, m., stridsmedlare, herrskare, d. ä. konung Olof, af *víg*, n., mord, drabbning, strid, deraf *einvígi*, n., envige, duell.

7) Isl. *við foldar þröm*, vid landets (el. hafvets) brädd, af *þröm*, f., eller *þrömr* l. *þremr*, m.

8) Isl. *gunn-diarfr*, adj., kamp-, stridsdjerf, huggdjerf.

å Geirstadom[1],	*her-konungr,*
gömd i hög.[2]	*haugi ausinn.*

55 Kap.

Om Ragnvald Hedahög (Heidum hærri).[3]

Ragnvald het konung Olofs son, som var konung å Vestfold efter sin fader. Han var kallad Heda-hög. Om honom qvad Thjodolf den Hvinverske Ynglinga-tal; der säger han så:

Ej vet jag bättre,	*Þat veit'k batst,*
under blåa himlen,	*und blám himni,*
kännings-namn	*kenni-nafn*
en konung ega,	*svá at konungr eigi,*
än när Ragnvald,	*er Rögnvaldr,*
rå-häst-styrar'n[4],	*reiðar-stióri,*
Heda-hög	*Heiðum-hárr*
helsad är.	*of-heitinn er.*

---

1) Isl. *Geir-staðir,* m. pl., nu gården Gjerstad (enligt Munch; Gjerrestad, enligt Aall) i Thjölings socken (Skiringssal) å Vestfold; hamnen dertill var det ofvan omtalade Stiflosund. Konung Olof kallades efter detta sitt hufvudsäte *Geirstaða-Alfr* (se 53 kap.), hvilket efter en något yngre sägen (se Munchs Norsk. Folk. Hist., I. s. 398, och der anförda källor), betyder Geirstada-nejdens alf, d. ä. vätte eller skyddsväsende. Uti sådana ortnamn som *Geir-staðir,* Tumme-torp *(Tuma-þorp),* Kar-bänning *(Karlbœningr?),* Karmans-bol *(Karlmans-ból),* Kårböle *(Kár-bœli),* m. fl., igenkännes oftast ett uppkallande af en förste egare: *Geirr, Tumi, Karl, Karlmaðr, Kárr.*

2) Isl. *haugi ausinn,* eg. öst med hög, hvilken skaldiska vänding icke bättre kunnat återgifvas än med: gömd i hög.

3) Isl. *Ragnvaldr,* Run. *Raknvaltr,* m., den gudaväldige, den gudaburne herrskaren, af *ragn, rögn* l. *regin,* n. pl., gudamakter, eg. de styrande, och *valdr,* konung. — Hans tillnamn *Heiðum-hærri,* hvars anledning är okänd, antages betyda: den som är högre än hedarne, de skogvuxne åsarne, bergen, och det har derföre försökts att återgifva det med Heda-hög.

4) Isl. *reiðar stióri,* m., eg. skeppets styrare, en skaldeomskrifning för sjökonung, hvilken, för att bibehålla rimstafvarne, här blifvit öfversatt med en annan dylik omskrifning rå-häst-styrare, då rårnas eller togens häst är ett skepp. — *Reið,* f., betyder dessutom ridt, ridning och kanske äfven ryttarehop, *reiðar stióri* blefve då den, som styr en ridande härs anlopp, d. ä. en anförare, konung.

SNORRE STURLESONS

YNGLINGA-SAGA

ÖFVERSATT OCH FÖRKLARAD.

Akademisk Afhandling

som med vidtberömda Philosophiska Fakultetens tillstånd

och under inseende af

MAG. CARL SÄVE

DOCENS I FORNNORD. SPRÅKET

för Philosophiska Graden

till allmän granskning framställes

af

JACOB LINDSTRÖM

GOTLÄNDING.

å mindre Gustavianska Lärosalen d. 3 Juni 1854.

p. v. t. e. m.

6.

UPPSALA,

C. A. LEFFLER. 1854.

SATSER

FRAMSTÄLLDA AF RESPONDENTEN.

1.

Kännedomen om förfädernes språk och häfder är icke allenast af stort interesse och af högsta vigt i vetenskapligt afseende, utan denna kännedom är så nödvändig, att all fosterlandskänsla hos ett folk utan den samma slutligen moste förtvina.

2.

Om också Danmark i en senare tid gifvit första väckelsen till återupplifvandet af nitet för Nordisk språk- och fornforskning, så synes Sverige, genom sitt läge, sin större folkmängd och rikedomen af sina minnen, likväl kalladt att vidare utbilda denna kunskap. Tidigare än Danskarne gingo derföre också Svenskarne i spetsen för dessa forskningsarter; och grunden härtill ligger utan tvifvel uti den lyftning, som den Svenska nationalkänslan erhållit genom det 17:de århundradets segerrika skiften.

3.

Någon usurpation af folkets rättigheter, verkställd af landets magnater eller de s. k. Herrarne, kan icke i egentlig mening sägas hafva i äldsta tider skett i Sverige. Förhållanderna i staten synas tvärtom i naturlig ordning hafva utvecklat sig och småningom vunnit stadga.

4.

Bland alla Europeiska länder tyckes England i detta afseende hafva den största likheten med Sverige.

YNGLINGA-SAGANS SKALDEVERSER,

i vanlig meningsföljd.[1]

5 Kap.

Gefion dró glöð Danmarkar auka frá diúp-röðuls auðla Gylfa, svá at rauk af renni-röknum; yxn báru fiögur höfuð ok átta enni-tungl, þar er (þau) gèngu fyrir vin-eyar víðri vall-rauf.

9 Kap.

Asa niðr gat við Iárn-viðiu skatt-fœri, þann (er) skiald blœðr, þá er þau, skatna vinr ok Skaði, meir bygðu i Mann-heimum. Ok sævar beins öndur-dís gat sonu marga við Oðni.

14 Kap.

Feigðar-orð, er at Fiölni kom, varð framgengt þar er Fróði bió; ok vind-lauss vágr skyldi of-viða Svigðis geira sikling.

---

1) Ehuru skaldeverserne i Ynglinga-sagan i allmänhet höra till de lättaste inom hela Isländska forn-litteraturen, torde det likväl vara välkommet för en och annan nybörjare att få dem omställda i vanlig prosaisk meningsföljd, d. ä. till större likhet med Svenskan. Det är också derföre som de ord här och der inom parenthes blifvit tillsatta, som i texten förstås inunder, och det äfven på sådana ställen, der utsättandet, strängt taget, icke ens är alldeles riktigt, t. ex. när vi nu äro vane att tänka oss en preposition såsom styrande i dat. (abl. eller instr.) ett ord eller en sak, hvarmed något göres. Ty i slika fall hade de gamle Nordboarne lika litet behof af en styrande preposition som nutidens Dalfolk.

15 Kap.

Enn Durnis niðia dag-skiarr sal-vörðuðr vèlti Svegði; þá er enn stór-geði Dulsa konr hlióp í stein ept dvergi, ok þeirra Sökk-Mímis iötun-bygðr sal-biartr gein við iöfri.

16 Kap.

Enn vitta vættr kom Vanlanda á Vilia bróður vit, ok tröll-kund Grimhildr skyldi of-troða liðs-lióna baga. Ok sá men-glötuðr, er mara kvaldi, brann á Skútu beði.

17 Kap.

Ok sævar niðr knátti svelgia Vísburs vilia byrði, þá er setr-veriendr öttu markar mein-þióf á sinn föður, ok glóða garmr beit, glymiandi, all-vald i arin-kióli.

18 Kap.

Hitt var fyrr, at sverð-berendr ruðu fold (með) sínum dróttni, ok land-her bar dreyrug vápn á lífs-vánan Dómalda, þá (er) Svía kind, ár-giörn, skyldi of-sóa Ióta dolgi.

19 Kap.

Ok ek[1] hafða opt of-fregit fróða menn of þess Yngva hrœr, (ok) hvar Dómarr væri of-borinn á Halfs dynianda bana. Nú veit ek þat, at Fiölnis niðr, verk-bitinn, brann við Fyri.

20 Kap.

Kveð'k-at ek dul, nema (at) Glitnis Gná hefir Dyggva hrœr at gamni; því at Ulfs ok Narfa ió-dís skyldi kiósa konung-mann; ok (at) Loka mær hefir Yngva þióðar allvald of-leikinn.

---

1) Ordet *ek* har i texten (s. 19) felaktigt blifvit utelemnadt.

21 Kap.

Frá ek, at Dagr, frægðar fúss, skyldi of-fara (eptir) dauða orði; þá er val-teins spak-frömuðr kom til Vörva at hefna spörs. Ok vísa ferð bar á austr-vega þat orð frá vígi: at Sleipnis verðar slengiu[1]-þref skyldi of-geta þann gram.

22 Kap.

Þat tel ek (vera) undr, er Skialfar ráð þóttu (vera) at Agna hers[2] sköpum; þá er Loga dís, með gull-meni, at lopti hóf gœðing, hinn er vid Taur skyldi temia Signýar vers svalan hest.

23 Kap.

Alrekr fèll, þar er bróður vápn urðu Eiríki at bana. Ok (menn) kváðu Dags frændr of-drepast með hnakk-mars höfuð-fetlum. Maðr frá-at áðr Freys afspring hafa eykia gervi í folk.

24 Kap.

Ok hinn vè-stalls vörðr, er Alfr of-vá, varð (at) liggia of-veginn, er döglingr, öfund-giarn, rauð dreyrgan mæki á Yngva. Þat var-a bært, at Bera skyldi of-hvetia val-sæfendr vígs; þá er tveir brœðr of af-bryði, ó-þurfendr, urðust at bönum.

26 Kap.

Enn við austr-konunga ofr-kapp, tamdi Guðlaugr Sigars grimman ió, er[3] Yngva synir reiddo men-glötuð

---

1) Fol.-uppl:s T. I. har *sleyngiu*, men det har blifvit ändradt till *slengiu*, enligt samma uppl:s T. VI.

2) *hers*, gen., har blifvit satt för det oriktiga *herr*, nom., i T. I.; T. VI har *her*, dat.

3) *er*, när, har i T. VI ändrats till *enn*, men, ehuru utan någon egentlig nödvändighet.

við meið. Ok Vinga meiðr drupir (nú), ná-reiðr, á nesi, þar er (þat) deilir víkr. Þar er Straumeyar-nes (orðit) fiöl-kynnt um fylkis hrœr, merkt (með) steini.

28 Kap.

Iörundr, hinn er endr of-dó, varð lífs of-lattr í Lima-firði, þa er há-bióstr hörva Sleipnir skyldi of-bera Guðlaugs bana, ok Hagbarðs höðnu[1] leif gèkk hersa valdi at halsi.

29 Kap.

Ana-sótt knátti endr of-standa Ön at Uppsölum, ok þrá-lífr skyldi öðru sinni þiggia ióðs aðal: ok (hann) hverfði at sèr enn[2] mióvara hlut sveiðuðs mækis, er áttunga rióðr liggiandi drakk ok-hreins lögðis odd. Hárr austr-konungr mátti-t of-halda upp hiarðar mæki.

30 Kap.

Týs lof-sæll áttungr fló úr landi (fyrir) Tunna ríki; enn farra trióna rauð á Agli iötuns eykr, flæmingr, sá er áðan lengi hafði brúna-hörg of-borinn of aust-mörk. Enn hœfis hiörr stóð, skíð-lauss, til hiarta (á) skilfinga nið.

31 Kap.

Duganligr Ottar fèll fyrir Dana vápnum und ara greipar. Her-gammr sparn á Vendli (með) hrægum fœti þann viti borinn[3] (mann). Frá ek þau Vötts ok

---

1) *höðnu*, har blifvit satt här, i st. f. texternes *hauðnu*, emedan Sn. Edda (s. 221) bland getnamnen väl har *haðna*, men intet *hauðna*.

2) Då formen *enn mióvara* l. *miávara*, acc. sg., finnes i alla texter, har det ej ändrats till *enom mióvara*, dat. (styrdt af *hverfði*), hvilket man der annars kunnat vänta.

3) *viti borinn* i st. f. textens *vitz borinn;* se not. 1, s. 38.

Fasta verk verða at sögum (fyrir) Sœnskri þióð, (ok) at Fróða ey-lands iarlar höfðu víg-framað of-veginn.

33 Kap.

Þat frá ek enn, at vitta vættr skyldi of-viða Aðils fiörvi, ok (at) Freys dáð-giarn áttungr skyldi falla af drasils bógum, ok (at) bragnings burs hiarna œgir varð of-blandinn við aur, ok (at) Ala dáð-sæll dolgr skyldi deya at Uppsölum.

35 Kap.

Veit ek Eysteins lífs lokinn enda folginn á Lofundi, (ok) at (menn) kváðu Iótska menn inni-brenna sikling með Svíum; ok (at) hlíðar-þangs bit-sótt rann á hilmi í brand-nói, þá er timbr-fastr tóptar nekkvi, flotna fullr, brann of fylki.

36 Kap.

Þat stökk upp, att Sýslu kind hefði of-sóat Yngvari; ok (at) Eistneskr herr vá at liós-hömum hilmi við lagar hiarta; ok (at) aust-marr kveðr Gýmis lióð at gamni (fyrir) Sœnskum iöfri.

39 Kap.

Önundr varð und Himin-fiöllum heptr (með) Iónakrs bura harmi, ok hrísungs heipt kom Eistra dolgi at hendi of veg; ok sá Högna hrœrs frömuðr var of-horfinn (með) foldar beinum.

44 Kap.

Ok reyks rösuðr trað Ingiald í fiör-ván á Ræningi, þá er hús-þiófr steig ígögnum goð-konung (með) hyriar leistum. Ok sá urðr þótti allri þióðu (vera)

siald-gætastr[1] með Svíum, er hann, fyrstr (konunga[2]), vildi sialfr of-fara sínu frœknu fiörvi.

47 Kap.

Ok hof-gyldir svalg við vág hræ Olafs, hinns[3] er ar viði; ok For-nióts glóð-fialgr sonr leysti görvar af Svía iöfri. Sá Lofða kyns átt-konr hvarf fyrir löngu frá Uppsölum.

49 Kap.

Hverr (maðr) frá þat, at sök-miðlendr skyldu sakna Halfdanar. Ok (sú) hall-varps hlífi-nauma tók þióð-konung á Þotni; ok Skæreið í Skíringssal drupir (nú) of bryni-alfs beinum.

51 Kap.

Enn Eysteinn fór fyrir ási til Byleistis bróður meyar. Ok nú liggr reiks hlöðuðr und lagar beinum á raðar broddi, þar er Vöðlu straumr, el-kaldr, kemr at vági hiá Gautskum iöfri.[4]

52 Kap.

Ok Hveðrungs mær bauð hilmi úr heimi til Þriðia þings, þá er Halfdan, sá er á Holti bió, hafði of-

---

1) *siald-gætastr,* texterne hafva *siallgætastr.*

2) *fyrstr,* nl. *konunga* l. *Ynglinga.*

3) *hinns er,* emedan det svarar till *Olafs;* texten i T. I. har *hinn er,* hvilket i T. VI. ändrats till *þans* (?) på ett ställe, och till *þess er* på ett annat. — Angående *viði ar,* se not. 2, s. 64.

4) *iöfri,* dat., styrdt af prep. *hiá;* T. I. har orätt *iöfur,* men T. VI har *iöfri.*

notit norna dóms. Ok sigr-hafendr fálu síðan buðlung á Borrói.[1]

53 Kap.

Guðrauðr hinn göfug-láti, sá er (fyrir) löngu var, var beittr (með) lómi, ok heipt-rækt höfuð dró at hilmi um-ráð at ölum stilli. Ok enn lóm-geði Asu árr bar laun-sigr af iöfri; ok buðlungr var stunginn á Stíflusunds fornum beði.

54 Kap.

Ok Þrós þróttar nið-kvísl hafði of-þróat i Noregi. Olafr rèð forðum (með) ofsa víðri grund af[2] Vestmari.[3] Uns fót-verkr skyldi of-viða víg-miðlung við foldar þröm. Nú liggr gunn-diarfr her-konungr, ausinn (med) haugi, á Geir-stöðum.

55 Kap.

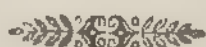
Þat kenni-nafn veit ek batst, svá at konungr eigi und blám himni, er Rögnvaldr, reiðar-stióri, er ofheitinn Heiðum-hárr.

---

1) *Borrói*, dat. sg., för texternes *Borróe*, hvilket sista likväl möjligen kan vara en äldre form.

2) *af* har blifvit satt för *of* (d. ä. *um*) i T. I., då denna sista prep. högst sällan styr annan kasus än acc., men *Vestmari* kan icke gerna vara något annat än dat. sg., såsom det ock tyckes hafva ansetts i T. VI., der *of* blifvit utbytt mot *a* (*á?*); eller skulle *Vestmari* vara acc. pl.?

3) Denna mening kunde äfven tagas sålunda: *Olafr rèð forðum Ofsa* (l. *Upsa*) *viðri grund af Vestmari;* jf. not. 4, s. 75.

Tillägg och Rättelser.

Sid. IV rad. 28 står: äfven der läs: der

„ 2 not. 5 vid *bianak* tillägges: tyckes vara ett lån från Irskan, der *beannač d* betyder välsignelse (se HOLMBOE: Norsk og Keltisk, Christiania 1854).

„ 3 not. 3 tillägges: Utom Närdinghundra (år 1314: *Nærdhingia-hundæri*) vittna ännu flere ortnamn i Uppland m. fl. st. om Njörd, t. ex. När-tuna (1290: *Nierdha-*, *Nærdha-tuna*), När-lunda på Ekerön, Närings-berg i Vesterhaninge, och När-linge i Björklinge socken. Se THAM Beskr. öfv. Sveriges Rike, I. B.

„ 19 rad. 5:	*Ok þess opt*	—	läs:	*Ok ek þess opt*
„ 23 rad. 10:	kast de	—	„	kastade
„ 28 not. 5:	sagoskrifvarens hem	—	„	skaldens hem
„ 35 not. 4:	Isl. *elt*, ipf.	—	„	Isl. *elt*, sup. (n. part. pass.)
„ 48 not. 2:	pl. *mýrar*,	—	„	*mýrar*, f.

„ 71 not. 2: järnbruket Nårn ligger i sydvestl. Dalarne.

Dessutom står på några få ställen *d*, i stället för *ð*, hvilket läsaren torde rätta.

